

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL KAMU HİZMETLERİNE GÖNÜLLÜ KATILIM: DENİZLİ KENT
KONSEYİ ÖRNEĞİ**

Hazırlayan

Sevgi TEKİN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Sefa USTA

KARAMAN – 2019

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YEREL KAMU HİZMETLERİNE GÖNÜLLÜ KATILIM: DENİZLİ KENT
KONSEYİ ÖRNEĞİ**

Hazırlayan

Sevgi TEKİN

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Sefa USTA

KARAMAN – 2019

TEZ ONAY SAYFASI FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	
Revizyon No	00
Sayfa No	1/1

YEREL KAMU HİZMETLERİNE GÖNÜLLÜ KATILIM: DENİZLİ KENT KONSEYİ ÖRNEĞİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 13.12.2019

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Doç. Dr. Sefa USTA

Üye : Doç. Dr. Hakan CANDAN

Üye : Doç. Dr. Mustafa KOCAOĞLU

İmzası

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 12/12/2019 tarih ve E35223 sayılı yazısı ile belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü: Doç. Dr. İdris Nebi UYSAL

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinde her zaman bana inanan ve güvenen, eğitim sürecim boyunca değerli bilgilerini ve desteğini hiçbir şekilde benden esirgemeyen, anlayışıyla her zaman destek olan çok kıymetli saygıdeğer hocam Doç. Dr. Sefa Usta'ya içtenlikle teşekkür ederim.

Üniversite döneminde tanıştığım ve bu süreçte beni hiç yalnız bırakmayan, desteğiyle varlığını her zaman hissettiren değerli arkadaşım K. Nur Barut'a ve kent konseyi hakkında tezime yardımcı olan Kent Konseyi Genel Sekreteri Baran Akın'a teşekkür ederim. Ayrıca tez savunma jürisinde yer alan tezin geliştirilmesi noktasında katkıda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Hakan Candan ve Doç. Dr. Mustafa Kocaoğlu'na şükranlarımı iletiyorum.

Ve son olarak, hayatımın her döneminde bana inanan, beni her zaman destekleyen ve umudumu yitirdiğim anlarda en büyük umudum ve güç kaynağım olan canım aileme sonsuz teşekkür ederim.

ÖZET

Halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulan ve halka en yakın hizmet sunan birim olan yerel yönetimler, merkezi yönetimin yapılanmasının içinde önemli bir yere sahiptir. Yerel yönetimler hem merkezi oluşum içerisinde varlığını devam ettirmek hem de giderek artan toplumsal, ekonomik, çevresel ve kentsel sorunlar karşısında hızlı, verimli ve etkili bir hizmet sunabilmek için özerklik, özgürlük, demokrasi, katılım gibi bir takım değerlere bağlı kalarak bu değerlerden yararlanmaktadır. Aynı zamanda vatandaşlarda, yönetimin bir parçası olarak yerel karar alma süreçlerine farklı katılım yollarıyla dâhil olmaktadır. Yerel karar alma süreçlerine katılım hususunda kent konseyleri önemli bir yer tutmaktadır. Bununla birlikte, belediyeler ve kent konseyleri aracılığıyla vatandaşlar yerel kamu hizmetlerine gönüllü katılım göstermektedir.

Gönüllü katılım herhangi bir maddi karşılık beklemeden, kendi isteğiyle ve baskı altında kalmadan kişilerin veya toplulukların yönetime dâhil olmasıdır. Geleneksel yönetim anlayışından yeni yönetim anlayışına geçiş ile birlikte genelde kamu hizmetleri, özelde ise yerel kamu hizmetlerinin sunumu noktasında katılımcılık öncelenmeye başlanmış ve vatandaş girişiminin daha etkin olması amacıyla kamu hizmetlerine gönüllü katılım ön plana çıkmaya başlamıştır. Türkiye’de yerel kamu hizmetlerine gönüllü katılımın yasal dayanağını, Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu ve bu kanunlara istinaden oluşturulan İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği oluşturmaktadır. Diğer taraftan, Belediye Kanununun 76. Maddesine istinaden çıkarılan Kent Konseyi Yönetmeliği ile oluşturulan kent konseyleri de yerel katılım ve yerel demokrasinin bir aktörü olarak yerel kamu hizmetlerine katılıma zemin hazırlamaktadır.

Bu minvalden hareketle hazırlanan çalışmanın temel sorunsalı, Türkiye’de yerel hizmetlere gönüllü katılımın sağlanmasında, belediyelerin ve kent konseylerinin rolünün irdelenmesidir. Denizli örneğinden hareketle, yerel hizmetlere gönüllü katılım noktasında Kent Konseyinin nasıl bir rol oynadığı temel araştırma sorusu ekseninde hazırlanan çalışma kapsamında öncelikle yerel yönetim ve katılım konuları kavramsal çerçevede ele alınmaktadır. Yerel hizmetlere gönüllü katılım kavramı incelenerek, Türkiye’de yerel hizmetlere gönüllü katılıma yönelik yasal düzenlemeler ele alınmaktadır. Çalışmada son olarak, Denizli Kent Konseyi hakkında bilgi verilerek, yerel hizmetlere gönüllü katılım çerçevesinde Kent Konseyinin çalışma alanları ve kent konseyinin gönüllü katılıma yönelik faaliyetleri değerlendirilmeye tabii tutulmaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan çalışmada betimleyici analiz yönteminden ve nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan yarı yapılandırılmış mülakat tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda elde edilen bilgiler ve bulgular incelendiğinde, Kent Konseyi bünyesindeki meclis ve çalışma grupları aracılığıyla vatandaşların katılımına yönelik önemli faaliyetlerin yürütüldüğü ve Kent Konseyinin yaptığı çalışmalar ile vatandaşların gönüllü olarak yerel hizmetlere katılım yolunda önemli adımlar atıldığı söylenilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Büyükşehir Belediyesi, Kent Konseyleri, Yerel Kamu Hizmeti, Katılım, Gönüllü Katılım

ABSTRACT

Local governments have an important place in the structure of the central administration as the unit which is created to meet the local common needs of the people and which provides the closest services to the public. In addition to sustaining their existence within the central organization, local governments benefit from these values by adhering to many values such as autonomy, freedom, democracy, and participation in order to provide a fast, efficient and effective service in the face of increasing social, economic, environmental and urban problems. At the same time, citizens are also involved in local decision-making processes as part of the administration through different ways of participation. City councils have an important role to play in local decision-making processes. However, through municipalities and city councils, citizens voluntarily participate in local public services.

Voluntary participation is the inclusion of individuals or communities in the management without any financial provision, voluntarily and without pressure. With the transition from the traditional management approach to the new management approach, participation has become important in the provision of public services in general and local public services in particular. In order to make the citizen initiative more effective, voluntary participation in public services has come to the forefront. The legal basis of voluntary participation in local public services in Turkey is the municipal law and the provincial Special Provincial Administration Law. In addition, the Regulation on Voluntary Participation in Municipal Services and Special Provincial Administration provide legal basis for voluntary participation. On the other hand, the City Councils established by the City Council Regulation issued in accordance with Article 76 of the Municipal Law pave the way for participation in local public services as an actor of local participation, local governance and local democracy.

Hence the basic problem of the present study is to examine the role of the voluntary participation of local services provided in municipalities and city councils in Turkey. Based on the basic research question, how the City Council plays a role in voluntary participation in local services based on the Denizli case, primarily local government and participation are examined in conceptual framework. With examining the concept of voluntary participation in local services legal arrangements for voluntary participation in local services are discussed in Turkey. Finally, information is given about Denizli City Council and the work areas of the City Council and activities of the City Council for voluntary participation are evaluated within the framework of voluntary participation in local services. In this study, descriptive analysis method and semi-structured interview technique which is one of the qualitative research methods, were utilized. When the information and findings obtained as a result of the study are examined, it is seen that important activities have been carried out for the participation of the citizens through the councils and working groups within the City Council, and with the work of the City Council, it can be said that important steps have been taken towards the citizens' voluntary participation in local services.

Keywords: Local Governments, Metropolitan Municipality, City Councils, Local Public Service, Participation, Voluntary Participation

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM: YEREL YÖNETİMLER VE GÖNÜLLÜ KATILIM

1.1.Yerel Yönetimler	6
1.1.1. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi.....	7
1.1.2. Yerel Yönetimlerin Dayandığı Değerler	9
1.1.2.1. Özerklik.....	9
1.1.2.2. Demokrasi	11
1.1.2.3. Özgürlük.....	12
1.1.2.4.Katılım.....	13
1.2. Katılım: Kavramsal Çerçeve	14
1.2.1. Katılım Kavramı.....	14
1.2.1.1. Siyasal Katılım	15
1.2.1.2. Yönetimsel Katılım	16
1.2.2. Yerel Katılım.....	17
1.2.3. Yönetime Katılım Yöntemleri.....	19
1.2.3.1. Seçim.....	19
1.2.3.2. Kamuoyu Yoklaması.....	19
1.2.3.3. Halk Oylaması (Referandum)	20

1.2.3.4. Halk Toplantıları	20
1.2.3.5. Yuvarlak Masa Toplantıları	21
1.2.3.6. İnternet (İletişim Demokrasisi).....	21
1.2.3.7. Meclis Toplantılarına Katılım	21
1.2.3.8. Gelecek Atölyeleri.....	22
1.2.3.9. Kent Konseyleri.....	22
1.3. Yerel Kamu Hizmetlerine Gönüllü Katılım: Kavramsal Çerçeve.....	23
1.3.1. Yerel Kamu Hizmeti Kavramı	23
1.3.2. Yerel Kamu Hizmeti Sunum Yöntemleri.....	26
1.3.3. Gönüllü Katılım: Kavramsal Çerçeve	28
1.3.3.1. Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım ve Önemi	31
1.3.3.2 Türkiye’de Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım	32
İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILIM VE KENT KONSEYLERİ	
2.1. Türkiye’de Anayasalarda Yerel Yönetimler ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler	37
2.2. Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Katılıma Yönelik Yasal Düzenlemeler	40
2.2.1. Köyler ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler.....	40
2.2.1.1. Köylerin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı.....	41
2.2.1.2. 442 Sayılı Köy Kanunu’nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler.....	42
2.2.2. İl Özel İdareleri ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler	43
2.2.2.1. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı	44
2.2.2.2.5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler.....	46
2.2.3. Belediyeler ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler	48
2.2.3.1. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı	48
2.2.3.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler	52
2.2.4. Büyükşehir Belediyeleri ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler.....	54

2.2.4.1. Büyükşehir Belediyelerin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı	54
2.2.4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler 57	
2.3. Türkiye'de Katılıma Yönelik Diğer Düzenlemeler	57
2.3.1. İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği.....	58
2.3.2. Belediye Zabıta Yönetmeliği ve Gönüllü Zabıtalık	60
2.4. Türkiye'de Kent Konseyleri	62
2.4.1. Kent Konseylerinin Tarihsel Arka Planı: Yerel Gündem 21 Deneyimi.....	64
2.4.2. Kent Konseyleri: Mevzuat	67
2.4.3. Kent Konseylerinin Kurumsal Yapısı	70
2.4.4. Kent Konseyi İşlevi ve Faaliyet Alanları: Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Eksenli Bir Değerlendirme.....	72
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DENİZLİ KENT KONSEYİ UYGULAMASI VE GÖNÜLLÜ KATILIM	
3.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Kısıtlılıkları.....	75
3.2. Denizli Kent Konseyi.....	76
3.2.1. Denizli Kent Konseyi'nin Oluşumu ve Tarihsel Arka Plan.....	76
3.2.2. Denizli Kent Konseyi Kurumsal Yapısı.....	77
3.2.3. Denizli Kent Konseyi Meclisleri.....	79
3.2.3.1. Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisinin Yapısı ve Faaliyetleri.....	80
3.2.3.2. Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisinin Yapısı ve Faaliyetleri.....	85
3.2.3.3. Denizli Kent Konseyi Engelli Meclisinin Yapısı ve Faaliyeti	91
3.2.3.4. Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclisinin Yapısı ve Faaliyetleri	94
3.3. Denizli Kent Konseyi Çalışma Gruplarının Etkinlik ve Faaliyetleri.....	97
3.4. Denizli Kent Konseyi'nin Yerel Karar Alma Süreçlerine ve Gönüllü Katılıma Bakışı	98

SONUÇ VE ÖNERİLER	101
EK1: Denizli Kent Konseyi ile Görüşme Formu	106
KAYNAKÇA.....	108

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Denizli Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyeleri	79
Tablo 2: Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisi	82
Tablo 3: Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisi	87
Tablo 4: Denizli Kent Konseyi Engelliler Meclisi	92
Tablo 5: Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclisi.....	95

GİRİŞ

Küreselleşme ve yerelleşme hareketleriyle birlikte yerel yönetim anlayışında değişiklikler meydana gelmeye başlamıştır. Bu değişikliklerle birlikte merkezden yerele, yetki ve görev aktarımı sağlanarak, yerel yönetimlerin işlevleri ve önemi arttırılmaktadır. Yerel yönetimler, halka en yakın hizmeti sunan birimlerdir. Halka en yakın hizmet veren birimler olan yerel yönetimler, sosyal refah ve sosyal yardımların gelişimini sağlamak üzere daha fazla sorumluluk üstlenmektedirler. Bu görevlerin yerel (mahalli) yönetimlerin az olan kaynakları ile istenilen seviyede gerçekleştirilmesi zordur. Bu açıdan yerel (mahalli) hizmetlere gönüllü katılımın olması ile sosyal belediyeçilik sahasındaki görevlerin yerine getirilmesi sağlanmış olacaktır. Yerel yönetimler bu amaç doğrultusunda bir taraftan halkın talep, hizmet ve ihtiyaçlarını karşılarken bir taraftan da seçim, temsil ve katılım gibi demokratik değerlerin toplumsal hayattaki önemini vurgulamaktadır.

Gönüllü katılım Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra yönetim sahasında ortaya çıkan değişimlerle devletin etkinleştirilmesini sağlayan, yerel (mahalli) de ise görevlerin katılımcı demokrasi etrafında halk girişiminin daha etkin olmasını amaçlayan bir metod olarak Türk yönetim tarihine girmiştir. Gönüllü katılım yerel demokrasinin gelişmesinde önemli bir etkidir. Gönüllü katılımın Türk tarihi açısından Osmanlı devletine dayanan bir geçmişi vardır. Osmanlı-Türk şehirlerinde yerel nitelikli hizmetlere vatandaşlar, vakıflar, loncalar ve dernekler aracılığıyla gönüllü olarak katılımda bulunmaktaydılar. Yerel hizmetlere gönüllü katılım, Avrupa ülkeleri ve ABD’de sıkça uygulanan bir yöntem olmasına rağmen Türkiye’de ise 2003 sonrası yasal düzenlemelerle uygulanmaya başlanan bir yöntem olarak göze çarpmaktadır. Belediye hizmetlerine gönüllü katılımın yasal dayanağı bazı kanun ve yönetmelikler tarafından oluşturulmuştur.

Yerel hizmetlere gönüllü katılım bireysel olabileceği gibi sivil toplum kuruluşları, kent konseyleri gibi örgütlenmeler aracılığıyla da gerçekleşmektedir. Yerel hizmetlere gönüllü katılım hem bireylere, hem topluma hem de belediyelere fayda sağlayabilecek bir yöntemdir. Gönüllü katılım ile bireyler sosyalleşme, yardımlaşma, dayanışma gibi duyguları geliştirecektir. Aynı zamanda, belediyeler içindeki yozlaşmanın azalmasına şeffaflık, açıklık gibi değerlerin gelişmesine katkıda bulunacaktır. Belediyeler açısından düşünüldüğünde ise belediyelerin iş yükü azalacak, hizmetler daha etkili bir şekilde götürülecek ve belediyelerin mali yapısına destek olunacaktır.

Bu çalışma ile yerel hizmetlere gönüllü katılım konusu ele alınarak, Denizli Kent Konseyi incelenecektir. Bu bağlamda yerel kamu hizmeti sunma yöntemleri üzerinde durularak katılım ve gönüllü katılım kavramları açıklanmaktadır.

Küreselleşme, yerelleşme, hızlı nüfus artışı, kentleşmenin hızlanması gibi nedenlerle merkezi yönetimin gerçekleştirmiş olduğu bazı kamusal hizmetler yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Böylelikle yerel yönetimlerin görev ve iş yükünde artış meydana gelmiştir. Belediyelerin alt yapı, imar, ulaşım, çevre gibi görevlerinin yanında halkın refahını geliştirmek, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak gibi hizmetleri de gerçekleştirmektedir. Buradan hareketle, sosyal belediyecilik, “mahalli idareye sosyal alanlarda planlama ve düzenleme işlevi yükleyen, bu çerçevede kamu harcamalarını konut, sağlık, eğitim ve çevrenin korunması alanlarını kapsayacak şekilde sosyal amacı düzenleyen işsiz ve kimsesizlere yardım yapılması, sosyal dayanışma ve entegrasyonun tesis edilmesi ile sosyo-kültürel faaliyet ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan altyapı yatırımlarının yapılması için bilinçli politikalar üretmesini öngören; bireyler ve toplumsal kesimler arasında zayıflayan, sosyal güvenlik ve adalet mevhumunu güçlendirmeye yönelik olarak mahalli idarelere sosyalleştirme ve sosyal kontrol işlevleri yükleyen” bir yöntem olarak ifade edilmektedir (Akdoğan, 2006: 44).

Yerel yönetimler vatandaşların öncelikli ihtiyaçlarını karşılamadan yanı sıra temsil, katılım, seçim gibi demokratik değerlerin uygulanması işlevini de yerine getirmektedir. Yerel yönetimler vatandaşların ihtiyaçlarına verimli ve etkin bir yolla cevap verebilmek için buldukları ülkenin sosyal, ekonomik ve siyasi şartları içerisinde çeşitli yöntemlere başvurmaktadır. Kısaca emanet yöntemi, müşterek emanet yöntemi, iltizam yöntemi, imtiyaz, ruhsat yöntemi gibi usuller hizmet sunma yöntemleri olarak ifade edilebilir. Bunlara ek olarak çeşitli alternatif yöntemlerde kullanılmaktadır. Bunlardan biri de gönüllü katılımıdır (Altın, 2010: 1).

Kelime anlamı olarak “katılım, bir şeylerden pay almak, bir şeye ortak olmak veya bir şeyin aktörü olmak anlamına gelmektedir (Güneş, 2007: 267).” Katılım kavramı ekonomi, siyaset, sosyoloji gibi disiplinler ile yakından ilgilidir. Ekonomi biliminde daha çok katılım kar amaçlı ve örgüt içine alınan kararlara çalışanların katılımını yansıtırken siyaset ve sosyoloji bilimlerinde ise katılım bireylerin yönetime eylem ve kararlarıyla dâhil

olmasını yansıtmaktadır (Altın, 2010: 58). Katılım, bireylerin bir karar alınması, hazırlanması ve uygulanması basamaklarından birine veya hepsine doğrudan ya da dolaylı olarak katılmalarını ifade etmektedir. Alınan kararlara sadece oy vererek gerçekleştirilen katılıma sahte katılım; alınan kararlara yardımcı olunmasının yanı sıra son sözü başka bir üst sınıfın vermesine kısmi katılım; bir kararın alınmasında bütün herkes katkıda bulunuyorsa tam katılım ifadesi kullanılmaktadır (Demir ve Acar, 2005:233).

Katılım kavramının iki boyutu vardır. Bunlar; siyasal ve yönetsel katılımıdır. Siyasal katılım, seçimlere ve/veya siyasal karar alma sürecine dahil olmak şeklinde değerlendirilirken; yönetsel katılım, kamu hizmetiyle ilgili temel kararların alınması, hazırlanması ve uygulanması süreçlerinden birine veya hepsine doğrudan ya da dolaylı yolla etkilenecek olanların katılmasını ifade etmektedir. Aynı zamanda kamu programların almış olduğu kararların yasallığının da güçlendirilmesine hizmet etmektedir (Eryılmaz, 2011: 55-56). Yönetime katılma üç boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar denetime ve kararlara katılmaktır. Yönetime katılmanın temel unsuru kararlara katılma olarak ifade edilmektedir. Kararlara katılım gerçekleşmediği takdirde öteki iki unsur işlevini kaybedecektir (Önder, 2013: 315). Halk oylaması, kent meclisleri, halk girişimi, vatandaş danışma toplantıları, gönüllü katılım, halk danışma komiteleri, halk bilirkişisi, arabulucu, inisiyatif ve dilekçe hakkı, baskı grupları, sivil toplum kuruluşları, ombudsman vb. yapılar ile vatandaşların yönetime katılımı sağlanmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016: 37).

Gönüllü katılım yerel demokrasinin gelişmesinde önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Yerel demokrasinin güçlendirilmesine yönelik ilgi, yerel katılımın da artmasına neden olmaktadır. Demokrasilerde gönüllü katılımın, bir grubun isteklerini, bir örgütsel bağla, yasa yapıcılara iletebilmesi şekliyle, katılımcı demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru olduğu ifade edilir. Bu açıdan gönüllü katılımın aktif hale gelmesinde sivil toplum örgütlerinin önemi ortaya çıkmaktadır (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 55). Avrupa ülkelerin çoğunda devlet yönetimleri, özel sektörün gönüllü kuruluşların faaliyetlerinin gelişmesinde önemli bir rol almışlar; kâr getirmeyen bazı faaliyetlerin topluma sunulmasında destek olmuşlardır. Ayrıca gerçekleştirilen bu faaliyetler yeni iş imkânı alanının doğmasını sağlamıştır. Bununla birlikte gönüllülük faaliyetlerin başarılı olabilmesi için toplumun istekli olması, yönetimin ise desteklemesi gerekmektedir (Toprak, 1990: 54).

Türkiye’de yerel hizmetlere gönüllü katılımın yasal çerçevesini, bazı kanun ve yönetmelikler oluşturmaktadır. Bu bağlamda “2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği ve Kent Konseyi Yönetmeliği gönüllü katılıma yer veren yasal düzenlemeler arasında yer almaktadır.

Gönüllü katılımın merkezi yönetimden ziyade yerel yönetimlerde, yerel yönetimler içinde belediyelerin hizmet alanlarının daha etkin, verimli ve daha işlevsel olması gerçeğinden hareketle, gönüllü katılımın ve kent konseylerinin irdeleneceği çalışmanın varsayımları şu şekilde sıralanabilir:

- Yerel hizmetlere gönüllü katılım, vatandaşların karar alma süreçlerine aktif katılımını sağlamaktadır.
- Yerel hizmetlere gönüllü katılımında sivil toplum kuruluşları aktif rol oynamaktadır.
- Yerel hizmetlere gönüllü katılım sağlama noktasında kent konseyleri vatandaş ile belediye arasında köprü vazifesi görmektedir.
- Yerel hizmetlere gönüllü katılım daha çok sosyal planda ön plana çıkmaktadır.

Çalışmanın temel kısıtlılığı, Denizli Kent Konseyi örneği üzerinden hareketle, yerel kamu hizmetlerine gönüllü katılım konusunun incelenmesi sebebiyle, araştırmanın/çalışmanın tüm ülkeye genellenemeyeceğidir. Ayrıca, araştırma gerçekleştirildiği dönemle sınırlıdır.

Çalışmanın temel araştırma sorusu, Türkiye’de yerel hizmetlere gönüllü katılım nasıl yürütülmektedir? Bu süre içerisinde sivil toplum kuruluşları, kent konseyleri ve vatandaşlar nasıl rol oynamaktadır? Bu temel araştırma sorusu ekseninde çalışmada şu sorulara cevap aranacaktır.

- Katılım nedir? Yerel karar alma süreçlerine hangi yollarla katılım gösterilmektedir?
- Yerel katılımın sağlanmasında kent konseyleri nasıl bir rol oynamaktadır?
- Yerel hizmetlere gönüllü katılım nasıl açıklanmaktadır?
- Gönüllü katılımın gerçekleştirildiği temel hizmet alanları nelerdir?

- Türkiye’de, yerel hizmetlere gönüllü katılımı kent konseyleri nasıl bir rol oynamaktadır?
- Türkiye’de yerel kamu hizmetlerine gönüllü katılımın yasal dayanağı varmıdır?
- Denizli Kent Konseyi, vatandaşlarına yerel karar alma sürecine katılımında, ve gönüllü katılım sağlamasında nasıl bir işlev görmektedir?

Çalışmada, betimleyici araştırma yönteminden ve nitel araştırma yönteminden biri olan mülakat tekniğinden faydalanılmıştır. Bu çerçevede, ilk olarak eleştirel literatür taramasında bulunularak yerel yönetim, katılım, gönüllük, gönüllü katılım, yerel kamu hizmetlerine gönüllü katılım kavramları hakkında bilgi verilecek ve bu konu ile ilgili daha önce yazılmış, makale, kitap, bildiri, tez gibi ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Ayrıca, bu konuda daha önceden hazırlanmış lisansüstü tezler irdelenerek, alan araştırmaları dikkate alınarak çalışmada değerlendirilmiştir. Bununla birlikte, konuyla bağlantılı olarak Türkiye’de ortaya konulan yasal ve kurumsal düzenlemeler dikkate alınarak, kent konseyleri ve gönüllü katılım konularına odaklanılmıştır. Çalışmada son olarak Denizli Kent Konseyi örneği üzerinden hareketle, kent konseylerinin yerel karar alma sürecine katılımı ve gönüllü katılım çerçevesindeki rolü irdelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM: YEREL YÖNETİMLER VE GÖNÜLLÜ KATILIM

Çalışmanın bu bölümünde yerel yönetimlerin kavramsal açıklaması, yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi ve yerel yönetimlerin dayandığı değerler incelenerek gönüllü katılımdan bahsedilecektir.

1.1.Yerel Yönetimler

Kamu hizmetlerinin hepsini tek bir merkezden idare etmek mümkün değildir. Eğer tek bir merkezden idare edilirse hizmetlerin verimliliği ve etkinliği azalır, böylelikle toplumsal fayda sağlanamaz. Bununla birlikte demokratik siyasi değerler gelişim gösteremez ve halkın kamu hizmetine olan güveni sarsılır. Mekânsal uzaklık, mahalli şartların farklılığı, vatandaşın yönetime dahil olması ve vatandaşa daha güzel ve iyi hizmet sunabilmek gibi ihtiyaç ve sorunlar yerel yönetimlerin varlığını oluşturmasında etkili olmuştur (Eryılmaz, 2010: 131). Yerel yönetimler, sorumlu oldukları coğrafi sahada kamu hizmeti sunmak için yetki ve sorumluluk verilen aynı zamanda idari ve mali özerkliğe sahip kuruluşlardır (Arıkboğa, 2008: 157). Yerel yönetimler, vatandaşın kendi özgür seçimine dayanarak seçtiği organlar tarafından belli bir sınırlar içinde kurallar koyan, mali sorumlulukları yerine getirmekle yükümlü olan bir yerel (mahalli) meclisin denetimi altında bulunan yönetim birimi olarak tanımlanmaktadır (Keleş, 2009: 22).

Sosyal bilimler sözlüğüne göre yerel yönetimler, devlet yönetimlerin temel görevlerinin bir bölümünün kaynaklarını verimli ve denetimli kullanılması, vatandaşın yönetime dahil olması yani katılımının sağlanmasına yönelik oluşturulan yerel organlara ve seçimlerle göreve getirilen yöneticilerin başkanlığı altında görevlerini yerine getiren kurum olarak ifade edilmektedir (Acar ve Demir, 2005: 440-441). Kamu yönetim sözlüğüne göre yerel (mahalli) yönetimler, yerel bir topluluğun ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan, özerk ve demokratik bir yönetim kademesi olan karar organlarının halk tarafından seçildiği, kurumsal bir örgütlenme olarak ifade edilmektedir (Bozkurt ve Ergun, 2008: 258).

Yerel yönetimler, literatürde genel olarak demokrasinin beşiği, demokrasinin merkezi gibi terimlerle ifade edilmektedir. Geçmiş Antik Yunan'a kadar dayanan bir yönetim geleneği haline gelen ve yönetici yetiştirme görünümü elde eden yerel

yönetimlerin demokrasinin beşiği olarak değerlendirilmesi doğru kabul edilmektedir (Karanuh, 2018: 23). Yerel yönetimler, devlet yönetimlerinin kamu yönetimi alanında vazgeçilmez bir unsurdur. Bir devlette yerel yönetimin gücü ve etkinliği adı geçen o devlette demokrasi oranı ile doğrudan ilişkilidir. Aynı zamanda yerel yönetimler, yerine getirdiği yerel hizmetlerde verimlilik ve etkinliği gerçekleştirme noktasında demokrasi kadar önemlidir (Eryılmaz, 2010: 310). Yerel yönetimler, kamu hizmetinin halka götürülmesinde ve demokratik ilkelerin hayatta oynadıkları roller sayesinde yönetilenlerin yönetime katılmasının ilk aşamasıdır (Bayrakçı, 2016: 15).

1982 anayasasının 127. maddesinde yerel yönetimler yönetsel bir sınıf olarak düzenlenmiştir. Anayasanın 127. maddesi yerel yönetimlerinin görevlerini, kuruluşlarını, organlarını, vesayet denetimini, yargı denetimini, yerel yönetim birlikleri ve gelir kaynaklarını tanımlamaktadır. “Anayasa’da yerel yönetimler, il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunla gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişiler olarak tanımlanmıştır” (Sezen, 2007: 14).

1.1.1. Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi

Yerel yönetimlerin tarihi M.Ö. 4000-3500 yıllarına, ilk yerleşim yeri olan Mezopotamya’ya dayanmaktadır. İlerleyen zamanlarda Mısır’da Nil civarında, Çin ve Pakistan’da kentlerin ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Kentlerin ortaya çıkması ile birlikte gereksinimler artmış ve yerel yönetimler de ortaya çıkmaya başlamıştır (Görmez, 1997: 20). Tarihsel gelişim içerisinde ilk yerel yönetim yapılanmasına bakıldığında zaman askeri örgütlenme, ulusal savunma, suçluların cezalandırılması gibi devlete ait olan görevler yerine getirilmektedir. Bu dönemlerdeki en küçük yönetsel birim antik sitedir. Bir kara parçası üstünde hayatını devam ettiren insanlar; kendi kendini yönetebilen, siyasal bir işlevi bulunan ve karar alma yetkisine sahiptirler. Roma imparatorluğuna yeni katılan topraklara “Municepe”ler denilmekte olup siyasal ve yerel olmak üzere bütün haklardan yararlanmaktadırlar. Antik sitenin dinsel, siyasal ve yönetsel görevleri Roma İmparatorluğu dönemine kadar devam etmiştir (Keleş, 2009: 31-32).

Ortaçağ’da ise belirli bir toprak parçası üzerinde hayatını devam ettiren ve ortak alanın paylaşılmasından dolayı sorunların çözümü ve ihtiyaçların giderilmesi için

oluşturulan birimlere “komün” adı verilmektedir. Komünlerin birden fazla görevleri bulunmasıyla birlikte en önemli görevlerinden birisi kentsel topluluğun yönetilmesidir. Komünler Avrupa’daki merkezi idarenin güçlenmesi ile birlikte güç kaybetmişler ve özerkliğini yitirmeye başlamışlardır. Ancak komünlerin özerk yönetim kurumlarına sahip olmaları modern anlamda yerel yönetimlerin oluşmasına katkı sağlamışlardır (Ertan, 2002: 23-24).

16. yüzyıldan sonra ulus-devletin gelişmesiyle birlikte siyasal söylemlerde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Kamu yönetimin temel kurumu kent olduğu için il, ulus, imparatorluk gibi geniş örgütler ikinci planda kalmaktaydı. Kişi ilk önce kendini, kentli olarak görüyor ikinci sırada bölgesiyle özdeşleşiyordu. Ulus-devletin ortaya çıkmasıyla birlikte bu durum değişmiştir. “Jean Jacques Rouseseau” ve “Kant” gibi yazarlar, “özgür kentli” ve “özgür devlet” arasına yerel yönetim (mahalli) yapılara ihtiyaç duymamışlardır. “Tutgot” da bu kurumların yararlı olmaktan çıktıkları anda varlıklarına gerek kalmayacağını ifade etmiştir. Bu düşüncelerden sonra modern anlamda yerel yönetimler gelişmeye başlamıştır (Keleş, 2009: 25).

Antik Yunan Sitelerine ve Roma İmparatorluğu dönemindeki yerel (mahalli) yönetimlerin idari ve mali özerkliğe sahip modern anlamdaki yerel yönetim kavramından uzak olduğu belirtilmektedir (Ortaylı, 1985). Sanayi devrimi ile birlikte şehirler ekonomik, sosyal ve siyasi faktörlerin etkisi ile birlikte değişime başlayıp gelişim göstermişlerdir. Böylece modern anlamda belediye kurumları ortaya çıkmaya başlamıştır. Modern anlamda belediye kurumlarının ortaya çıkmasında İngiltere ve Fransa öncü olmuştur (Oktay, 2008: 123).

Sonuç olarak yerel yönetimler, tarihi oluşum içerisinde vatandaşın belirli ihtiyaçlarını karşılamak, yerel kamu hizmetleri yürütmek doğrultusunda devletle birlikte meydana gelmiş ve devletin bir birimi olarak bir takım hizmetleri yerine getirerek yürütme görevini üstlenmiştir. Bütün devletlerde yerel yönetimler, kamu yönetiminin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bugün ise hem faaliyet gösteren ve verimli hizmet veren birimler hem de demokratik yönetim birimleri olarak yerel yönetimler, kamu yönetiminin vazgeçilmez bir parçasıdır ve giderek önemi de artmaktadır (Ökmen, 2007: 659).

1.1.2. Yerel Yönetimlerin Dayandığı Değerler

Toplumun ihtiyaçlarının karşılanması, mal ve hizmetlerin daha verimli ve etkin bir şekilde sağlanmasından dolayı yerel yönetimler, merkezi yönetimin vazgeçilmez bir parçasıdır. Yerel yönetimlerin kendilerine ait özel bir bütçesi ve gelirleri olan, karar organları halk tarafından seçilen, kendine has örgüt yapısı ve personeli bulunan, bu özellikleriyle de demokratik yönetim yapısının temel unsurlarını oluşturmakla birlikte etkinliği ve verimliliği artırmak için hemen hemen her toplumda bu yönetimlere yer verilmektedir (Urhan, t.y: 85)

Halka, en yakın hizmet sunan yerel yönetimlerin ekonomik ve toplumsal sorunlar başta olmak üzere işsizlik, kentleşme, konut, çevre vb. sorunlar işleyişini etkilemektedir. Halk, bu sorunlara yerel yönetimlerden etkin ve verimli çözümler beklemektedir. Aynı zamanda insan ihtiyaçlarının çok ve çeşitli olmasından dolayı sorunlara çözüm bulma ve ihtiyaçları karşılama sorumluluğuyla karşı karşıya kalmışlardır (Aydınlı, 2004: 72-73). Yerel yönetimler, her geçen gün zorlaşan, karmaşıklaşan ve giderek artan görevlerini yerine getirebilmek için kendilerine has bir takım değerlere sıkı sıkıya bağlı kalmak ve bu değerlerin getirdiği ilkelere uymak zorundadırlar. Her ne kadar özerklik ve özgürlük zaman zaman yerel yönetimlerin bir özelliği, yeniden paylaşım da bir görev olarak kabul edilse de bu kavramların yerel yönetimler için bir değer olabileceğine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır (Kocaoğlu, 2015: 9-10). Bu bağlamda yerel yönetimin dayandığı değerleri inceleyenler bunları genellikle katılım, özgürlük, etkinlik, özerklik, demokrasi gibi kavramlarla açıklamıştır (Keleş, 2009: 49).

1.1.2.1. Özerklik

Sosyal bilimler sözlüğüne göre özerklik, yönetim bakımından denetim ve dış baskıdan uzak olmak olarak tanımlanmaktadır (Acar ve Demir, 2005:321). Bir diğer tanıma göre özerklik, bireylerin, örgütlerin, grupların, devletlerin ve bölgelerin tüzel ve gerçek kişilerin haklarını çiğnemeksizin; uluslararası ve ülke hukuku kapsamında, bu grupları ilgilendiren konularda amaçlar belirleyerek kararlar gerçekleştirme yetkisidir (Bozkurt ve Ergün, 2008: 196). Bir devletin içinde, belirli bir alanda ya da bir kurumda, merkezsiz yetkiden görece bağımsız yönetim biçimidir (TÜBA, 2011: 935).

Özerklik, demokratik toplumlarda merkezi yönetimin ve bürokratik çalışmaların zararlarını azaltmak ve gidermek için benimsenen bir yönetim şeklidir. Merkezin, bütün yetkiyi tek elde toplaması, üst düzey merkezi organlar tarafından kararların alınması; hizmetlerin aksamasına, işlerin yavaşlamasına ve yürütmeyi geciktirmesine neden olmaktadır. Özerk kuruluşlar, hiçbir baskıya maruz kalmadan karar alma ve uygulama haklarına sahiptirler (Tortop, 1991: 18).

Özerkliğin iki boyutu vardır. Bunlardan birinci boyutu merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkisini ilgilendirirken ikinci boyutu yerel yönetimlerin, yerel halk ile olan ilişkisini ilgilendirmektedir. Yerel özerkliğin ilk boyutu olan merkezi yönetim ve yerel yönetim ilişkisinde asıl olan yerel yönetimlerin kendi işlerini, merkeze danışmadan kendi olanaklarıyla yapmasıdır. İkinci boyutu ise seçilmiş olan yerel organların halkı temsil edebilmelerini, temsil yönteminin bu özellikteki kişilerin seçilmesine uygun olmasını anlatır (Keleş, 2009: 52). Demokrasinin gelişmesi için yerel yönetimlerin güçlendirilmeleri ve özerkleştirilmesi zorunlu hale gelmiştir. Bu bağlamda ise yerel yönetimlerin, demokrasinin yapı taşları olduğu varsayımına dayanan Avrupa Özerklik Şartı ilk çok taraflı bir tüzel belgedir (Alodalı, vd., 2007: 2).

Avrupa yerel yönetimler özerklik şartı, Yerel Yönetimlerden Sorumlu Bakanlar konferansında 1985 yılında İsveç'in başkenti olan Stockholm'da kabul edilip imzalanmıştır. Şart üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde yerel yönetimlerin görevi için gerekli idari teşkilatlanma ve kaynaklar, yerel düzeydeki sorumlulukların kullanılma şartları, yerel yönetimlerin mali kaynakları, yerel yönetim sınırlarının korunması, yerel yönetimlerin idari denetimi, yerel yönetimlerin birlik kurma ve birliklere katılma hakkı, özerk yerel yönetimlerin yasal korunması gibi temel olan ilkeler yer almaktadır. İkinci bölümde ise şartı onaylanan devletlerin sorumlulukları ve yükümlülükleri yer almaktadır. Şartın son bölümü olan üçüncü bölümünde ise yürürlük ve uygulama koşulları ile ilgili kurallar yer almaktadır. *Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı*, Türkiye de dahil olmak üzere 47 devletten 42'si tarafından onaylanmış ve imzalanmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2018: 30-31).

1.1.2.2. Demokrasi

Kökeni eski Yunana dayanan halk (demos) ve yönetim (krotos) kelimelerin birleşmesinden oluşan demokrasi farklı düşünürler tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Çoğunluğun yönetimi, halk iktidarı, halk tarafından yönetim gibi tanımların hepsi yönetimle ilgilidir. “Yurttaşların kendilerinin belirledikleri kurallara uymak konusundaki hak ve görevleri ile kendilerini siyasal olarak eşit kabul etmeleri de yine bu tanımların ortak öğelerini oluşturmaktadır” (Ökmen,2007: 23). Genellikle demokrasi, kendini geliştirme, eşitlik, özgürlük, etkin karar alabilme, barış ve dayanışma içinde yaşayabilme, ortak yarar, toplumsal yararlılık, bireysel yararlar vb. gibi temel unsurlardan oluştuğu ve o unsurları geliştirdiği görülmektedir (Yıldırım,1993: 20). Demokrasi, halkın kendi kendini yönetme biçimi, belli bir yerde, orayı oluşturan görüşlerin alındığı ve onlara saygı duyulduğu, karşılıklı hak ve özgürlüklerin esas olduğu anlayıştır (Yılmaz, 2005: 266).

Demokrasi, denetim ve siyasal yönetim başta olmak üzere, vatandaşın belirli bir dönem için çoğunluk oylarıyla belirlenen temsilciler doğrultusunda gerçekleştirdiği, temel prensibi vatandaşın özgürlük, eşitlik gibi temel ilkeleri olan hukuk devleti anlayışının var olduğu ve azınlık haklarının yasal düzenlemelerle güvence altına alındığı toplumsal düzen, vatandaş yönetimi olarak tanımlanmaktadır (TÜBA, 2011: 291). Toplumsal geçerliliği olan kararların ve alınan o kararlara uyması beklenen ya da uyması zorunlu olan kişilerin kendi iradesini gösterecek şekilde oluşturulduğu yönetim şekli, vatandaşın yönetsel kararları yine vatandaşın halk oylamasıyla gerçekleştirilmesine doğrudan demokrasi denir. Seçtiği temsilciler doğrultusuyla belirlenmesine ise temsili demokrasi denir (Acar ve Demir, 2005: 88).

Yerel yönetim ve demokrasi arasındaki ilişkiler ele alındığı zaman bu ilişkilerin birkaç görüş etrafında toplandığı söylenilebilir. Bunlardan ilki yerel yönetimlerin demokrasi için vazgeçilmez bir unsur olduğu görüşüne karşı çıkan düşünürlerin görüşleridir. Bu görüşün savunucularından biri olan “Toulmin Smith’çe” göre yerel yönetimler, demokratik seçim ilkesiyle bağdaşmayan gücünü sadece gelenekten alan dini bir kurum olarak tanımlanmaktadır. Moulin ve Langrod’a göre ise demokrasinin eşitlik, herkese eşit ölçüler uygulama, çoğunluk gibi ilkelerin oligarşik eğilimli olan ve bozuk olan yerel yönetim sistemiyle uyuşmadığını ifade etmektedirler. Her iki düşünür de yerel

yönetime demokrasinin düşmanı gözüyle bakmış ve demokrasiyi de özerk yerel yönetim yapısını bozabileceğini savunmuşlardır. İkinci görüşe göre yerel yönetim ve demokrasinin birbirleriyle yakından ilişkisi bulunmaktadır. John Stuart Mill, Alexis de Tocqueville gibi düşünürler yerel yönetimleri demokrasinin temel ögesi olarak görmüşlerdir. J. S. Mill yönetimde vergi yükümlülerin, muhakkak söz hakkının olmasını, yönetimde onlara her daim danışılmalı ve yapılanlar hakkında aydınlatılması gerektiğini ifade etmiştir. Gerek Tocqueville gerek Mill yerel yönetimleri, demokrasinin belirleyicisi ve siyasal bir eğitim metodu olarak görmüştür (Keleş, 2009:63-65).

1.1.2.3. Özgürlük

Sosyal bilimler sözlüğüne göre özgürlük “insanın neyi yapmak isteyip neyi ise yapmak istemediğine kendi iradesiyle karar vermesi ve kararının gereklerini yerine getirirken başkaları tarafından engellenmemesidir. Hiçbir kısıtlama ile kayıtlı olmama, her istediğini elde etme ve herşeye güç yetirebilmeye mutlak özgürlük, belirli sınırlar içerisinde istenilen şeyi yapılabilmesine göreli özgürlük denir” (Acar ve Demir, 2005: 321). Bir başka tanıma göre özgürlük, insanın bütün dış etkenlerden bağımsız olmak şartıyla kendi istek ve düşüncesine göre karar alma durumu olarak ifade edilmektedir. (TÜBA, 2011: 936).

Yerel yönetimler alanında gerçekleştirilen çalışmalar büyük bir kısmı “John Stuart Mill’in” etkisi altında kalmıştır. Mill’e göre siyaset, bireyin kendi kendini geliştirmesi ve özgürlüğün elde edilmesinin bir aracı olarak görmektedir. Merkezi yönetimin barındırdığı güce ve sahip olduğu iktidara göre yerel yönetimlerin özgürlüğü gelişmesine büyük oranda katkı sağladığı görülmektedir. Yerel yönetimler, merkezin elinde bulundurduğu otoriteyi paylaşmasıyla birlikte siyasal yapı çoğulcu hale gelmektedir aynı zamanda yerel yönetimler aracılığıyla bireysel tercihlerden yararlanılması özgürlüğün diğer bir boyutunu ifade etmektedir(Eryılmaz, 2010:133).

Özgürlük ile ifade edilen aslında bireysel özgürlüklerden ziyade bir bütün olarak yerel topluluğun özgürlüğüdür. Özgürlük kavramı bir bakıma bu anlamıyla yerel özerklik için yeni bir temel oluşturduğunu kuşku götürmez bir gerçektir. Avrupa Ülkelerinde yerel özerklik ve özgürlük gibi ifadeler yerel yönetimlerin merkeze karşı bir sloganı olarak ifade edilir. Böylelikle devletin yerel yönetimlerin işleyişine karışmasının önlenmesinde

özgürlük düşüncesi ve yerel özerkliğin büyük etkisi olduğu söylenebilir (Keleş,2009: 49). Özgürlüğün bu yönüne bakıldığında ve özerklik kavramı ile ilgisi düşünüldüğü zaman merkezin, yerel yönetime karşı müdahalelerinin önlenmesinde bir mücadele aracı olarak kullanılmaktadır (Aydınlı, 2004: 73).

1.1.2.4.Katılım

Sözlük anlamına bakıldığında katılım, her hangi bir kararın ortaya çıkması yani hazırlanması, belli bir aşamaya gelmesi, uygulanması aşamalarından doğrudan ya da dolaylı yollarla birine, bazılarına veya bütününe etkileyecek şekilde kişilerin güçleri oranında destek de bulunmasıdır. Kararın alınmasına her hangi niteliksel bir katkı gösterilmeksizin alınan kararları oylayarak yapılan katılıma *sahte katılım*, kararların alınmasına katkıda bulunmasına rağmen son sözü elit bir grubun verdiği karara katılma biçimine kısmi katılım, bir kararın oluşumuna katılanların hepsinin katkılarının eşit olduğu katılıma da tam katılım denir (Acar ve Demir, 2005: 233).

Demokratik sistemde “ülkeyi kim yönetmeli” sorusunun cevabını yapılan seçimlerle bulunabilirken bu noktada önemli olan vatandaşın kendini ilgilendiren işler de yönetime katılması ve bu doğrultuda oluşturulan birimlerde yer alması, yöneticileri denetlemeye ve etkilemeye çalışmalarıdır. Coğrafi yerinden yönetim ilkesine göre örgütlenmiş kurumlarda halkın yöneticileri denetlemesi ve yönetime katılması daha kolaydır. Son yıllarda temel hak ve özgürlüklerin ön plana çıkması, yerelleşme ve demokratikleşme çabaları yönetişimle birlikte yerel yönetimlerde katılımın önemini arttırmaktadır (Eryılmaz, 2010:133).

Küreselleşmeyle birlikte kentsel çevreyi korumanın, geliştirmenin sadece devlet eliyle olmayacağı aynı zamanda halkın katılımı ile sorunlara çözüm bulunması ve sürecin gözlemlenmesi de gerekmektedir. Sorunlarla ilgili her şeyi devletten beklemenin yanlış olduğu şikayetçi olmak yerine çözüm için katılımcı örgütler içerisinde yer alınması gerekmektedir. Katılım sayesinde alınmış olan kararların yasallığı ve kalitesi de artmış olacaktır (Adıgüzel, 2003: 48-49).

1.2. Katılım: Kavramsal Çerçeve

Katılım kavramı genel olarak kamu siyasalarının denetlenmesinde, uygulanmasında, belirlenmesinde yer alma ya da iktidardaki kişilerin aldığı kararları etkilemeye yönelik tüm faaliyet ve işlemler olarak ifade edilir (Çiftçi, 1996: 10). Kavramsal olarak bakıldığında zaman yerel yönetimler, halkın ihtiyaçlarını karşılamak kararların alınıp uygulandığı yerler olarak katılımcı demokrasinin kurumsallaşmasına imkân tanıyan organlardır. Yerel yönetimlerde yönetime katılma, katılmanın ilk basamağı olarak kabul edilir ve büyük öneme sahiptir. Katılmanın sağlanmasıyla birlikte etkinlik, dayanışma, iş görme, topluma ait olma, mali sömürünün giderilmesi gibi faydaları bulunmaktadır. Katılım bu sebeplerden dolayı yerel yönetimlerin ülkenin gelişmesine katkı sağlama ve demokrasiyi geliştirmesi katkısı reddedilmemektedir (Öner,2006: 18).

1.2.1. Katılım Kavramı

Katılım; kişilerin kendilerini ilgilendiren, etkileyen konularda, fiziksel ortamlarda, kurumlarda ve programlarda oluşturulan kararlara etkide bulunmalarını ve yer almalarını ifade etmektedir (Oruç, 2013:24).

Katılım, kişilerin, vatandaşların yönetim sürecine ve siyasi karar alma mekanizmasına temsil yolu ile veya doğrudan bu süreçlere dâhil olmalarını ifade etmektedir. Katılım kavramı, günümüzde yoksulluğun azaltılması, yolsuzlukla mücadele, vatandaş hakları ve demokratik yönetim ile birlikte kullanılmaktadır. Katılım kavramı negatif veya pozitif olarak ele alınmaktadır. Pozitif katılıma, örnek olarak oy kullanmak, negatif katılıma, örnek olarak ise protesto yürüyüşü, grev vb. faaliyetler gösterilir (Kösekahya, 2003: 35). Katılım, devlet kurumları veya devlet organları ve vatandaşlar arasında sürekli ve karşılıklı ilişkiyi ifade etmektedir. Katılım karşılıklı bir etkileşimin ürünüdür. Bu karşılıklı ilişkide halk adına karar veren yönetici ve alınan karardan etkilenen vatandaşlar bulunmaktadır. Burada vurgulanan nokta ise vatandaşların alınan bu karara ne derece de etki sağlayabileceğidir. Katılımın yerine getirilmesi için vatandaşlar ve yöneticiler arasında anlaşma olması gerekmektedir (Yılmaz, 2013: 27).

Katılım, kamu siyasaların oluşturulması, uygulanması ve denetlenmesi aşamalarında yer almak ya da iktidarda yer alan kurum ve bireylerin aldıkları kararları

etkilemeye yönelik tüm faaliyetleri ifade etmektedir. Katılımdan bahsedebilmek için, biçimsel katılma olanaklarını vatandaşların etkin bir şekilde kullanmaları ve kamu siyasaları etkilemesi gerekmektedir (Çiftçi, 1996: 9-10).

Katılımının sağlanabilmesi için birbiriyle ilgili üç unsur vardır. Bu unsurlar; karar verme sürecinde vatandaş dâhil eden açık ve şeffaf bir devlet, vatandaş ve devlet arasında tutarlı ve sürekli bir bilgi aktarımı ve vatandaşların katılım mekanizmaları konusunda vatandaşları bilgilendirecek etkin yolların varlığıdır (Kösekahya, 2003: 36). Katılım kavramı katılma ve katılımcılık olarak da kullanılmaktadır. Katılım kavramının iki boyutu vardır. Bunlar; siyasal ve yönetsel katılımıdır.

1.2.1.1. Siyasal Katılım

Siyasal katılım, dar anlamda seçime katılmak olarak ifade edilirken, geniş anlamda siyasal ve bürokrasi karar alma süreçlerinin her basamağına katılım olarak ifade edilmektedir. Siyasal katılma eyleminin bir ucunda vatandaşlar bir ucunda ise karar organları bulunmaktadır. Siyasal katılım aynı zamanda çağdaş toplumları geleneksel toplumlardan ayıran önemli bir ölçüttür. Bu ölçüt siyasal kurumun karar alma ve etki etme hakkını vatandaş ve yönetim arasında paylaşılmasıdır. Katılımın en önemli işlevi vatandaşların siyasal sisteme etkilemesine olanak sağlamaktır (Çukurçayır, 2002: 26-29).

Siyasal katılım, toplumun parçası olan kişilerin mevcut siyasal düzenek karşısında vaziyetlerini, davranışlarını ve tasarruflarını ortaya koyan yalnız seçimlerde oy kullanmaktan maksat olmayan geniş bir faaliyet alanını kapsayan kavramdır (Kapani, 2007: 140). Siyasal katılım, vatandaşların veya teşekküllerin içinde buldukları karar alma aşamalarını yönlendirmek, etkilemek ve yönetimde yer almak amacıyla siyasal faaliyetlere katkıda bulunmalarını ifade etmektedir. Seçmek ya da seçilmek amacıyla katılıma *seçim yoluyla katılım*; sendikalar, işveren teşekkülleri gibi baskı grupları ile yapılan katılıma ise *örgütsel katılım* olarak ifade edilmektedir (Acar ve Demir, 2005: 367).

Siyasal katılım, örgütsel veya bireysel olarak siyasal yapının kararlarını etkileyebilmek adına yaptıkları etkinliklerin ve faaliyetlerin hepsi olarak ifade edilmektedir. Yönetsel şeffaflık, kitle iletişim araçlarının varlığı, halkın bilgilendirilmesi gibi hususlar vatandaşın karar alma süreçlerine dâhil olması ve aynı zamanda da siyasal

katılımda etkili olan araçlardır (Usta ve Bilgiç, 2016: 37). Siyasal süreçleri etkilemeyi yönelik gerçekleştirilen bütün davranışlar siyasal katılımın alanı içerisine girmektedir. Bu sürece siyasal yönetici kadronun belirlenmesi ve onların davranışlarını etkilemeye yönelik çalışmalar da dâhil edilmelidir. Aynı zamanda her türlü katılım biçiminin ortak amacı siyasal otoriteyi etki altına almaktır (Çukurçayır, 2002: 27).

1.2.1.2. Yönetmel Katılım

Yönetmel katılım, kamu hizmetiyle ilgili temel kararların alınması, hazırlanması ve uygulanması süreçlerinden birine veya hepsine doğrudan ya da dolaylı yolla etkilenecek olanların katılmasını ifade etmektedir. Aynı zamanda kamu programların almış olduğu kararların yasallığının da güçlendirilmesine hizmet etmektedir (Eryılmaz, 2011: 55-56). Yönetmel katılım, yönetmel ve siyasal kadroların oluşturulmasından daha çok bu kadroların almış olduğu kararlara, gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlere vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin katılımı olarak ifade edilir (Kastellioğlu, 2015: 125).

Yönetmel katılım, demokratik anlayış içerisinde seçimle iş başına gelen kamu görevlilerin kamu yararına karşı daha duyarlı olduğu şeklindedir. Seçimle iş başına gelen kişiler belli aralıklarla seçim mekanizması yoluyla değerlendirilmektedir. Günümüzdeki gelişmeler birlikte yönetimin sadece teknik uzmanlık, eşitlik ve tarafsızlık gibi ilkelere önem vermeyerek temsil ve yönetime katılma ilkelerine de önem vermektedir. Aynı zamanda siyasi otoritelerin değil idari otoritelerinde temsili ve katılımcı düzeye oturtulmasına önem verilmektedir (Eryılmaz, 2002:239).

Yönetime katılma üç boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlar şunlardır: kararlara, uygulamaya ve denetime katılmak. Yönetime katılmanın temel unsuru kararlara katılmadır. Kararlara katılım gerçekleşmediği sürece diğer iki unsur uygulamaya ve denetime katılma işlevsiz olacaktır (Önder, 2013: 315). Halk oylaması, kent meclisleri, halk girişimi, vatandaş danışma toplantıları, gönüllü katılım, halk danışma komiteleri, halk bilirkişisi, arabulucu, inisiyatif ve dilekçe hakkı, baskı grupları, sivil toplum kuruluşları, ombudsman vb. yapılar ile vatandaşların yönetime katılımı sağlanmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016: 37).

Genel olarak yönetime katılma, bireylerin veya örgütlerin, örgütlü ya da örgütsüz olarak kendilerini ilgilendiren konularda kararlara katılması, düşüncesini bildirmesi, oy

kullanması, kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesi gibi verimli amaçlara yönelmesini ifade etmektedir (Usta ve Bilgiç, 2016: 37).

1.2.2. Yerel Katılım

Yerel siyasetin önemli unsurlarından olan yerel yönetimler, siyasal katılımın artması ve vatandaşlık bilincinin oluşmasında temel etken konumundadır. Yerel yönetimler verimli hizmetlerin sunulması ve vatandaşların siyasal süreçlere katılım olanaklarını artırılmasında demokrasiye önemli faydalar sunmaktadır (Doğan ve Kalkışım, 2015: 111).

Yerel yönetimler, son yıllarda halkın katılımını sağlamaya ve özendirilmeye çalışmaktadır. Temsili demokrasi yerine katılımcı demokrasiyi tercih etmesi yerel yönetimi ve halkın ilgisi yakından çekmektedir. Böylelikle halk ile yerel yönetimler arasında yakınlaşmanın sağlanmasıyla birlikte yönetime doğrudan katılma, denetleme imkânı, yüz yüze ilişki, bilgi alışverişinin artması, danışma mekanizmalarının hizmet etkinliğinin artırılması gibi faaliyetler ile yerel yönetimlerin işlevselliği artırılmaktadır. Aynı zamanda yerel demokrasi için katılım kanallarının sadece seçim dönemlerinde açık olmaması gerekmektedir. Çoğulcu demokrasi gereği katılım kanallarının yerel düzeyde kurumsallaşması gerekmektedir. Katılım olanaklarının belirlenmesi, vatandaşların her türlü bilgiye kolayca ulaşması, bazı yerel hizmetlerin gönüllü kuruluşlarca yerine getirilmesi ve toplumsal örgütlerin karar süreçlerine dâhil edilmesi yerel katılımın işlevselliğine olanak sağlayan etkenlerdir (Çukurçayır, 2002: 84-85).

Yerel hizmetlerde katılım, halkın daha aktif hale gelmesi, bulunduğu kendi bölgesinin sorunlarıyla alakadar olması, yönetim ve karar süreçlerine dahil olması hem yönetsel hem de siyasal boyuttan yarar sağlayarak yerel demokrasinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Belediyeler için katılım, vatandaşa en kaliteli hizmeti sunabilmek için çaba harcamalarını ifade etmektedir. Modern demokratik yönetim yapısının olmazsa olmaz unsuru yerel yönetimlerdir. Yerel demokrasinin işlevsel hale gelebilmesinin en önemli şartı ise katılımdır. Yerel demokrasilerde katılım bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimler, vatandaş katılımını en üst seviyede sağlayan ve vatandaşa en yakın yönetim birimleridir. Yerel yönetimler vatandaşın yönetime katılmasını sağlayarak ulusal birlik ve dayanışmaya etki ederler (Oruç, 2013: 26-27).

Yerel katılımın tek şekli, belediye meclis toplantılarına katılıp karar sunmak değildir. Yerel düzeyde en örgütlü ve en güçlü yapıların karar alma sürecini etkileme çabaları temsil olanakların fazla olmasının desteği ile artmaktadır (Çiftçi, 1996: 11). Yerel hizmetlere ve kararlara katılım, vatandaş ile yönetim arasında uyumu ve uzlaşmayı sağlamaktadır. Yerel yönetimlere halkın katılımı, sürekli kılınmasıyla birlikte sorunlar daha sağlıklı bir şekilde belirlenecektir ve çözümlerinde daha etkili ve tutarlı olması sağlanacaktır (Oruç, 2013: 29).

Yerel düzeyde vatandaşlar şehir planlaması, vatandaş oylaması, çevre koruma, seçilmişleri görevden alma, önemli mevzularda vatandaşa danışma, vatandaşın şikâyetleri, toplumsal hareketler vb. yerel karar süreçlerini etkileyebilirler. Vatandaşın yönetime katılımını gerçekleştireceği yollar geleneksel ve modern yöntemler olmak üzere ayrılmaktadır. Geleneksel yöntemler seçimlere katılma, parti üyeliği, kampanyalara katılma gibi yöntemler iken modern yöntemler internetle katılım, planlama birimlerine katılım olmak üzere oldukça çeşitlilik göstermektedir (Çukurçayır, 2002: 116). Vatandaşların yerel yönetimlerde, seçimler başta olmak üzere İsviçre ve Almanya'da etkin bir şekilde gerçekleştirilen yarı doğrudan demokrasi ilkeleri halk toplantıları, forumlar, yurttaş girişimleri, anketler, kamuoyu yoklamaları, telefon, dilekçe, gönüllülük ve sanal yollarla etkileşim gibi çeşitli katılım yolları mevcuttur (Turan, vd, 2013: 248).

Yerel siyasete katılım yolları ile halk oylaması, gelecek atölyeleri, geri çağırma, halk toplantıları, yuvarlak masa toplantıları, yurttaş kurulları, iletişim demokrasisi (internet), kamuoyu yoklaması, danışma kurulları, telefon, dilekçe, çeşitli forumlar, belediye meclis toplantılarına katılma, planlama çemberleri, sivil toplum kuruluşları ve kent konseyleri, sayılabilir (Kastellioğlu, 2015: 226). Katılım hakkı, yerel mahalli yönetimlerin yerine getirmesi gereken önemli bir sorumluluğu olarak kentli haklarını korumak ve söz konusu hakların toplumsal, milliyet, cinsiyet, ırk, yaş, inanç, ekonomik ve politik gibi herhangi bir ayırım gözetilmeksizin, bedensel ve ruhsal özürler gözetilmeksizin bütün kişilere eşit şartlarda sağlanması gerektiğini savunmaktadır (Pektaş ve Akın, 2010: 29).

1.2.3. Yönetime Katılım Yöntemleri

Halkın yönetime katılma yöntemleri çok eski zamanlardan beri kullanılan seçimler ve günümüzde ki teknolojik katılım yöntemlerine kadar uzanmasıyla birlikte çok geniş bir alanda kendini göstermektedir. Halkın yönetime katılım yöntemleri yönetsel özelliklerinin yanında siyasal özellikler göstermektedir ve bunlardan bir kısmı sadece yerel yönetimlere özgü yöntemlerdir (Kocaoğlu, 2015: 75). Yerel yönetimlerde halkın yönetime katılımı kamu otoritelerin örgüt içinden ya da örgüt dışından alınacak kararlardan ve verilecek kararlardan etkilenmesi ve yöneticilerin bu kararları uygulamasıdır (Denhart, 1972: 93). Halkın karar alma süreçlerine ve yönetime katılımı genel olarak geri çağırma (recall), kent konseyleri, halk girişimi, vatandaş toplantıları, ombudsman, gönüllü katılım vb. yöntemlerdir (Kalabalık, 2005: 681-699).

1.2.3.1. Seçim

Yerel yönetimlerde belirli bir zaman aralıklarında yapılan seçimler, halkın siyasal tercihinin sandığa yansması olarak tanımlanmaktadır. Yerel yönetimlere seçimler yoluyla katılım, sadece oy verme davranışıyla kısıtlı olan bir katılım yoludur (Karanuh, 2018: 41). Yerel yönetimlerde seçimlere katılım oranları ele alındığı zaman genel olarak yerel yönetim seçimlerine katılım merkezi seçimlere katılım oranının altında kalmaktadır. 1960 yılından itibaren günümüze kadar gerçekleştirilen seçimlerde hatta zorunlu oy kullanımının olduğu zamanlarda bile yerel yönetim seçimlerine katılımın merkezi seçimlere katılım oranının altında kalmıştır. Bu bağlamda yerel yönetim seçimlerin ikinci planda kaldığı genel seçimler kadar önemsenmediği söylenebilmektedir (Çiftçi, 1996: 7).

1.2.3.2. Kamuoyu Yoklaması

Kamuoyu yoklamaları, kamunun belli bir alanda konu ya da konulardaki görüşlerini, düşüncelerini ölçmeye yönelik yapılan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Kamuoyu yoklamaları, yerel proje ve planlarla ilgili açıklama ve analizler içermelerinden dolayı yönetim birimlerinin ihtiyaç duyduğu yöntemlerden biridir (Kalabalık, 2005: 680). Kamuoyu yoklamalarıyla birlikte vatandaşın yönetim birimlerine dahil olması kolaylaşmaktadır. Kamuoyu yoklamaları, yönetimin yürüttüğü faaliyetlerde vatandaşın

memnuniyet seviyesinin ölçülmesi, mal ve hizmetlerin belirlenmesi, vatandaşın ihtiyaçlarının belirlenmesi gibi daha birçok avantajı bulunmaktadır (Zeren, 2007: 71). Kamuoyu yoklamaları halkın hem yerel düzeyde hem de ulusal düzeyde düşüncelerini, fikirlerini yani bir anlamda halkın tansiyonunu ölçen demokratik bir yöntem şeklidir. Halkın isteklerini, şikâyetlerini, ihtiyaçlarını belirttiği katılım şekli olan kamuoyu yoklamaları katılımcı ve doğrudan demokrasinin bir yansıması olarak ifade edilebilir (Önder, 2013: 317).

1.2.3.3. Halk Oylaması (Referandum)

Halk oylaması, yerel ve ulusal düzeydeki bazı konularda halkın fikirlerinin, görüşlerinin alınması ve bulunan çözüm önerilerine yönelik hangisinin halk tarafından kabul gördüğünün öğrenilmesinin en etkin yoludur. Halk oylaması, yöneticilerin benimsediği politikaları, aldıkları kararları ve alınan kararların uygulanması noktasında vatandaşlara reddetme ya da onaylanma imkanı sağlamaktadır. Halk oylamasının halkın hemşerilik ve sorumluluk bilincinin geliştirilmesinde önemli yararları vardır. Aynı zamanda halk oylaması, genellikle çözüm riskli, zor ve halk tarafından kabullenilmesi zorunlu durumlarda kullanılan bir yöntemdir (Nacak, 2007:69).

1.2.3.4. Halk Toplantıları

Yerel yönetimler tarafından düzenlenen halk, uzmanlar ve yöneticiler tarafından yönetimin eylem ve işlemlerinin tartışılması ve halkı bilgilendirilmek amacıyla yapılan toplantılardır. Halk toplantıları, meclisin ve belediye başkanının alacakları kararları etkilemektedir. Aynı zamanda bu toplantılar yönetim ve vatandaş arasında bilgi alışverişinin sağlanmasına da hizmet etmektedirler. Halk toplantıları sayesinde vatandaşların sorunları dinlenmekte, belde sorunlarına çözüm bulunmakta ve halkın önerileri dikkate alınarak hizmette etkinliğe ve yerel demokrasinin gelişimine katkı sağlanmaktadır (Yerel Yönetim Raporu, 2001: 117).

1.2.3.5. Yuvarlak Masa Toplantıları

Yuvarlak masa toplantılarının ortaya çıkmasının nedeni meşruluk eksikliklerini tamamlama ve demokratik endişelerdir. Toplantının konuları genellikle çevre sorunlarından kadın sorunlarına kadar çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Katılımcılar ise sorunun alanına göre uzmanlar ve bilim adamlarından oluşmaktadır. Yuvarlak masa toplantılarının çalışma yöntemleriyle ilgili olarak uzlaşmacı bir yöntem izlediği, konuyla ilgili önceliklerin belirlenmesi ve bu önceliklerin karar organlarına aktarılması gerektiği söylenebilir. Yuvarlak masa toplantılarının diğer katılım yöntemlerinden farklı olması katılımcı sayısının az olması ve seçkin bir yönteminin olmasıdır. Yuvarlak masa toplantıları, organize çıkar grupların ve siyasal çıkarların temsiline de olanak verir (Yerel Yönetim Raporu, 2001: 119).

1.2.3.6. İnternet (İletişim Demokrasi)

İletişim teknolojilerin gelişmesiyle birlikte sunduğu olanaklar demokrasi ve internet arasında iletişim, etkileşim kurulması sebep olmuştur. Teknolojik gelişmeler hayatın her anını etkileyen, dönüştüren ve değiştiren etkenler olarak yönetimi de etki alanına almıştır. Ekonominin, kültürün, siyasetin ve bilginin üzerindeki sınırları büyük oranda kaldırarak dünyayı adeta küçük bir köye dönüştüren teknoloji siyasal arenada da demokrasiye katkılar sağlamıştır. Teknoloji gelişmiş ülkelerde özellikle de yerel yönetimin etkinliklerinde kullanılmaya başlamıştır. Örneğin; kent hakkında bilgiler, kentsel hizmet takvimi, belediye meclisi ve yöneticiler hakkında bilgiler, kentsel, çevresel, siyasal, yönetsel, kültürel etkinlikler vb. internet aracılığıyla duyurulmakta ve katılımın sağlanmasına olanak vermektedir (Yerel Yönetim Raporu, 2001: 120).

1.2.3.7. Meclis Toplantılarına Katılım

Meclis toplantıları halk katılımı ile vatandaşların istek ve sorunlarını meclise ve yönetime bildirilmesini sağlayabilecek bir yöntemdir. Halkın meclis toplantılarına katılması bir konu hakkındaki bilgi eksikliklerinin giderilmesine bir diğer taraftan da sorunların görüşülüp çözüme kavuşturulmasına olanak sağlamaktadır. Yerel yöneticiler tarafından

uygulanıp benimsenen bu yöntem halkın yönetime katılmasına olanak sağlamaktadır (Yerel Yönetim Raporu, 2001:118).

1.2.3.8.Gelecek Atölyeleri

Geleceğe yönelik yeni çevresel ve sosyal düşüncelerin gerçekleştirilmesi ve projelenmesine yönelik etkili bir yöntem olarak ifade edilmektedir. Gelecek atölyeleri, fantezi, uygulama ve eleştiri gibi temellere dayanarak halktan yerel ölçekte faydalanmayı sağlar. Bu atölyelerin konusunu gençler, planlama ve sosyal sorunlarla ilgili çalışmalar oluşturmaktadır. Gelecek atölyelerinde küçük gruplar halinde bir yönetici eşliğinde istekler, umutlar ve etkileşime dayanan bir beyin fırtınası eşliğinde sorunlar ve çözümler ele alınarak değerlendirilmektedir. Aynı zamanda gelecek atölyeleri, demokratik sosyalleşmenin gelişimine katkı sağlamaktadır (Yerel Yönetim Raporu, 2001: 119).

1.2.3.9.Kent Konseyleri

Kent konseyleri kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, yerel yönetimin, merkezi yönetimin ve sivil toplum kuruluşlarının ortaklık anlayışıyla ve hemşerilik bilinciyle birleştiği; kentin sorunlarının, kalkınma önceliklerinin, amaçlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri etrafında belirlendiği, tartışıldığı ve sonuçlarının uzlaşma yöntemiyle birlikte ortak aklın esas alındığı yönetim mekanizmalarını ve demokratik yapılanmayı ifade eder (Kent Konseyi Yönetmeliği).

Kent konseylerine, hemşerilik bilincinin ve yerel katılım kültürünün gelişmesi için önemli görevler düşmektedir. Kent konseyleri, ortak yaşam bilincinin ve demokratik katılım kültürünün geliştirilmesi, hemşerilik hukukunun oluşması, çok aktörlü ve çok ortaklı yönetim anlayışının benimsenmesi; uzlaşma kültürünü, demokrasiyi ve yerellik ilkesi doğrultusunda kadınların, gençlerin, engellilerin, çocukların toplumsal alandaki faaliyetlerinin sayısını arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarına aktif rol almalarını sağlamak gibi birçok görevleri vardır (Usta ve Bilgiç, 2017: 226). Kent konseyleri katılımcı bir uygulama olmakla birlikte kentsel siyasetin de bir ürünüdür ayrıca yerel ölçekte oluşturacağı katılım olanakları ile işlevsel öneme sahiptir (Toprak, 2007: 9).

1.3. Yerel Kamu Hizmetlerine Gönüllü Katılım: Kavramsal Çerçeve

Bu başlık altında yerel kamu hizmeti kavramı ele alınacaktır. Yerel kamu hizmeti sunumunda kullanılan yöntemlere değinilerek alternatif yöntem olan gönüllü katılım konusu incelenecektir. Gönüllü katılım kavramı alt başlıkta kavramsal olarak ele alınacağından bu başlık altında yer verilmemiştir.

1.3.1. Yerel Kamu Hizmeti Kavramı

Kamu hizmeti, kamu tüzel kişileri, devlet veya devlet kurumlarının gözetimi ve denetimi altında bulunan diğer kişiler tarafından kamunun genel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılan geniş ve değişken bir kavramdır (Yılmaz, 2005:629). Kamu hizmeti, kamu kuruluşunun kendisinin eliyle veya kendisinin gözetimi altında bulunan bir özel girişim eliyle kamuya sunulan hizmetler olarak ifade edilmektedir. Bir hizmetin kamu hizmeti olabilmesi için gerçekleştirilen kamu hizmetin kamu çıkarına ve kamuya yönelik olması ayrıca hizmetin kamu kuruluşu tarafından ve kamu kuruluşunun denetimi altında bulunan özel hukuk kişileri tarafından yerine getirilmesi gerekmektedir. Kamu hizmeti, kamu malı, idari sözleşme, idari işlem gibi kavramlar yönetsel yargının görev alanlarının ve yönetim hukukun uygulama alanının belirlenmesinde kullanılan kavramlardır (Bozkurt ve Ergün, 2014: 128-129).

Kamu hizmeti, bir kamu tüzel kişisi tarafından onun görevlendirdiği kişi ya da doğrudan kendisi tarafından yürütülen kamu yararı güden faaliyetlerin bütününe kamu hizmeti denir. Kamu hizmetinin maddi ve organik olmak üzere iki şartı vardır. Maddi şarta göre kamu hizmeti kamu yararı güden bir faaliyet olmalıdır. Organik şarta göre ise kamu hizmeti bir kamu tüzel kişisi tarafından yürütülmelidir. Aynı zamanda Kamu tüzel kişisinin aldığı izinle ve onun denetimi ile çalışan özel hukuk kişisi tarafından yürütülmelidir (Gözler ve Kaplan, 2013: 227-228).

Kamu hizmetleri, niteliğine ve konusuna göre çeşitli örgütlenme ve yöntemlerle yerine getirilmektedir. İlk olarak devlet klasik kamu hizmeti olan iç ve dış güvenliğin sağlanmasına yönelik görevleri yerine getirirken gün geçtikçe sosyal konut ve çevre koruma, ulaşım, haberleşme, sağlık, eğitim, ekonomik ve sosyal nitelikte ki hizmetler vb. de kamu hizmetinin faaliyet alanına girmiştir. Kamu hizmeti esnek bir kavram olmakla

birlikte kullanıldığı yere göre anlamı değişmektedir. Kavramın açıklanmasında genellikle kamu yararı ifadesi kullanılmaktadır. Kamu hizmetleri planlamadan başlayıp personel alımı, örgütlenme, eşgüdüm, yönlendirme ve denetime kadar olan aşamaları içermektedir. Kamu hizmetlerinin ayırıcı unsurları vardır. Bu unsurlar eşitlikçi, sürekli, kendi kendini yenileyen, adaletçi ve düzenli olmalarıdır (Toprak, 2006: 3-4).

Kamu hizmetleri yerine getirilirken kamu yöneticileri tarafından kamu yetkisi kullanılmaktadır. Kamu yetkisi, takdir yetkisi ve tekel yetkisi olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Kamu hizmetleri, genel itibariyle tekel niteliğindeki hizmetlerdir. Bu hizmetlere örnek olarak pasaport, tapu ve nüfus gibi hizmetler ilgili kamu kuruluşları tarafından verilen tekel hizmetlerdir. Kimi zamanda kamu hizmetinin niteliğine ve koşuluna bağlı olarak takdir yetkisi kullanılır. Takdir yetkisine örnek olarak yozlaşma, etik dışı tutum ve davranışlar, yolsuzluk gibi durumlar verilebilir. Kamu hizmetleri, halkın gözü önünde onların değerlendirmelerine ve denetimine açık olarak yerine getirilmektedir. Halk kamu hizmetiyle ilgili kaynakların ve yetkilerin nasıl kullanıldığı ile ilgili bilgi edinme ve gerektiği zaman ilgili yerlere başvurma hakkına sahiptir. Kamu hizmetleri, halka ait bir hizmettir ve bu hizmeti yürüten kamu görevlileri halkın yerine bu hizmeti getirmektedir (Eryılmaz, 2013: 377-378).

Kamu hizmetlerinin hangi koşullarda ya da nasıl yerine getirileceği kanun koyucunun özelinde olup kamu hizmetinin özelliğine göre kamu hizmetini meydana getiren kanunda açık bir şekilde ifade edilmektedir (Koçar, 2014: 20). Kamu hizmetleri, genel olarak dört gruba ayrılmaktadır. Bunlar ekonomik hizmetler, idari kamu hizmetleri, bilimsel kültürel hizmetler ve sosyal kamu hizmetleridir (Canman, 2002: 83). Bir başka sınıflandırmaya göre kamu hizmetleri, milli kamu hizmetleri ve yerel kamu hizmeti olarak ayrılmaktadır. Kamu hizmeti eğitim, sağlık, güvenlik ve adalet gibi tüm ülke düzeyinde görülüyorsa milli kamu hizmeti olarak ifade edilir. Eğer kanalizasyon, su, kent içi ulaşım gibi yerel düzeyde görülen hizmetlerse yerel kamu hizmeti olarak ifade edilir. Anayasanın 127. Maddesinde yerel kamu hizmetlerinden bahsedilmektedir. Anayasaya göre yerel yönetimler, yerel kamu hizmetlerinin görülmesinden ve yerel halkın mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanmasından sorumludurlar. Yerel yönetimler, kendi faaliyet alanlarını kanuna ters düşmemek şartıyla kamu hizmetine dönüştürebilirler (Banazılı, 2018: 114).

Yerel kamu hizmeti, yerel hizmetlerin merkezi idare yerine yerel yönetim birimleri tarafınca karşılanan ya da karşılatırılan hizmetler şeklinde tanımlanmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016: 251). Yerel kamu hizmetlerinin temel amacı kamu yararı ve doğrudan doğruya kamuya yöneltilmiş olmaları gerekmektedir. Yerel kamu hizmetleri kamu kuruluşlarının denetimince özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Bu bağlamda etkinlik, eşitlik ve süreklilik kamu hizmetinin temel ilkeleri olduğu gibi yerel kamu hizmetinin de temel ilkeleridir (Banazılı, 2018: 126).

Yerel kamu hizmetlerinin konusu halkın ortak ihtiyaçlarına göre belirlenmektedir. Bu bağlamda yerel kamu hizmetleri tarafsızlık ve genellik ilkeleri ile birlikte düzenlilik ve süreklilik düşüncesiyle yerel halkın faydalanmasına sunulmasıdır (Alada, 1994: 30). Özelleştirme ve devletin küçültülmesi politikalarıyla birlikte merkezi yönetimin kamusal hizmetlerin sunumunda da daralmalar meydana gelmeye başlamıştır. Merkezi yönetimlerde meydana gelen küçülmeye ve yerelleşmeye birlikte kamu hizmetlerindeki işlemler ve görevler yerel hizmetlere, özel sektörlere kuruluşlarına ve sivil toplum örgütlerine devredilmektedir. Yerel yönetimlere kentsel kamu hizmetinin sunumunda önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Ökmen ve Parlak, 2015: 133).

Yerel yönetimlerin gerçekleştirmiş olduğu yerel kamu hizmetlerini ulaşım hizmetleri, temizlik hizmetleri, eğitim ve kontrol hizmetleri, kontrol ve tanzim hizmetleri, çevre hizmetleri, sağlık hizmetleri, imar ve şehircilik hizmetleri olarak sınıflandırılmaktadır (Torlok, 1999: 22). Belediyeler siyasal nedenlerden ve mevzuat gereği sundukları hizmetleri nicelik ve nitelik yönünden yerine getirmeye çalışmaktadırlar. Yerel yönetimler içerisinde belediyeler yerel hizmet sunma açısından en yoğun birimlerdir (Torlok, 1999: 8).

Yerel kamu hizmetlerinin temel amacı, kamu yararı ve doğrudan doğruya kamuya yöneltilmiş olmaları gerekmektedir. Yerel kamu hizmetleri kamu kuruluşlarının denetimince özel kuruluşlar ve kamu kuruluşları tarafından yürütülmektedir. Bu bağlamda Etkinlik, eşitlik ve süreklilik kamu hizmetinin temel ilkeleri olduğu gibi yerel kamu hizmetinin de temel ilkeleridir. Yerel yönetimlerin yerel kamu hizmetlerini etkin ve verimli bir şekilde vatandaşa sunabilmesi için yerel yönetim bütçesinin güçlü ve yeterli olması gerekmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimler yasaların kendilerine vermiş olduğu

görevleri yerine getirebilmek için merkezi yönetimden mali tevzin kapsamında akçal kaynakları alabilmeli ve kullanabilmelidirler (Keleş, 1998: 296).

Merkezi yönetimin yerel kamu hizmetlerinin karşılanmasını istenilen düzeyde yerine getiremediği için bu görev vatandaşa en yakın hizmet sunan yerel yönetim organı olan belediyeler tarafından gerçekleştirilmektedir. Böylece belediyelerin temel görevlerinden birisi de yerel kamu hizmetinin sunumudur (Bayrakçı ve Kahraman, 2017: 311). Yerel kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sağlanması için yerel yönetimlerin, merkezi yönetimin vesayetinden uzak kalınması ve yerelleşmenin güçlendirilmesi gerekmektedir. Belediyelerin yerel kamu hizmetlerinin farklı coğrafya ve şartlar göz önüne alınarak eşit bir şekilde dağıtılması, halkın yerel kamu hizmeti sorunlarına karşı sorumluluk bilincinin gerçekleştirilmesi, halkın yerel hizmetlere katılım yollarının geliştirilmesi ve planlama boyutunun geliştirilmesi gerekmektedir (Bayrakçı ve Karaman, 2017: 311).

Diğer bir taraftan kamu hizmeti algısının değişmesiyle birlikte kamusal aktörlerin üstlendikleri görevlerin niceliği ve niteliği de değişmeye başlamıştır. Bunun sonucu olarak kamusal aktörler tüm kamu hizmetlerini üstlenmemektedir. Yeni Zelanda, İsveç ve İngiltere gibi ülkelerde özelleştirme ve kamu hizmetinin sunumunu özel sektör ve aktörlerine aktarılması sonrası vatandaş ve kamusal aktörler arasındaki ilişki yeni bir kamu hizmeti anlayışını ortaya çıkarmıştır (Avcı, 2014: 124-125). Türkiye’de ise çeşitlenen, değişen hizmetlerin etkisi ve özelleştirme uygulamalarıyla birlikte kamusal mal ve hizmetler üzerinde yeni bir kamu hizmeti anlayışı gelişmeye başlamıştır. Bununla birlikte kamu hizmetlerinin sunumunda hukuki ve idari değişimlerin haricinde yeni yöntem ve mekanizmalar geliştirilmeye başlanmıştır (Bayrakçı ve Kahraman, 2017: 300-301).

1.3.2. Yerel Kamu Hizmeti Sunum Yöntemleri

Mali ve idari açıdan merkezi idareye bağımlı olan yerel idareler kendilerine kanunla verilen görevleri yerine getirmek için bir takım alternatif hizmet sunma yöntemleri kullanmaktadırlar. Yerel idarelerin gün geçtikçe çeşitli nedenlerden dolayı hizmet alanı genişlemektedir. Yerel idarelerin hizmet alanının genişlemesine rağmen yeteri kadar idari özerkliğe ve mali kaynaklara sahip değildirler. Yerel idareler daha etkin ve verimli hizmet

sunabilmeleri için çeşitli özelleştirme modellerinden kullanmaktadırlar (Acartürk, 2001: 46-47).

Yerel kamu hizmetlerinin idare tarafından karşılanması zorunluluğu yoktur. Bu tür hizmetler idare tarafından karşılanacağı gibi özel hukuk tüzel ve gerçek kişiler tarafından da karşılanmaktadır. İdare yerel kamu hizmetini gerçekleştirirken bir takım yöntemlerden yararlanmaktadır. Bu yöntemler: ruhsat usulü yöntemi, müşterek emanet usulü yöntemi, emanet usulü yöntemi, imtiyaz usulü yöntemi ve yap-işlet-devret yöntemi olmak üzere halkın ihtiyaçlarını özel teşebbüsler tarafından karşılama haklarına sahiptirler (Günday, 2004: 306).

Emanet Usulü Yöntemi: Herhangi bir kamu hizmetini yürütmekle yükümlü olan belediye, köy, il özel idaresi, devlet yani bir kamu idaresi tarafından kendi parasıyla ve kendi personeli tarafından doğrudan yürütülmesidir. Bunlara örnek olarak sağlık hizmetleri, adalet hizmetleri, güvenlik hizmetleri, milli savunma hizmetleri, ilk ve orta öğretim hizmetleri verilebilir. Emanet usulüyle yönetilen hizmetlerin gelir ve giderleri bu hizmeti karşılayan kamu idaresinin bütçesinden karşılanmaktadır (Gözler ve Kaplan, 2013: 236).

İmtiyaz Usulü: Genellikle imtiyazın konusu bir kamu hizmetinin işletilmesi ve kurulmasıdır. Sözleşmeye dayalı iki taraflı bir işlemdir. Özel hukuk kişisi, sözleşme kapsamında kamu hizmetinden yararlanan kişiler tarafından aldığı ücret karşılığında bu hizmeti yerine getirmektedir. Özel hukuk kişisi kamu hizmetini kendi zararına ve karına dayanarak yürütür. İmtiyaz usulü uzun süreliğine yapılır ve sözleşme süresinin sonunda kamu hizmeti sözleşme esasına göre bedelsiz olarak imtiyazı veren kamu tüzel kişisine geçer. İmtiyaz usulüne örnek olarak mobil telefon sisteminin kurulması, telekomünikasyon hizmetleri gibi hizmetler verilebilir (Gözler ve Kaplan, 2013:240).

İhale-Sözleşme Usulü: Kamu hizmetlerinin özel sektör kuruluşları tarafınca sözleşmeye dayalı olarak yerine getirilmesidir. İhale yönteminde ilgili kamu kurumu kamu hizmetini kendisi yürütmek yerine özel firmalara yaptırmaktadır. Bu yöntem ile halk hizmetten yararlanır, özel kuruluşlar hizmeti yürütür ve belediye yönetimi de hizmeti düzenleyendir. İhale yöntemiyle kamu hizmetlerinin görülmesinde hizmetin etkinliği ve verimliliği tarafından önemli faydaları vardır. Bunun yanı sıra yolsuzluk, rüşvet gibi sorunlarda ihale yönteminde ortaya çıkmaktadır. Kamu hizmetlerin yürütülmesinde

“kurdurmak”, “işlettirmek” ve “yaptırmak” gibi kavramlar kullanılmaktadır (Eryılmaz, 2013: 215-216).

Yap – İşlet – Devret Usulü: Bu yöntem kamu yönetimine herhangi bir maddi külfet yüklemeyen kendi kaynağını kendisi oluşturan bir tür imtiyazdır. Bu yöntemle kamuya ait taşınmaz malların özel sektör kuruluşları tarafından bir kamu hizmetinin yerine getirilmesi, işletilmesi ve hizmetin sona ermesinde her türlü varlığın karşılıksız olarak kamu kurumuna geri verilmesine dayanır (Eryılmaz, 2013: 217).

Yönetimler Arası İşbirliği: Yerel yönetimler uzman personel ve teknik donanım gerektiren kamu hizmetini kendileri üretmek yerine başka bir kamu kurumu yada belediyelerle anlaşarak yaptırabilir yada satın alabilir. Yönetimler arası işbirliği Amerika Birleşik Devletlerinde ve bazı ülkelerde çok gelişmiştir. Bu ülkelerde ki belediyeler hizmetlerin büyük bir çoğunluğunu, birbirlerinden satın alarak gerçekleştirmektedir. Türkiye’de ise böyle bir durumdan söz etmek mümkün değildir. Her belediye kendi gereksinimlerini yine kendisi karşılamaktadır. Yönetimler arası işbirliği, yerel (mahalli) birimlerin kendi arasında ayrıca yerel (mahalli) birim ile merkezi birim arasında olmak üzere kurumsal olarak iki şekilde yürütölmektedir (Eryılmaz, 2013: 213).

Kupon Yönetimi: Yerel yönetimler bu yöntemle tüketicinin gereksinim duyduğu bazı kamusal mal ve hizmetleri özel kesimden ya da kamu kuruluşlarından kupon karşılığında elde etmelerini sağlarlar. Kuponlar talep edilen kamusal hizmetin veya malın sadece belirli bir kısmını karşılamaktadır. Yerel yönetimler kupon yöntemiyle mal ve hizmeti kendileri karşılamamaktadır. Yerel yönetimler mal ve kamusal hizmeti tüketicilerin rekabet ortamından yarar sağlayarak piyasadan serbestçe alabilirler. Bu yöntem sayesinde yönetim birimleri tüketicilere para yerine kupon verir. Bu sayede tüketicilerin yardımı sadece ilgili hizmet için kullanılır (Acartürk, 2001: 53).

1.3.3. Gönüllü Katılım: Kavramsal Çerçeve

Gönüllü katılımın Türk tarihi açısından Osmanlı devletine dayanan bir geçmişi vardır. Osmanlı-Türk şehirlerinde yerel nitelikli hizmetlere vatandaşlar gönüllü olarak katılımında bulunmaktaydılar (Önder ve Sezer, 2008: 286). Belediye hizmetlerin sunumunu, günümüzde yaşanan teknolojik, ekonomik vb. değişimler doğrudan etkilemektedir. Yerel

nitelikteki hizmetlerin görülmesinde ve adil, eşit, etkin bir şekilde ihtiyaçlara uygun olarak dağıtılmasında yaşanan güçlükler birlikte mali alt yapılarının eksikliği yerel hizmetlerin dağıtımını açısından alternatif yöntemlerin oluşmasına yol açmıştır (Öner, 2006: 243-244). Bu bağlamda topluma yönelik bazı hizmetlerin yerine getirilmesinde yönetim dışındaki bireylerin ve özel toplulukların gönüllü katılımından faydalanılmaktadır. Katılım sadece bir konu hakkında fikir üretme ve görüş bildirme şeklinde olmamalıdır. Aynı zamanda yerel ölçekte yerel hizmetlere gönüllü katılımın katkı sağlaması ile yerel hizmetlerin aşamasında belediye ile işbirliği yapacak boyutta olması gerekmektedir (Kentleşme Şurası, 2009: 47-48).

Gönüllülük, kişinin herhangi bir maddi karşılık beklentisi olmadan, yaptığı işten çıkar beklentisinde bulunmayan, ailesi veya yakın çevresi dışındaki kişilerin yaşam niteliklerini artırmak ya da genel olarak ifade edildiğinde toplumun avantajına olduğu düşünülen bir hedefe ulaşmak için, kendi isteğiyle doğru olduğunu düşünerek sivil toplum kuruluşu (STK) ya da toplumsal girişim bünyesindeki faaliyetlere destek olmaları şeklinde tanımlanmaktadır. Gönüllü enerji, sorumluluk, deneyim, bilgi, hoşgörü, paylaşımcılık, profesyonel yaklaşım gibi özellikleri taşıyan ya da bu özelliklere sahip olmadığı halde toplum için elinden geldiğince bir şey yapmak isteyen kişiler olarak ifade edilmektedir (Güder, 2006: 5).

Gönüllülük, bireylerin toplumsal sorumluluk bilinciyle herhangi bir çıkar beklemeden zaman, beceri, deneyim ve kaynaklarını kendi isteğiyle bir sivil toplum kuruluşunu amacı doğrultusunda kullanmalarıdır. Gönüllülerin, sivil toplum kuruluşlarında çalışmalarının iki farklı boyutu vardır. Bunlardan ilki, bireyler gönüllü olmalarından dolayı kendi yapacağı işi kendisi seçer böylelikle motivasyon yüksek olur. İkinci olarak, bireylerin farklı alanlarda faaliyet göstermelerinden dolayı dünya görüşü ve bilgi birikimi farklı boyutlarda gelişmektedir. Bu boyutlar olumlu boyutlardır. Diğer iki boyut ise gönüllüler tarafından bazı yanlış düşünceler oluşabilmektedir. Bunlardan ilki, bireylerin gönüllü olarak çalışmaları, gönüllü olmadığı zaman çalışmayacağı anlamına gelmektedir ve istediği zaman işi bırakabilmektedir. İkinci olarak, gönüllü olarak çalıştığı kuruluşunda bireyin gönlünü yapacak çalışmalar yapması, ilgilenmesi beklenmektedir (Argüden ve Ilgaz, 2006: 87).

Gönüllülük, karşılıklı bir şekilde alıp vermeye ve paylaşmaya dayanan eski gelenek ve göreneklerden doğmuştur. Gönüllüğün özünde bireylerin ve toplumların refahını artırma hedefi yatmaktadır. Gönüllülük, sivil toplum kuruluşları, barınma, çevre programı sağlık, eğitim, kamu-özel sektör programının bel kemiğidir (Birleşmiş Milletler Raporu, 2011:2). Gönüllülük, kamu hizmetlerin yürütülmesinde hizmet sunma ve hizmete katılma şekli olarak ifade edilmektedir. Birçok ülkede bazı kamu hizmetleri gönüllü kişi ve kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Toplumsal faydayı sağlamak doğrultusunda ortaya çıkan gönüllülük dünyadaki örnekleriyle kendinden söz ettirmektedir. Bu örnekler eğitim, sağlık hizmeti gibi hizmetleri iyileştirmek, yoksulluğu yok etmek, sağlıklı koşullar sağlamak, güvenli su kaynağı temin etmek, çevre sorunlarından ve iklim değişimlerinden kaynaklanan sorunlarla başa çıkmak, doğal afet riskini azaltmak vb. olmak üzere sıralanabilir (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 55).

Yerel ve merkezi yönetimler klasik kamu hizmetlerini yerine getirirken gönüllülerden destek almaktadır. Kamu yönetiminin kaynaklarının sınırlı olması, görev ve sorumluluklarının ise geniş olmasıyla gönüllü kişilerden ve gönüllü kuruluşlardan destek alınmasını gerektirmektedir. Yerel kamu hizmetinde gönüllülük, kar amacı gütmeyen kamu yararına yönelik hizmet düşüncesi barındıran sivil nitelikli bir yapıya sahiptir. Devlet hizmet ve görev alanlarının artmasıyla birlikte kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde yetersiz kalmasıyla birlikte demokrasinin güçlendirilmesinin yolu olarak da gönüllü katılımı uygulamaya çalışmaktadır (Boyalı ve Gündoğdu, 2018: 368).

Birçok ülkede kamu hizmeti gönüllü kuruluşlar ve kişiler tarafından üstlenilmekte ve yürütülmektedir. Temel amacı toplumsal fayda sağlamak olan gönüllü faaliyetleri pek çok alanda ortaya çıkmaktadır. Eğitim ve temel sağlık hizmetlerini iyileştirmek, yoksulluğu yok etmek, insanlara sağlıklı koşullar ve güvenli su kaynağı sağlamak, iklim değişikliği ve çevre sorunları ile uğraşmak, afet riskini azaltmak, şiddete meydan veren ihtilaflarla ve sosyal dışlanmayla mücadele etmek gibi birçok alanda faaliyet göstermektedir (Birleşmiş Milletler Gönüllüleri, 2011: 20).

Genel olarak gönüllü katılım bireyin herhangi bir baskı altında kalmadan kendi isteğiyle kamu hizmetlerine dâhil olmasıdır. Gönüllü katılımı diğer faktörlerin rolü bilgilendirici nitelikte ve teşvik edici olmalıdır. Grup ve bireylerinden baskısından

kaynaklanan bir katılım davranışı gönüllü katılım olarak değerlendirilmemektedir (Korkut, 2011: 67).

1.3.3.1. Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım ve Önemi

Yerel hizmetlerin sunumuyla ilgili yerel yönetimlerin görev alanlarının giderek artmasıyla birlikte kamusal etkinliği sağlama tartışmalarında hangi hizmetleri “nasıl” ve “kim” tarafından yerine getirilebileceği kanunlarda yoğunlaşma meydana gelmektedir (Toprak, 1990: 49). Yerel hizmetlere gönüllü katılım, gönüllü kuruluşlar, kurumlar ve mekanizmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Gönüllülük, sivil toplum kuruluşları, dernekler, vakıflar, bireyler, aileler ve özel sektör organizasyonları aracılığıyla olmaktadır. Günümüzde toplumun her kesimindeki vatandaşlara kamu hizmetinin aynı kalitede ve nitelikte sunulması giderek zorlaşmaktadır. Vatandaşların beklentilerinin, isteklerinin kamu idareleri tarafından sunulan mal ve hizmetler karşılamamaya başlamıştır. Bu bağlamda yerel nitelikteki hizmetlerin sunulmasında ve vatandaşların beklentilerinin karşılanmasında gönüllü katılımın önemi giderek artmaktadır (Önder ve Sezer, 2008: 285).

Gönüllü katılım, yerel demokrasinin gelişmesinde önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir. Yerel demokrasinin güçlendirilmesine yönelik ilginin artmasıyla birlikte yerel katılım alanında da ilginin artmasına neden olmuştur. Demokrasilerde gönüllü katılım, bir grubun isteklerini, bir örgütsel bağla, yasa yapıcılarına iletebilmesi şekliyle, katılımcı demokrasinin vazgeçilmez bir unsuru olarak ifade edilir. Gönüllü katılımın aktif hale gelmesiyle birlikte sivil toplum örgütlerinin önemi de ortaya çıkmıştır. Sivil toplum örgütlerinin, yönetime aktif olarak katılımın azalması, demokratik katılımın azalması anlamına gelmektedir ve demokrasinin işlerliğine tehdit oluşturmaktadır (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 55).

Yerel yönetim hizmetlerin aktarılmasında gönüllü katılımın yararlanmasıyla birlikte yerel yönetimlerin, hizmet maliyet alanlarının azalmasına olanak sağlamıştır. Yerel yönetimler, kendi alanlarındaki hizmetleri doğrudan kendi personel ve bütçesiyle yapması yerine STK'ları ve gönüllü katılım sayesinde yapması hizmetlerin işlevselliğini ve etkinliğini artıracaktır (Önder ve Sezer, 2008: 285). Yerel hizmetlere gönüllü katılım, aynı zamanda özelleştirme genel anlatımı içerisinde de değerlendirilmektedir. Batı ülkelerin

birçoğunda devletler, özel sektörün gönüllü faaliyetlerin gelişmesinde etkili olmuşlardır ve karlı olmayan faaliyetlerin topluma aktarılmasına destek olmuşlardır. Ayrıca yeni bir iş çevresinin doğmasına da neden olmuşlardır. Aynı zamanda gönüllülük faaliyetlerinden başarı elde etmek için toplumda bir isteklilik olmalı, yönetimin planlamış olduğu özel alternatifler paylaşılıp, desteklenmelidir (Toprak, 1990: 53- 54).

Yerel hizmetlere gönüllü olarak katılan bireyler yerel yönetimlerin işleyiş mekanizmasıyla ilgili olarak bilinç düzeyleri artmakta ve böylelikle yönetime daha fazla katılmayı istemektedir. Ayrıca katılım sayesinde yönetimi denetlemekte ve yerel düzeyde ortaya çıkabilecek olan yolsuzluk, rüşvet ve yozlaşmanın önüne geçebilmektedir. Bunun sonucu olarak yerel yönetimlerin hesap verebilirlik düzeyleri güçlenmektedir (Önder ve Sezer, 2008: 285). Gönüllü katılım toplumsal sermayenin devamlılığı, toplumda bireyin kendini etkili olduğunu hissetmesi, işbirliği kurma ve yeni sosyal ağlar oluşturmasına katkı sağlamaktadır (Erdoğan, 2011: 94).

Gönüllü katılımın ile vatandaşlar toplum sorunlarına karşı ortak çözüm bulma, sorun çözme becerilerinin gelişmesi, sorunlara odaklanma ve sosyal dayanışmanın güçlenmesine katkı sağlamaktadırlar. Gönüllü katılım aynı zamanda birleştirici toplumun oluşmasında ve sosyal sermayenin gelişmesinde de etkili olmaktadır. Gönüllü katılım sayesinde yapılan işlerin maliyeti daha düşük olabilmektedir. Dolayısıyla insani kalkınma ve ekonomik kalkınma hedeflerine yaptığı katkı yüksektir (Türkiye’de Gönüllülük, 2013: 36-37).

Yerel hizmetlere gönüllü katılım ile mali tasarruf sağlanır, belediyeler ile vatandaşlar arasında karşılıklı güvenin oluşmasına yardımcı olur, kent hizmetlerine katılım ile vatandaşlar kendilerini kentin bir parçası hisseder ve daha mutlu olmalarına katkı sağlar son olarak ise belediyelerin personel sıkıntısına alternatif çözüm olabilmektedir (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 60).

1.3.3.2 Türkiye’de Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım

Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra vesayetçi ve merkezi unsurları ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çerçevede yerel yönetim mevzuatları yeniden düzenlenmeye çalışılmıştır. Bu yeni düzenlemeler çerçevesinde;

“2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 2005 yılında 5302 sayılı İl Özel İdare kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu” çıkartılmıştır. Bu yeni çıkarılan üç kanun incelendiğinde mali ve idari özerkliği nispeten arttırıldığı, vesayet bağlarının gevşetildiği, hemşehri, gönüllü katılım, kent konseyleri vb. yeni kavramların yerel yönetim mevzuatına girdiği ve katılımın somut olarak ifade edildiği görülmektedir. Böylelikle yerel hizmetlere gönüllü katılım, yeni bir uygulama olarak Türk yerel yönetim sistemine girmeye başlamıştır (Önder ve Sezer, 2008: 287).

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 77. Maddesinde gönüllü katılım şu şekilde düzenlenmiştir: “Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, özürllülere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği arttırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular” hükmü ile vatandaşların belediye hizmetlerine gönüllü katılımına imkân sağlanmaktadır (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 56).

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 65. maddesi yine aynı şekilde belediye kanununun 77. Maddesinde ki gibi gönüllü katılımı düzenlenmiştir. Bu çerçevede il özel idaresinin hizmetlerine gönüllü kişiler yer alabilecektir. İl özel idaresi kanunu; belediye kanunundan ayrıca “sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park” gibi yerel hizmetleri 65. maddenin kapsamına dahil etmemiştir (Önder ve Sezer, 2008: 287).

Belediye ve İl Özel İdaresi Kanununa ek olarak 2005 yılında “İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir. İlgili yönetmeliğinin 2. Maddesi gönüllü katılıma ilişkin hususları kapsamaktadır. Bu kapsamda; çevre, park, sağlık, eğitim, spor, kütüphane, kültür, turizm trafik, itfaiye ve sosyal hizmetlerle; gençlere, yaşlılara, çocuklara, kadınlara, yoksul ve düşkünlere, özürllülere yönelik hizmetlere gönüllü katılım gerçekleştirilir (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 56).

Türkiye’de son yıllardaki demokratikleşme çabaları idari vesayetle sınırlı kalmayarak halkın katılımını ve denetleme yollarının arttırılması gereğinin farkına varılmıştır. Katılım, kaynak üretici ve yaratıcı olması beklenen yerel yönetimleri özendirici özellik taşımaktadır. Aynı zamanda güçlü baskı gruplarına karşı halkın yönetime katılımı destekleyici bir unsur olarak görülmektedir. Yönetimde başarının şartı diğer kurumsal

fonksiyonların ve halkın yönetime dahil olmasına bağlıdır. Bu paylaşımda gönüllü kuruluşlara da önemli görevler düşmektedir.

Gönüllü katılım uygulama alanlarına bakıldığında zaman batıda ki birçok devletin de yerel hizmetlerin görülmesinde gönüllü kuruluşlardan yararlanmaktadır. Yapılan bir çalışmaya göre İngiltere’de her hafta bir örgüt için nüfusun %16’sı gönüllü kuruluşlara katılmaktadır. Hollanda da resmi kayıtlara göre 250 binin üzerinde gönüllü çalışan bulunmaktadır (Toprak, 1990, 57-58).

Amerika Birleşik Devletleri gönüllü çalışan oranının en yüksek olduğu ülkedir. Amerika Birleşik Devletlerinde zel gönüllü kuruluşları ve gönüllüler ekonomide önemli bir paya sahip olmakla birlikte yerel hizmetlerin yürütülmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Fransa ve Almanya’da itfaiye hizmetlerin önemli bir kısmı gönüllü birlikler tarafından gerçekleşmektedir. Fransa’da bu oran %80 olarak belirlenmektedir. Kişiler kendi meslekleriyle birlikte gönüllü itfaiyecilik çalışmalarını bir arada götürmektedir (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 53-54) .

Türkiye’de ki yerel hizmetlere gönüllü katılım çalışmalarına bakıldığı zaman literatür taramasında konuyla ilgili bir çok çalışma mevcutken uygulama alanlarının sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Yerel hizmetlere gönüllü katılım alanında göze çarpan iyi uygulama örneklerinden biri gönüllü itfaiyeciliktir. 1999 Gölcük depreminden sonra gönüllülük çalışmaların başlamasıyla birlikte gönüllü itfaiyecilik çalışmaları da başlamıştır. İtfaiye istasyonlarına yakın olmayan kasaba, köy gibi kırsal kesimlere gönüllü itfaiye istasyonları kurulmaya başlanmıştır. Genel olarak ülkemizdeki gönüllü itfaiyecilik çalışmalarına başlayan illerimizi İzmir Büyükşehir Belediyesi, Balıkesir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Konya Büyükşehir Belediyesi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Zonguldak Ereğli ve Alaplı belediyelerinde gönüllü itfaiyecilik uygulanmaya başlanmıştır (İşbitirici, 2013: 90-91).

Gönüllü itfaiyecilik çalışmaları kapsamında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 5216 sayılı büyükşehir belediye kanunu ile belirlenmiş olan nüfusu az, mesleğinde profesyonel itfaiyecilerin istihdam edilmesinin mümkün olmadığı, olay çıkma ihtimali düşük olan merkezden uzak mahalle, köy ve benzeri yerleşim yerlerinde kurulan Gönüllü İtfaiye İstasyonlarında alışan gönüllülerin eğitim, araç-gereç, kıyafet, mali hakları, nitelik, görev, sorumluluk, çalışma, denetim usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla yönetmelik

çıkartmıştır. Bu yönetmelikte gönüllü itfaiyeci, mesleği itfaiyecilik olmayan ve yaptığı görev karşılığında her hangi bir ücret almayan nüfusun az ve itfaiyecilerin istihdam edilmesin mümkün olmadığı yerlerde gönüllü olarak görev yapan kişiye denir (İBB Gönüllü İtfaiye Yönetmeliği, md.1,3).

Bursa Büyükşehir Belediyesi de gönüllü itfaiyecilik ile ilgili yönetmelik hazırlamıştır. Yönetmeliğin birinci maddesi bu yönetmeliğin amacını açıklamaktadır. Yönetmelik, itfaiye mesleğinin kamuoyuna tanıtılması, yangın ve afetlerle mücadelede vatandaşların katkılarını sağlamak için gönüllü itfaiyecilik yönetmeliğini çıkarmıştır (BBB, Gönüllü İtfaiye Yönetmeliği, md.1).

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi kültür ve sosyal hizmetlere ilişkin yönetmelikle belirtilen gönüllülük alanlarına yönelik gönüllü katılım uygulaması aşamasına geçilmiştir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, belediye ve il özel idaresi gönüllü yönetmeliğin 5.maddesi dikkate alınarak kent gönüllülerinin çalışma alanlarını düzenlemiştir. Kent gönüllülerine kültürel, sosyal ve sportif etkinliklerinde görevler verilmektedir (Şengül ve Çetinkaya, 2013).

Kırklareli Belediyesi zabıta mesleğinde gönüllüler oluşturarak “gönüllü zabıtalık” uygulaması ile yerel ve belediye hizmetlerine halkın katılımı sağlanmaya çalışılmaktadır. Kadıköy belediyesi de Kadıköy’deki kentlilik bilincini arttırmak ve kenti güzelleştirmek için “Kadıköy Gönüllüleri” isimli bir grup oluşturmuştur. Fatih belediyesi genç gönüllüler ile birlikte bölgedeki turizm faaliyetlerini harekete geçiren “Gönüllü Turizm Elçileri” projesini yürütmektedir. Yine bunlara benzer bir şekilde Ankara’da Keçiören belediyesinin desteğiyle 2009 yılında Gönüllü Akademisi kurulmuştur. Burada gönüllü olarak çalışmak isteyen çocuk, yaşlı, genç her kesimden kişilerin katılımıyla, eğitimlerde toplumsal farkındalık ve gönüllülük oluşturma çalışmaları gerçekleştirilmektedir (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 54).

Genel olarak gönüllü katılım uygulama alanlarına bakıldığında zaman zaman 2012 de yürürlüğü giren 6360 sayılı Büyükşehir Belediye kanunu ile büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il sınırı olarak değiştirilmesiyle birlikte büyükşehir belediyelerinin hizmet alanları artması sonucu hizmetlerde aksaklıklar meydana gelecektir. Durum böyle olunca bu alanda çalışmalar yapılmaya ve gönüllü katılımın önemi ortaya çıkmıştır. Gönüllü katılıma yönelik diğer çalışmalar alanlarını gönüllü zabıtalık, gönüllü itfaiyecilik gibi

alanlarda olmaktadır. Ancak gönüllü katılım noktasında yasal düzenlemeler mevcutken uygulamanın az olduğu görölmektedir. Bu durum ise gönüllü katılıma önem verilmediğini ve belediyelerin gönüllü katılım noktasında yeteri kadar bir çabasının olmadığını göstermektedir.

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL KARAR ALMA SÜREÇLERİNE KATILIM VE KENT KONSEYLERİ

Çalışmanın bu bölümünde Türkiye’de yerel yönetimlere dayanak oluşturan yasal düzenlemeler katılıma yönelik hususlar ekseninde değerlendirilecek ve kent konseyleri ele alınacaktır.

2.1. Türkiye’de Anayasalarda Yerel Yönetimler ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler

Anayasal bir kuruluş olan yerel yönetimler 1876’dan beri kamu yönetiminin içerisinde yer almaya başlamıştır. 1876 Kanuni esasiye göre İstanbul ve taşra olmak üzere belediye hizmetlerinin seçimle belirlenen meclisler tarafından yerine getirileceği ilkesi yer almış ve illerin yönetimi görev ayrımı ve yetki genişliği ilkesine göre esas alınmıştır (Öner, 2006: 22).

1876 Anayasası: 19.yy’dan itibaren Tanzimat Fermanı ve Islahat Fermanının birer anayasal belge sayılması ile birlikte ilk anayasacılık hareketleri başlamıştır. Bu gelişmelerin etkisiyle Osmanlı devletinin ilk anayasası 24 Aralık 1876’da Hattı Hümayun ile padişah tarafından ilan edilmiştir. Halkın oylarıyla seçilen 1876 Anayasası padişah tarafından atanan 28 üyeli bir Meclis-i Mahsusa adındaki kurul tarafından çeşitli anayasaların incelenmesi sonucunda oluşturulmuştur. 1876 Anayasası demokrasinin temel ilkesi olarak ilk kez ‘milletin temsili ilkesini’ devlet hayatına dahil etmiştir.

1921 Anayasası: 1921 Anayasası savaş şartlarında hazırlanmasına rağmen yerel yönetimlerle ilgili radikal sayılabilecek önemli önerilerde bulunulmuştur. 1921 Anayasası bucaklara ve illere geniş yetkiler sunmuştur. Merkezin aşra temsilcisi valiye sembolik yetkiler verilmiştir (Şahin, 2017: 27). 1921 Anayasası, Adem-i merkeziyetçi yapısı, yerel yönetim vurgusu ve halkın yönetime katılması konusunda önemli bir gelişme olarak görülmektedir (Karaaslan, 2007: 118). 1921 Anayasasının temel prensibi halktır. Bu husus Anayasasının 1. Maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir; “Hâkimiyet bilâkaydû şart milletindir. İdare usulü halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir”. 1921 Anayasası halkın katılımını da dikkate almıştır. Halk seçimler yoluyla yönetime dahil olabilmektedir. Bu husus Anayasanın 12. Maddesinde “Vilâyet şûraları

vilâyetler halkınca müntahap âzadan mürekkeptir. Vilâyet şûralarının içtima devresi iki senedir. İçtima müddeti senede iki aydır.” şeklinde ifade edilmiştir (anayasa.gov.tr, 2019). Böylelikle mahalli idare birimi olan nahiye halkın iradesi ile seçilmektedir. Nahiye halkının seçeceği şûra, idareyi sağlayacak; ekonomiyi düzenleyecek, idareyi sağlayacak, mahkeme görevini yerine getirecekti. Sosyal işlerin yerine getirilmesi de Vilâyet Şûralarınındır.

1924 Anayasası: 1924 Anayasası II. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir. 1921 Anayasasında yer alan eksikler 1924 Anayasası ile giderilmeye çalışılmıştır. 1924 Anayasasının kabul edilmesinde ilk defa üçte iki nitelikli çoğunluk ilkesi uygulanmıştır. Yasama ve yürütme güçlerinin sahibi ve milletinyegane tek temsilcisi olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi, kabul edilmiştir. 1924 Anayasası parlamenter sistem özelliği göstermektedir (<https://anayasa.tbmm.gov.tr>, 2019).

1924 Anayasası ile yerel yönetimler üç madde ile yeniden düzenlenmiştir. 1924 Anayasasına göre yerel yönetimler (Keleş, 2009: 141-143):

- *Türkiye, coğrafya durumu ve ekonomi ilişkileri bakımından illere, iller ilçelere, ilçeler bucaklara bölünmüştür ve bucaklar da kasaba ve köylerden meydana gelir. (Madde 89)*
- *İllerle şehir, kasaba ve köyler tüzelkişilik sahibidirler. (Madde 90)*
- *İllerin işleri, yetki genişliği ve görev ayrımı esaslarına göre idare olunur. (Madde 91)*

1961 Anayasası: 1961 Anayasası, darbeciler tarafından hazırlatılan, halk oylamasına sunulan, kendinden önceki anayasalardaki idelerinin terk edildiği, daha uzun düzenlemelerin yapıldığı ve yerinden yönetim ilkesinin esas alındığı bir anayasadır (Şahin, 2017:28). 1961 Anayasasında göre yerel yönetimlerin görev ve kuruluşları, merkezden yönetim ve yerinden yönetimin esas alındığı hükümlere dayanmıştır. 1961 Anayasası önceki anayasalardan farklı olarak 1961 Anayasasında “hizmet yerinden yönetim” uygulamasına yer verilerek “adem’i merkeziyet” anayasal bir özellik kazanmıştır. Anayasaya göre yerel yönetimler; “mahalli idareler, il, belediye veya köy halkının müşterek mahalli ihtiyaçlarını karşılayan ve genel karar organları halk tarafından seçilen kamu tüzel kişiler” şeklinde ifade edilmektedir. 1961 Anayasasında ki diğer bir önemli gelişme ise belediye başkanlarının seçimi ile ilgilidir. 1963 yılında ve 307 sayılı kanuna göre belediye başkanları doğrudan vatandaş tarafından seçilmektedir. Bu kanunla birlikte belediye

başkanlarının belediye meclisi içinden seçilmesi uygulamasına sını verilmiştir. Bununla birlikte belediye başkanının cumhurbaşkanı ve vali tarafından onaylanmasına da son verilmiştir. Diğer bir önemli değişiklik ise 1973 yılından itibaren önem kazanmaya başlayan demokratik bir yerel yönetim eylemidir. Yerel katılım projeleri ve demokratikleşme ilkesiyle birlikte bu dönem “yeni belediyecilik”, “demokratik belediyecilik” ve “sosyal belediyecilik” olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Öner, 2006: 23).

1982 Anayasası: 1982 Anayasasında merkezi yönetim ile ilgili bölümler kısa tutulurken yerel yönetim ile ilgili bölümler uzun tutulmuştur. 1982 Anayasası “idarenin kuruluş” başlığı altında “mahalli idareler” ve “merkezi idare” yer almaktadır (Eryılmaz, 2013: 178-179). 1982 Anayasasına göre üç temel yerel yönetim birimi mevcuttur. Bunlar; belediyeler, il özel idareleri ve köydür. 1982 Anayasasının 127. Maddesine göre yerel yönetimin temel özellikleri şunlardır (Öner, 2006: 23-24):

1982 Anayasasında katılım ile ilgili düzenlemeler Anayasa'nın dördüncü bölümü olan siyasi haklar ve ödevler başlığı altında düzenlenmiştir. 67. maddesinde siyasi faaliyette bulunma, seçilme ve seçme hakları düzenlenmiştir. 67. maddeye gereği vatandaşlar seçme ve seçilme hakkına sahiptir. Aynı zamanda herhangi bir siyasi parti oluşumunun içinde siyasi faaliyette yer alma veya bağımsız olarak vatandaş oylamasına katılma hakkına sahiptir. Ayrıca hangi durumlarda seçme ve seçilme haklarının kullanılıp kullanılmayacağı seçim ve halkoylamalarının esasları gibi düzenlemelere yer verilmiştir (1982 Anayasası, md.67).

68. maddede parti kurma, partiye girme ve partiden ayrılma gibi siyasi partiler ile ilgili hükümler düzenlenmiştir. Kimlerin partilere üye olabileceği, siyasi partilerin, kanun hükmünce faaliyetlerine devam edebileceği ve uymaları gereken şartlarla birlikte siyasi partilerin gerekliliği ele alınmıştır (1982 Anayasası, md.68).

70, 71, 72, 73. Maddelerde hizmete girme, mal bildirme, vatan hizmeti ve vergi hakkı konuları olmak üzere kamu hizmetlerine girme hakkı hususları düzenlenmiştir. Kamu hizmetine girmede her hangi bir ayırım gözetilmeksizin kamu hizmetine giren herkesin mal bildiriminde bulunması gerekmektedir. Her Türk vatandaşın, vatan hizmetini yapması hakkı ve ödevidir. Herkes, ekonomik gücüne göre kamu giderlerini karşılamak için vergi ödemekle sorumlu olduğu vurgulanmıştır (1982 Anayasası, md.70,73).

1982 Anayasasının katılım ile ilgili düzenlenen son maddesi 74. maddedir. İlgili maddede kamu denetçisine başvurma, dilekçe, bilgi edinme hakkı hususunda hükümler yer almıştır. Herhangi karşılık esası gözetilmeksizin Türk vatandaşları ve Türkiye Cumhuriyeti'nde yaşayan yabancıların Türkiye Büyük Millet Meclisine aynı zamanda yetkili mercilere başvurma hakları bulunmaktadır. Aynı zamanda 2010 yılında yapılan referandum ile Kamu Denetçiliği Kurumu yönetim sistemine eklenmiştir (1982 Anayasası, md.74). Görüldüğü üzere 1982 Anayasasında daha önceki Anayasalara göre katılım ile ilgili düzenlemelere daha çok yer verilmiştir.

2.2. Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Katılıma Yönelik Yasal Düzenlemeler

Türk Anayasal sisteminde il özel idaresi, köy ve belediye olmak üzere üç tane yerel yönetim birimi vardır. 1982 Anayasasının 127. Maddesine göre “*Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.*” Şeklinde tanımlama yapılarak yerel yönetim kuruluşlarından bahsedilmiştir (Görmez ve Kaplan, 2013: 88). Bu yerel yönetim birimlerine ek olarak 1984 yılında yeni bir yerel yönetim birimi olan büyükşehir belediyeleri oluşturulmuştur. Aşağıdaki alt başlıklarda yerel yönetim birimleri ile birlikte yasal düzenlemeler detaylı olarak ele alınacaktır.

2.2.1. Köyler ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler

Cumhuriyet dönemine geçilmesiyle birlikte belediyelerden önce 1924 yılında 442 sayılı kanunla köy yönetimleri yasal düzenleme ile ele alınmıştır. Köy yönetimleri, imece yönetimiyle dayanışma ve toplumsal katılmaya en fazla yer veren yönetim birimleridir. Köyün, alt yapı hizmetleri başta olmak üzere diğer her türlü işler imece usulüyle yapılmaktadır. Köyün akçal ihtiyaçlarını karşılanması, köy halkının katılımı ile birlikte gerçekleştirilen salma yöntemiyle gerçekleştirilmektedir. Salman miktarını, köy heyeti belirlemektedir ve salman her hane başından alınmaktadır. Katılımcı özelliklerin ağır bastığı Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında köy kalkınmasına eş değer olarak toplumsal kalkınma modeli üzerinde durulmuştur. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında insan gücü

ve kaynak israfının önüne geçilmesi ve köy halkının kalkınmaya gönüllü katılımını sağlamak üzere toplumsal kalkınma modeli benimsenmiştir (Keleş, 1998:176). Alt başlıklarda 442 sayılı kanunun katılım ile ilgili düzenlemeleri detaylı bir şekilde ele alınacağından bu başlık altında incelenmemiştir. Köy kanununa geçmeden önce köylerin tarihsel gelişimi ve idari yapısını incelemekte fayda vardır.

2.2.1.1. Köylerin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı

Uzun bir tarihi geçmişe sahip olan köyler yönetim alanına ilk defa 1855 yılında çıkarılan “Vülat-ı İzam ve Mutasarrıfını kiram” ve “Kaymakamların ve Müdürlüklerin Vezafını Şamil Talimat” yönetmeliklerinde yer almıştır. Köylerle ilgili diğer bir gelişme 1864 yılında çıkartılan Vilayet nizamnamesidir. Bu nizamnamede köyün görevleri ve teşkilat yapıları belirlenmiştir. Vilayet Nizamnamesine göre ihtiyar meclisi ve muhtarı halk seçmektedir. Başlıca görevleri ise köyün tarım ve temizlik işlerini yapmaktır. Aynı zamanda vergi tarh ve tahsil etmektir. 1870 yılında “İdare-i Vilayet Nizamnamesi” ile köyün görev alanlarına hayır ve ticaret işlerinin düzenlenmesi, köy yolları, suyolları, çeşme ve köprünün onarılması gibi görevler eklenmiştir. Köylerin tüzel kişilik kazanmaları ve yerel yönetimler içinde yer almaları Cumhuriyetin ilanından sonra olmuştur. 1924 yılında 442 sayılı Köy Kanunu çıkarılarak köylerin yapı ve işlevleri belirtilmiştir (Toprak, 2006: 312-313).

442 sayılı köy kanununa göre köyün tanımı şu şekildedir; *Nüfusu iki binden aşağı yurlara (köy) ve nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara (kasaba) ve yirmi binden çok nüfusu olanlara (şehir) denir. Nüfusu iki binden aşağı olsa dahi belediye teşkilatı mevcut olan nahiyeye, kaza ve vilayet merkezleri kasaba itibar olunur. Ve Belediye Kanununa tabidir (442, md.1). Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler (442, md. 2).*

442 sayılı köy kanunu köyün işlerini “isteğe bağlı” ve “zorunlu” olmak üzere iki gruba ayırmıştır. Pazar yeri, çarşı yeri, hamam, çamaşırılık, köyde sulama tesisleri inşa etmek, uygun alanlarda orman yetiştirmek gibi köyün daha çok sosyal ve ekonomik gelişmesi ve güzelleşmesi için yapılar hizmetler isteğe bağlı işler olarak ifade edilmiştir. Köye kapalı yönden içme suyu getirmek, bataklıkları ve su birinkilerini kurtarmak, su kanallarını ve kuyuyu temiz tutmak, köy içi konuk odası, okul, mescit yapmak veya

yaptırmak, köydeki ekinlere, meyvelere, diğer bitkilere ve hayvanlara arız olan hastalıklarla ilgili merkezi yönetim kuruluşları ile iş birliği yapmak gibi görevler köyün zorunlu işleri olarak eğitim, bayındırlık, tarım, sağlık ve temizlikle ilgili olan işlerdir (Eryılmaz, 2013: 219).

Köyün organları muhtar, ihtiyar heyeti ve köy derneği olmak üzere üç tanedir. Köy derneği, köyde bulunan bütün seçmenlerden oluşmaktadır. Köy kanununa göre köy derneğinin görevleri arasında köy imamı seçmek, ihtiyar heyeti ve muhtarı seçmek, köyün isteğe bağlı işlerini zorunlu işler haline getirmek gibi görevler sıralanabilir Köy ihtiyar heyeti doğal üyeler ve seçimlik olmak üzere iki gruptan oluşur. Seçimlik üyeleri çoğunluk ve tek derecelik usulüyle köy derneği tarafından seçilmektedir. İhtiyar heyetinin doğal üyeleri öğretmenler ve imamdır. Muhtarın harcamalarını denetlemek, imece ve salmaya karar vermek, imeceye katılmayanlara para cezası vermek, köylüler arasındaki uyuşmazlıkları çözmek, köyün bütçesini kabul etmek gibi görev ve yetkileri vardır. Köy ihtiyar heyetinin kararları vesayet denetimine tabi değildir (Gözler ve Kaplan, 2013: 94-95). Köy ihtiyar heyeti, köyün dert ve isteklerinin yerine getirilmesi ve kendilerine köy kanunu ile verilen görevleri hakkıyla yapan önemli bir karar organıdır (Tortop, 1991: 68).

Muhtarın merkezi idarenin bir görevlisi ve köy idaresinin başı olmak üzere iki sıfatı vardır. Köy idaresinin başı olarak muhtar, köye yapılacak işler için harcanacak paraları toplar ve köy ihtiyar heyetinde alınan kararları uygular. Merkezi idarenin başı olarak ise hükmet emirleri ve kanunları köylüye duyurmak, köydeki düzen ve birliği sağlamak, asker ve vergi toplamak, merkeze yardımcı olmak gibi görevleri vardır. Muhtar, yapmış olduğu işlerde vesayet denetimine tabidir (Görmez ve Kaplan, 2013: 95). İmece usulü ve geleneklerin yaygın olduğu eski bir dayanışma modeli olan köy yönetimleri, doğrudan demokrasiye ve halkın katılımına en çok yer veren yerel yönetim birimleridir (Keleş, 1998: 176).

2.2.1.2. 442 Sayılı Köy Kanunu'nda Katılma Yönelik Düzenlemeler

442 sayılı köy kanununun birinci faslı köyün tanımından, sınırından bahsederken kanunun ikinci faslı köy işlerinden bahsetmektedir. Kanununun 12. maddesine göre “Köye ait işler ikiye ayrılır: Mecburi olan işler, Köylünün isteğine bağlı olan işler”(442 Sayılı Kanun,

md.12). Köyün isteğine bağlı olan işler kanununun 14. maddesinde sayılmıştır. Köyde bir çamaşırlık yapmak, köylülerin ulaşabileceği yerlere pazar ve çarşı yerleri inşa etmek, köyde bir hamam yapmak, köyün etrafında, sınırlarında orman yetiştirmek, köylünün bilgisini artıracak kitap getirtmek vb. işler köy halkının isteğe bağlı işlerinden birkaçıdır (442 Sayılı Kanun, md.14). Görüldüğü üzere ilgili maddelerde köy halkının yerel hizmetlere gönüllü olarak katılımı yasal düzenleme ile olanak sağlanmıştır. Ayrıca 442 sayılı kanununun 13. Maddesine göre öngörülen işleri yapmayan köy halkı ceza görürler. Böylelikle köy halkının yerel hizmetlere katılımı yasa ile zorunlu kılınmıştır (Çukurçayır, 2002:173).

Yöre halkının yerel hizmetlere katılı ile ilgili diğer bir madde ise kanununun 15. Maddesinde ele alınmıştır. 442 sayılı kanununun 15. Maddesine göre “Köy işlerinin bir çoğu bütün köylü birleşerek imece ile yapılır” (442 Sayılı Kanun, md.15). Köy halkı el birliği ile imece yöntemi ile her türlü işi görebilmektedir. Aynı zamanda köy halkının, köy adına harcaacağı para da kanun ile belirtilmiştir. Kanununun 18. Maddesi “Köy namına harcanacak para iki türdür. Biri köylünün isteğine bağlı olmayan, diğeri köylünün isteğine bağlı olandır” (442 Sayılı Kanun, md.18) şeklinde ifade etmiştir.

Kanununun 20. maddesi ise siyasal katılım ile ilgilidir. 442 sayılı kanununa göre “Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi azaları doğrudan doğruya köy derneği tarafından ve köylü kadın ve erkekler arasından seçilir” (442, md.20). Kanununun 74. maddesi gönüllü güvenlik koruyucularından bahsetmektedir. Bu durum kanununun 74. maddesinde şu şekilde ifade edilmektedir: “Köy muhtarı ve ihtiyar meclisi mahsul zamanlarında çapulcular ve eşkıya türemiş ise yağmadan köy halkını korumak için köylünün eli silah tutanlarından lüzumu kadarını gönüllü güvenlik korucusu ayırarak bunların isimlerini bir kâğıda yazıp kaymakama götürür. Kaymakamın müsaadesi olursa bu gönüllü güvenlik korucuları asıl korucularla beraber yağmacılara ve eşkıyaya karşı köy ve köylüyü korurlar” (442 Sayılı Kanun, md.74).

2.2.2. İl Özel İdareleri ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler

İl özel idareleri, anayasanın 127. maddesinde ifade edilen yerel yönetimlerden biridir. İl özel idare birimlerinin sundukları hizmetler, kent içi ya da kent dışı gibi ayırım

içermez tüm il sınırını kapsar. İl özel idare yönetiminin seçimle belirlenen diğer bir ifadeyle katılımın sağlandığı karar organı il genel meclisidir. İl genel meclis üyeleri, vatandaş tarafından tek dereceli ve nispi temsil sistemiyle seçilir (Çukurçayır, 2002:177-178). İl özel idarelerinin katılıma yönelik düzenlemeleri alt başlıkta kanun üzerinden incelemek verileceğinden dolayı bu başlık altında detaylı olarak ele alınmamıştır.

2.2.2.1. İl Özel İdarelerinin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı

İl özel idarelerin geçmişi 1864 yılında çıkarılan Vilayet Nizamnamesine dayanmaktadır. 1913 tarihinde çıkarılan “İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkat”ı ile birlikte il özel idareleri, çalışma esasları, görevleri ve organları bakımından en köklü değişikliği yaşamıştır. Daha sonra 1987 yılında yapılan değişiklik ile 1913 yılındaki kanun “İl Özel İdareleri” kanunu olarak değiştirilmiştir. İl özel idareler ile ilgili diğer bir önemli ve son değişiklik kamu yönetiminde yeniden yapılanma çerçevesinde oluşturulan 22 Şubat 2005 yılında kabul edilen 5302 sayılı İl Özel İdaresi kanunudur. Bu kanunla birlikte il özel idarelerin yetki ve görevleri, teşkilatı, insan kaynakları, mali yapısı, çalışma yöntemleri, yönetime katılma konuları, denetimi, diğer kurumlarla ilişkileri yeniden düzenlenerek önemli sayılabilecek değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliğin temel amacı yerel sorunların mahallinde çözülmesi, yerinden yönetim ilkesinin güçlendirilmesi, kaynakların etkin kullanılması, katılımcı, proaktif ve hesap verilebilir bir yönetimin oluşturulmasıdır (Eryılmaz, 2013: 180-181).

Kanuna göre il özel idaresinin tanımı; “İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir” il özel idareler kanunla kurulur ve kanunla kaldırılırlar. 6360 sayılı Büyükşehir Belediye kanunuyla birlikte büyükşehir belediyelerinde il özel idareler kaldırılmıştır (Görmez ve Kaplan, 2013: 82).

İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları kanunun 6. Maddesinde belirtilmiştir. Kanuna göre:

İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla; Gençlik ve spor Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür,

sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde (md. 6/a).

İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, Yapmakla görevli ve yetkilidir(md.6/b).

İl özel idarelerinin görev ve yetki alanları belediye sınırları içinde ve belediye sınırları dışında olmak üzere ikili bir ayrıma tabi olmuştur. Bu ayrımla birlikte belediye sınırları dışındaki sınırlar il özel idarelerin görevleri sayılmıştır. Yerel hizmetlerin yapılmasında öncelik sırası hizmetin önceliği, il özel idaresinin ekonomik durumu ve hizmetin sunulduğu yerin gelişmişlik düzeyi gibi etkenler dikkate alınarak belirlenecektir (Toprak, 2006: 34).

İl özel idaresinin üç tane organı vardır. Bunlar; il encümeni, il genel meclisi ve validir. İl genel meclis üyeleri yerel halk tarafından seçilirler ve beş yıllık görev süreleri vardır. Aynı zamanda il özel idaresinin karar organıdır. İl genel meclisi başkanı il özel idaresi kanununun 11. Maddeye Göre il genel meclis başkanı gizli oyla meclis başkanları tarafından seçilmektedir. İl genel aylık tatil hariç her hafta üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanmaktadır ve alınan kararlar katılanların salt çoğunluğuyla alınır. İl genel meclisimde alınan kararlar valinin onayına tabidir. İl genel meclisinin görevleri il özel idaresinin kanununun 15. Md. Sıralanmıştır. Bunların arasında stratejik plan yapmak, borçlanmaya karar vermek, bütçe ve kesin hesabı, yönetmelik kabul etmek, taşınmaz malın satımına ve alımına karar vermek, belediye sınırları dışındaki alanlarda imar planı görüşmek gibi görevleri vardır.

İl encümeni il özel idaresinin danışma, müzakere ve karar organıdır. İl encümeni haftada bir kez toplanır ve toplantıya vali başkanlık eder. Valinin olmadığı zamanlarda toplantıya genel sekterlik başkanlık eder. İl encümeninin yetki ve görevleri kanununun 26. Maddesinde belirtilmiştir. Bunların arasında bütçe ve kesin hesabını inceleyerek il genel meclisine düşüncelerini bildirmek, kamulaştırma kararı almak, kanunda öngörülen cezaları vermek, yıllık çalışma programı ve stratejik plan yapmak gibi görevleri vardır. Vali ise tüzel kişiliğin temsilcisi ve il özel idaresinin başıdır. İl özel idaresi kanununun 29.

Maddesinde valinin görevleri ve yetkileri 15 bent halinde sıralanmıştır. Bu görevlerin arasında idari personeli atamak, il encümeninin ve il genel meclisinin kararlarını uygulamak, bütçeyi uygulamak, il encümenine başkanlık etmek, il özel idaresini sevk ve idare etmek vb. görevleri vardır (Gözler ve Kaplan, 2013: 83-84)

Toprak'a göre il özel idareleri ile ilgili bir değerlendirme yapıldığında il özel idarelerinin çalışmalarını inceleyen çalışmalar yetersizdir. Bölgeler arası dengesizliğin etkili olduğu gelir farklılıkları ve sosya-kültürel unsurların etkisi ile yerel hizmet sunumunda il özel idarelerin yetersiz kaldığı bilinmektedir. Gelişim açısından geri kalmış yörelerimizde il özel idareleri görevlerini başarıyla yerine getirirse de bu başarı çoğu zaman fark edilmemektedir. Bu nedenden dolayı il özel idarelerinin faaliyetleri yeteri kadar incelenmediğinden dolayı başarısı gözden kaçtığı için önemi vurgulanmamaktadır (Toprak, 2006: 61).

2.2.2.2.5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nda Katılıma Yönelik Düzenlemeler

5302 sayılı il özel idaresi kanunu da diğer yasal düzenlemeler gibi ilgili konularda yerel hizmetlere katılım konusunu düzenlemiştir. 5302 sayılı il özel idaresi kanunun 7. maddesine göre il özel idareleri hizmetleri ile ilgili olarak halkın düşünce ve görüşlerini belirtmek amacıyla kamuoyu araştırması ve yoklaması yapılmaktadır. 5302 sayılı kanunun 12. maddesi gereği il genel meclisi yıllık tatilleri hariç her ayın ilk haftası toplanırlar. Bu toplantının zamanı ve yeri mutata usullerle halka duyurulmaktadır. İl genel meclisi toplantılarının halka açık olmasıyla birlikte gündemdeki konularla ilgili olarak ildeki kamu ve kuruluşlarının ve il özel idare teşkilatının amirleri toplantıya davet edilerek görüşleri alınır. Meclis üyelerinden birinin ya da meclis başkanının isteği ile toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile kapalı oturum yapılabilir (5302 Sayılı Kanun, md.7,12). Toplantıların kapalı yapılması katılımı kısıtlamaktadır.

Kanunun 13. maddesine göre meclis toplantılarının gündemi meclis başkanı tarafından belirlenir. Toplantının gündemi üyelere en az üç gün önceden bildirilmesi gerekmektedir. Ayrıca gündem çeşitli yollarla halka duyurulmaktadır (5302 Sayılı Kanun, md. 13).

5302 sayılı kanunun 16. maddesi ihtisas komisyonları ile ilgili hususları düzenlemiştir. Buna göre il genel meclisi, bir yıl görev yapmak kaydıyla üyeleri arasından en fazla beş ve en az üç kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir. İldeki kamu kuruluşlarının amirleri, kaymakamlar ve ildeki kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar ve üniversiteler ile gündemdeki konularla ilgili mahalle ve köy muhtarları ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın kendi faaliyet görev alanlarına giren konularla ilgili ihtisas komisyonu toplantılarına katılarak görüş belirtebilirler. Ayrıca komisyonun çalışmalarında uzman kişilerden de faydalanılmaktadır. Komisyonun raporları çeşitli yollardan halka duyurulmaktadır (5302 Sayılı Kanun, md. 16).

Bir diğer katılıma yönelik düzenleme 5302 sayılı kanunun 31. Maddesinde belirtilen stratejik plan ve performans planı hususundadır. Kanuna göre; *“Vali, mahallî idareler genel seçimlerinden itibaren altı ay içinde; kalkınma plân ve programları ile varsa bölge plânına uygun olarak stratejik plân ve ilgili olduğu yılbaşından önce de yıllık performans plânı hazırlayıp il genel meclisine sunar”*. Stratejik plân, meslek odaları ve varsa üniversiteler ile konuyla ilgili sivil toplum örgütlerinin düşünceleri ve görüşleri alınarak hazırlanır. Stratejik plan il genel meclisinde kabul edildikten sonra yürürlüğe girmektedir. Stratejik plan ve performans planı il genel meclisinde bütçenin hazırlanmasına esas kabul edildiği için bütçeden önce görüşülerek kabul edilir (5302 Sayılı Kanun, Md. 31). Aynı zamanda stratejik plan ve performans planlarına ilgili kişilerin görüşleri alınarak hazırlanması katılımın önemini ortaya koymaktadır.

İl özel idareleri her hangi bir deprem, yangın ve sanayi kazaları gibi doğal afetler ve doğal afetlerin verdiği zararları en aza indirmek amacıyla gerekli afet ve acil durum planı yapmaktadır. Acil durum planının hazırlanmasında meslek kuruluşları, ilgili bakanlık, mahalli idarelerin ve meslek teşekkülleriyle üniversitelerin görüşleri alınarak hazırlanır (5302 Sayılı Kanun, md. 69).

İl özel idareleri kanununda katılım ile ilgili diğer bir düzenleme aynı zamanda çalışmanın konusunu oluşturan gönüllü katılım konusudur. İl özel idare kanununun 65. maddesinde yerel hizmetlere gönüllü katılım konusundan bahsedilmiştir. Buna göre, İl özel idaresi çevre, sağlık, spor, eğitim, trafik ve kültür hizmetleriyle kadın ve çocuklara, engellilere, yaşlılara, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin görülmesinde ilde katılımı

ve dayanışmayı sağlamak, hizmetlerde tasarruf, verimlilik ve etkinliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar hazırlamaktadır. İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle gönüllülerin çalışma ilişkilerine ait usul, esas ve nitelikleri belirlenir (5302 Sayılı Kanun, md.65).

2.2.3. Belediyeler ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler

Yerel yönetim birimleri içerisinde en önemli kuruluş belediyelerdir. 150 yıllık bir yerel yönetim sisteminin içerisinde geçmişi bulunan belediyeler, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kadar devam eden bir yönetim birimidir (Eryılmaz, 2013: 191). Belediyeler, yerel yönetim birimleri içerisinde siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik bakımlardan en ağırlıklı olanıdır. Belediyeleri çağdaştırma çabaları Tanzimat döneminden beri devam etmektedir. Belediyelerle ilgili ilk yasal düzenlemeler 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu ile yapılmıştır. Bu dönemlerde yerel hizmetlere halkın katılımı genellikle seçim yoluyla olmuştur. Gerek 1961 anayasası gerek 1982 anayasasında halkın yerel karar alma süreçlerine katılımıyla ilgili düzenlemeler söz konusu değildir. Ancak her iki anayasada da katılımı ile ilgili olarak yerel yönetimlerin karar organlarının halk tarafından seçileceği yer almıştır. Anayasada halkın sürekli denetimini ve katılımını sağlayan herhangi bir düzenleme yapılmayarak seçimle sınırlandırılmıştır (Çukurçayır, 2002:179). Konu gereği belediyelerin tarihsel gelişimini ve belediye yapısını incelemekte yarar vardır.

2.2.3.1. Belediyelerin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı

Osmanlı İmparatorluğu döneminde modern anlamda belediye yapılanması Tanzimat döneminden sonra görülmektedir. Osmanlı imparatorluğu döneminde yerel hizmetler geleneksel ve klasik kurumlar aracılığıyla yerine getirilmektedir. Bu hizmetleri getiren kurumların başında kadı, lonca ve vakıflar bulunmaktadır. Ayrıca bu kurumlar merkezi yönetime karşı özerk kuruluşlar değildirler (Şengül, 2013: 25). Osmanlı İmparatorluğu döneminde mahalli ve yerel hizmetlerin görülmesinde kadılık kurumunun önemi büyüktür. Kadı, hukuki, mali ve idari görevleri olan bu işleri yerine getirirken de merkezi temsil eden bir kurumdur. Osmanlı devlet yönetimi içerisinde bulunan kadılar belli bir sancak ya da kaza bölgesine tayin edilerek bu bölgelerdeki şehir, nahiye, köyler ve

kasabalar da kendi sorumluluğu olan görevleri yerine getirmekle yükümlüdür (Çiçek, 2014: 56-57).

Kadılar yargı göreviyle birlikte şehrin yönetimini, asayişi, esnaf loncalarının denetimi, narh ve fiyat denetimi, üretimin ve pazar yerlerinin denetimi, okul, cami ve vakıfların denetimi, alt yapısal tesislerin kontrolü, imar nizamı ve temizlik gibi birçok alanda görevi bulunmaktadır (Ortaylı, 1976: 97-98). Osmanlı İmparatorluğu döneminde şehir hizmetlerin görülmesinde diğer önemli bir kurum da vakıflardır. Misafirhane, hastane, aşevi, yurt, sebil, kütüphane ve sosyal yardımlar vakıflar tarafından yerine getirilmektedir. Genel olarak belediye hizmetleri vakıf esasına dayanmaktadır (Eryılmaz, 1997: 32).

1854 Kırım savaşıdan sonra kentsel hizmetlerin çeşitlenmesi, artması ve geleneksel kurumların yetersiz kalmasından dolayı 14 Ağustos 1854 tarihli bir tebliğ ile ilk belediye teşkilatı “Şehremaneti” İstanbul’da kurulmuştur (Şengül, 2013: 30-31). Bu yeni düzenlemenin temel amacı İstanbul halkının ihtiyaçlarını karşılamak, yol ve kaldırım yapmak, çarşı ve pazarları denetlemek, kentin temizlik işlerini yapmak, narhı düzenlemek, resim ve vergileri hazine adına toplamak gibi görevler Şehremanetine verilmiştir (Ortaylı, 2011: 134). Genel olarak Şehremaneti günümüz belediye başkanının yaptığı işleri yerine getirmektedir. Şehremaneti belediye hizmetleri yönünden şehrin iyi yönetiminden sorumludur. Meclisin aldığı kararları uygulamakla birlikte meclise başkanlık yapmaktadır. Şehremaneti bu işleri meclisin doğal üyesi olan ilk yardımcısıyla birlikte yapmaktadır (Şengül, 2013: 32).

Şehremanetinde yaşanan sorunlar üzerine İntizam-ı şehir komisyonu kurularak yaşanan sorunlar hususunda incelemeler yapılmış ve bir rapor sunulmuştur. Bu rapora göre yerel hizmetlerin iyileştirilmesi ve belediyelerin mali yapısının yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Şengül, 2013: 32). İntizam-ı Şehir komisyonu hazırladığı rapor ile birlikte şehrin sınırları dâhilinde on dört belediye dairesine bölünen bir belediye idaresinin oluşturulması önerisinde bulunmuştur. Bunun için bir Nizamname-i Umumi hazırlayarak Babiali’ye sunmuştur. Padişaha tarafından onaylanan nizamname Aralık 1857 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu yeni düzenlemeyle birlikte oluşturulan on dört daireden, Galata-Beyoğlu yani 6. Belediye dairesi diye isimlendirilen daire dışında ciddi bir örgütlenme görülmemiştir (Ortaylı, 2011: 141).

1864 Vilayet Nizamnamesi ile modern anlamda belediye örgütlenmesine geçiş sağlanmıştır. Bu nizamname ile vilayet, kaza ve sancak merkezlerinde birer belediye örgütlenmesinin kurulması kararlaştırılmıştır. Belediye başkanı atama ile göreve gelmektedir. Meclis üyeleri ise seçimle belirlenmektedir (Ortaylı, 1978: 19). 1864 Nizamnamesine göre yönetsel yapı 27 vilayete ayrılmaktadır. Vilayetler sancaklara, sancaklar kazalara, kazalarda nahiye ve köylere bölünmüştür. Her yönetsel kademenin başında ise bir yönetici bulunmaktadır. Vilayetin yönetiminde vali, kazanın yönetiminde kaymakam sancağın yönetiminde mutasarrıf, nahiyenin yönetiminde müdür ve köyün yönetiminde muhtar en yetkili idari amir konumundadır (Şengül, 2013: 35-36). Daha sonra 22 Ocak 1871 İdareye-i Umumiye-i Vilayet Nizamnamesiyle birlikte Osmanlı Devleti 27 vilâyet ve 123 sancağa bölünmüştür. Bu nizamname ile modern bir yerel yönetim biriminin gelişmesi, halkın bürokratik ve yönetsel süreçlere katılımı, sivil bürokrasinin başkent dışındaki idari birimlere yayılması ile bir dönüm noktası olarak göze çarpmaktadır (Gençoğlu, 2011: 35-36).

1876 Anayasası ile hem İstanbul'da hem de taşrada oluşturulacak belediyelerin seçimle göreve gelecek olan meclisler aracılığıyla idare edilmesi, oluşturulacak bu belediyelerin görevlerinin ve meclis üyelerinin seçimine dair unsurların kanunla açıklanmasını öngörmüştür. 1876 da hazırlanan Belediye Kanunu her kasaba ve vilayette birer belediye örgütünün oluşturulmasını öngörmüştür. Vilayet Belediye Kanununa ek olarak 1877 tarihli Dersaadet Belediye Kanunu İstanbul'da ortaya çıkan büyük sorunlara çözüm olabilmek amacıyla çıkarılmıştır. Daha sonra 1912 yılında Dersaadet Teşkilat-ı Belediyesi Hakkında Kanunu Muvakkat ile belediye daireleri ortadan kaldırılarak bu yapının yerine belediye birimleri kurulmuştur (Ünal, 2011: 244). Oluşturulan yapılar 1930 yılına kadar oluşumunu devam ettirmiştir. Osmanlı belediyeciliği tarihi gelişim içerisinde genel olarak bir yerel (mahalli) yönetim sistemini uygulamaktan ziyade şehrin hizmetlerinin görülmesinde kurumsallaşan bir yapı olarak ilerleme kaydetmiştir (Görmez, 1997: 197).

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte Osmanlı dönemimdeki yerel yönetim anlayışı herhangi bir değişikliğe maruz kalmadan aynı devam etmiştir. Cumhuriyet döneminde yerel (mahalli) yönetimler merkezi yönetime destek veren kuruluşlar olarak kabul edilmektedir. Cumhuriyetin ilk zamanlarında yerel yönetimlere mali ve idari

özerklik verilmesinde temkinli davranılmıştır (Koçak ve Ekşi, 2010: 299). Cumhuriyet döneminde yerel (mahalli) yönetimlerle ilgili yapılan ilk düzenleme köylerdir. Bugün halen günümüzde de geçerliliğini koruyan 442 sayılı Köy Kanunu 1924 tarihinde kabul edilmiştir (Ökmen ve Parlak, 2010: 153). Daha sonra 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu yürürlüğe girmiş ve Ankara'ya özel yönetim şekli belirlenmiştir. 1930 tarihinde ise 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile birlikte nüfusu 2000'i geçen yerleşim alanlarında belediye kurulabilmesi yasallaştırılmıştır (Tortop, vd. 2006: 38).

Cumhuriyet dönemindeki belediyeçilik alanındaki en temel düzenleme 1580 sayılı belediye kanunudur. Belediyeler bu kanunla birlikte güçlü bir vesayet denetimine tabii olmuşlardır (Şengül, 2010: 75-76). Kanunun beş temel özelliği bulunmaktadır. İlk özellik İstanbul ve Ankara belediyeleri hariç bütün belediyeler eşit kabul edilmiştir (Akın, 2015: 43). İkinci özellik bütün belediyeler merkezi yönetimin denetimi alanındadır. Üçüncü özellik, denetim ile ilgilidir. Belediyelerin denetimi merkezi yönetimlerce olabileceği gibi merkezin taşra birimleri tarafından da olabilmektedir. Dördüncü özellik halkın katılımı ve yerel yönetim organlarının seçimi ile ilgilidir. Son özellik ise belediyelerin görevlerinin yerine getirilmesinde liste usulü esas alınmıştır. Belediyelerin görev ve gelir kaynakları arasında bir ilişki kurulmuştur (Şengül, 2010: 76-77). 2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanununun yürürlüğe girmesiyle 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlükten kalkmıştır (Toprak, 2006: 87).

Yerel yönetimlerin verimli ve etkin hizmet sunumuyla ilgili sorunların giderilmesinde şeffaf, katılımcı ve demokratik gibi ilkelerin kurumsal yapılara taşınması gerekmektedir. Uluslararası yapının bir parçası olan Türkiye, Avrupa eksenli bir çok değişimi kurumsal yapılara uygulama isteğini yerel yönetim mevzuatı içinde göstermiştir. Bu bağlamda belediye mevzuatında değişiklikler yapılmıştır. 5393 sayılı belediye kanunu yerel yönetim konularına yönelik yapılan çalışmalarda çeşitli hükümlere yer vermiştir. Bu hükümler çerçevesinde oluşturulan yeniliklerden biride bilgi edinme hakkı, açıklık, katılımcı demokrasi gibi konularda gerçekleşmiştir (Öner, 2006: 39).

2.2.3.2. 5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda Katılma Yönelik Düzenlemeler

Halka en yakın hizmet sunan birim olan yerel yönetimler, halkın temsil yoluyla yada bizzat kendisinin çeşitli kanallarla yönetime dahil olmasının en kolay yoludur. Halkın yerel hizmetlere katılımında demokrasi kültürünün ve sosyo-ekonomik gelişim düzeyinin önemli etkileri vardır. Bu bağlamda halkın yönetime katılımının yollarını açan yasal düzenlemeler yapılmıştır (Aksu ve Kurtuluş, 2011: 114).

5393 sayılı Belediye Kanununda katılma yönelik düzenlemeler incelendiğinde ilk olarak göze çarpan mahalleler ile ilgili maddedir. Mahalle yönetiminin, belediye ve mahalle halkı arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve sorunların belediyeye yansıtılmasında rol almasını sağlayacak yeni düzenlemeler getirilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanununun 9. maddesinde mahalle yönetimi düzenlenmiştir. Mahallenin ihtiyaçlarının belirlenmesinde katılımcı bir anlayış benimsenerek muhtarların, mahallenin ihtiyaçları ve mahalle halkının istekleri dikkate alınmak kaydıyla belediyelerin imkânları ölçüsünde karşılanacağı kanunda düzenlenmiştir. Aynı zamanda yerel karar alma süreçlerine halkın katılımının sağlanması ve halkın istek ve taleplerinin yerel meclislere aktarılmasında muhtarlara önemli yetki ve görev düşmektedir (Usta ve Çelik, 2012: 441).

Halkın katılımına yönelik diğer bir düzenleme belediye kanununun 13. maddesi olan hemşehri hukukudur. Kanuna göre bütün vatandaşlar ikamet ettiği yerin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye hizmetlerine ve kararlarına katılma, belediye idaresinin yardımlarından yararlanma aynı zamanda belediye faaliyetleri hakkında bilgi edinme hakları vardır. Belediyeler, hemşehriler arasında kültürel değerlerin korunması ve sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi için gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda uzman kişilerin, sivil toplum kuruluşlarının, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşların, üniversitelerin ve sendikaların katılımını sağlayacak önlemler alınır (5393, Sayılı Kanun, md.13). 5393 sayılı kanun hemşehrilerin haklarının yanı sıra ödevlerini ve sorumluluklarının olduğunu da vurgulamıştır. Böylelikle hemşehrilik hem hak olarak hem de ödev ve yükümlülükle birlikte sorumluluk taşıyan bir kavram olarak yeniden düzenlenmiştir (Usta ve Çelik, 2012: 441-442).

Kanununun 15. maddesinde kamuoyu yoklamasından bahsedilmektedir. Kanuna göre belde sakinleri, kamuoyu araştırması ve yoklaması aracılığıyla sayesinde belediye hizmetleriyle ilgili düşünce ve görüşlerini belirtebileceklerdir. 20. Maddeye göre belediye

meclisi önceden belirlenen günde her ayın ilk haftası toplanmaktadır. Toplantılar halka açık olarak yapılmaktadır. Toplantının zamanı ve yeri mutlak usullerle halka durulmaktadır. Ancak toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla meclis üyelerinden veya meclis başkanlarından herhangi birisinin gerekçeli önerisi üzerine toplantılar kapalı oturum olarak yapılabilir. Böyle bir uygulama katılım sınırlaması sonucunu doğurmaktadır Kanununun 21. Maddesi belediye meclis toplantı gündemini çeşitli yöntemlerle belde halkına ve üyelere en az üç gün önceden bildirmesi zorunludur. 23. Maddeye göre yedi gün içinde kesinleşen meclis kararlarının özetlerini uygun araçlarla halka bildirmesi gerekmektedir (Aksu ve Kurtuluş, 2011: 119).

Belediye kanununda ki diğer bir katılım ile ilgili düzenleme ihtisas komisyonları ile ilgilidir. Kanununun 24. Maddesine göre meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, sendikaların temsilcileri, mahalle muhtarları, kamu kurum ve kuruluşların amirleri ve üniversiteler olmak üzere herkes kendi görüşlerini kendi faaliyet alanlarına giren konularla ilgili oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonuna katılarak görüş bildirebileceklerini bildirmiştir (Öner, 2005: 73). İhtisas komisyonunun görev alanını oluşturan konular ilgili komisyonlarda görüşüldükten sonra meclis tarafından görüşülüp onaylanmaktadır. Bu durum ilgili komisyonlara katılım ile yerel karar alma süreçlerini dâhil olunmasının önemini göstermektedir. İhtisas komisyonları aracılığıyla katılımın artırılması, komisyonların etkinliğinin sağlanması ve toplumsal birikimin belediyelere yansıtılması sağlanarak önemini vurgulamaktadır (Usta ve Çelik, 2012: 443).

Kanununun 41. maddesine gereğince stratejik plan meslek odaları, üniversiteler ve konuyla alakalı sivil toplum örgütlerinin düşünceleri alınarak hazırlanıp belediye meclisi tarafından onaylanarak yürürlüğe girmektedir. Bir diğer görüş alımı ise belediyelerin acil durum planlarının hazırlanması sırasında olmaktadır. Kanununun 53. Maddesine göre ilgili bakanlığın, mahalli idarelerin ve kamu kuruluşların görüşleri alınarak il ölçeğindeki acil durum planlarıyla koordinasyon sağlayarak acil durum planlaması hazırlanmaktadır (Aksu ve Kurtuluş, 2011: 120).

Katılım ile ilgili diğer bir düzenleme kent konseyleri ile ilgilidir. Belediye kanununun 76. maddesine göre kent konseyi, şehir yaşamında; hemşehricilik bilincinin ve kent vizyonunun geliştirilmesi, şehrin hak ve hukukunun korunması, dayanışma ve sosyal yardımlaşma, çevreye duyarlılık, sürdürülebilir kalkınma, hesap sorma, katılım ve hesap

verme, saydamlık ve yerinden yönetim ilkelerini hayata uygulamayı hedeflemektedir. Belediyeler, sivil toplum örgütlerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşların, noterlerin, mahalle muhtarların, noterlerin, siyasi partilerin, sendikaların temsilcileri ve diğer ilgili kişilerin katılımıyla oluşan kent konseylerinin faaliyetlerini verimli ve etkin yürütülmesi konusunda yardımcı olmaktadır (5393, Sayılı Kanun md. 76).

Katılım ile ilgili son düzenleme kanununun 77. maddesinde yer alan belediye hizmetlerine gönüllü katılımdır. İlgili maddeye göre belediye, sosyal hizmet ve yardım, eğitim, sağlık, çevre, spor, park, kütüphane, kültür hizmetleriyle kadınlara, çocuklara, yaşlılara, yoksul, düşkün ve engellilere yönelik hizmetlerin görülmesinde beldede katılım ve dayanışmayı sağlamak hizmetlerde verimlilik, tasarruf ve etkinliği arttırmak doğrultusunda gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular. Gönüllülerin çalışmalarına ve nitelikleri ilişkin esas ve usuller İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlana yönetmelikle belirlenir (5393, Sayılı Kanun md. 77).

2.2.4. Büyükşehir Belediyeleri ve Katılıma Yönelik Düzenlemeler

Klasik belediye yönetimine ek olarak içinde birden fazla belediye bulunan yerleşim alanlarında iki kademeli anakent belediye sistemine 1984 yılından itibaren geçiş yapılmıştır. Bu sistem, merkezde bir anakent belediye ve buna bağlı ilçe belediyelerinden oluşmaktadır. 1982 anayasasının 127. Maddesi büyük yerleşimler için özel yönetim şekillerinin oluşturulabileceğini hükme bağlamıştır.

2.2.4.1. Büyükşehir Belediyelerin Tarihsel Gelişimi ve Örgütsel Yapısı

1982 Anayasasının 127. Maddesinin üçüncü bendi Büyükşehir belediyelerin anayasal dayanağını oluşturmaktadır. Anayasanın 127. Maddesine göre “*kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir*” diyerek tanımlamıştır. Büyükşehir belediyelerinin yasal dayanağını ilk kez 8 Mart 1984 yılında ve 195 sayılı Büyükşehir Yönetimi Hakkındaki KHK oluşturmaktadır. Bu KHK, 27 Haziran 1984 yılında ve 3030 sayılı kanun ile değiştirilmiştir. 2004 yılında 3030 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Daha sonra 10 Temmuz 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu Kabul edilmiştir. Son olarak ise 12 Kasım 2012 yılında 6360 sayılı Büyükşehir

Belediye Kanunu kabul edilerek büyükşehir kurulması, sınırları, tanımı gibi konularda önemli değişiklik yapılmıştır (Görmez ve Kaplan, 2013: 89).

1984 yılında ilk büyükşehir belediyeleri İzmir, Ankara ve İstanbul illerinde kurulmuştur. Daha sonra Konya, Gaziantep ve Adana illeri de eklenmiştir. Çıkarılan yeni yasalarla birlikte başka illerde Büyükşehir olmuştur (Tortop, vd. 2006: 216). Sanayileşme ve kentleşme ile birlikte yapıları hızla değişen yerleşim birimlerin sorunları giderek artmaktadır. Buna bir çözüm olarak oluşturulan büyükşehir belediyeleri örgütlenme açısından yeni bir sistem getirmiştir. Bu sisteme göre halkın yönetime katılımı sağlanırken belde ve ilçelerin yerel özelliğini korumaktadır. Aynı zamanda büyükşehir belediyeleri ile birlikte çeşitli hizmet birimleriyle ilgili etkileşim kurarak koordinasyonun da sağlanması gerçekleşecektir. Böylelikle ekonomik yönden büyükşehir belediyelerin avantajlarından faydalanmaya çalışılmaktadır. İlçe belediyelerine de yer verilmesiyle demokratikleşme yönünden küçük ölçekli birimlerin etkinliğine de önem verilmiştir (Eryılmaz, 2013: 204).

6360 Büyükşehir Belediye Kanunu getirdiği yenilikler kısaca şöyle belirtebilir (Eryılmaz, 2013: 205-206):

- *“Belirtilen kanunla 13 ilde büyükşehir belediyesi kurulmuş, daha sonra buna Ordu’nun da eklenmesiyle birlikte sayı 14’e yükselmiş ve ülkemizde toplam büyükşehir belediyeleri ise 30’a çıkmıştır.*
- *Bütün büyükşehirlerin sınırları il mülki sınırlar olmuştur. Büyükşehir belediyeleri içinde yer alan ilçe belediyelerin sınırları da ilçelerin mülki sınırlarıdır.*
- *Büyükşehir belediyesi olan illerde, il özel idareleri kaldırılmıştır.*
- *Büyükşehir belediye olan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içinde yer alan köylerin ve belde belediyelerinin tüzel kişilikleri kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belde belediyeleri ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı olduğu ilçenin belediyesine katılmıştır.*
- *Büyükşehir olan iller içinde yer alan bucak teşkilatları da kaldırılmıştır.*
- *Büyükşehir belediyesinin bulunduğu illerde, kamu kurum ve kuruluşların yatırım ve hizmetlerin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek üzere valiliğe bağlı olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığın kurulmuştur.*
- *Toplam nüfusu 750.000’den fazla olan illerdeki il belediyelerin kanunla büyükşehir belediyelerine dönüştürülmesi hükmü getirilmiştir.*
- *5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nun “Büyükşehir Belediyesi” ile ilgili tanımı şöyle değiştirilmiştir: “Büyükşehir Belediyesi: Sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari*

ve mali özerkliğe sahip olarak kanunla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini” ifade eder.”

Büyükşehir belediyelerin yetki ve görevleri 6360 sayılı kanunla genişletilmiştir. 5216 sayılı kanuna göre sadece Kocaeli ve İstanbul’da büyükşehir belediyelerin sınırları il mülki sınırlar iken yeni kanuna göre bu durum tüm diğer büyükşehirler için de geçerli olmuştur. Yeni kanunla birlikte büyükşehir belediyelerin yetki ve görevleri alanları artırılmıştır. Böylece nazım imar planı, ulaşım ana planı, stratejik plan, su ve kanalizasyon, merkezi ısıtma, toplu taşımacılık, yolcu ve yük terminali, itfaiye, anayol ve cadde yapımı, coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurma, sosyal ve kültürel hizmetler, sağlık merkezleri gibi ortak kent hizmetleri büyükşehir belediyelerine aittir. Ayrıca mahalleye dönüştürülen köy yada beldelerin bağlı olduğu ilçeler arasında ki ulaşım altyapılarını yapmak, hayvancılık ve tarımı desteklemekle yükümlüdür (Eryılmaz, 2013: 206).

Büyükşehir Belediye Encümeni, Büyükşehir Belediye Meclisi ve Büyükşehir Belediye Başkanı olmak üzere üç tane üyesi vardır. Büyükşehir Belediye Meclisi karar organıdır. Her ayın ikinci haftası toplanırlar. Meclis toplantılarında alınan kararlar halka açıktır ve toplantılara halk da katılabilir. Büyükşehir belediye meclisi içerisinde çeşitli alanlarda olmak üzere ihtisas komisyonları görev yapar. İhtisas komisyonlarının görev alanlarına göre görüşülen konular büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Gündemdeki konularla ilgili olarak alanındaki uzman kişiler ve kamu kurumu niteliğinde ki meslek kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları da toplantıya katılarak görüş bildirebilir.

Büyükşehir belediye encümeninin yetki ve görevleri klasik belediyelere, belediye kanunu ile belediye encümenine verilen yetki ve görevlerle aynıdır. Bunlara ek olarak Büyükşehir belediye encümeni büyükşehir belediye kanunun vermiş olduğu yetki ve görevleri de yerine getirmekle yükümlüdür. Büyükşehir belediye başkanı ise yürütme organıdır. Büyükşehir belediyesinin tüzel kişiliğinin temsilcisi ve başıdır. Çoğunluk usulüne göre büyükşehir belediye sınırları içerisindeki seçmenler tarafından seçilmektedir. Büyükşehir belediye başkanının, belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediye personeli atamak, bütçeyi uygulamak, meclis ve encümene başkanlık etmek, alınan kararları uygulamak, nikâh kıymak vb. görevleri vardır (Eryılmaz, 2013: 206-208).

2.2.4.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda Katılma Yönelik Düzenlemeler

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 9. maddesi ile 6360 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun 8. maddesinde yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, demiryolu, su, göl, deniz ve kara yolu üzerindeki gerçekleştirilen bütün taşımacılık hizmetleri büyükşehir belediye başkanı tarafından görevlendirdiği kişinin başkanlığında ya da bizzat büyükşehir belediye başkanının başkanlığında belirli bir koordinasyon içinde yürütülmesi için belirlenecek yönetmelikle birlikte kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye otomobiller ve şoförler federasyonunun görevlendireceği ilgili alanın temsilcilerinin katılımı ile ulaşım koordinasyon merkezi kurulur. Ulaşım koordinasyon merkezlerine ilçe belediye başkanları kendi belediye hizmet alanlarını ilgilendiren sorunların görüşülmesi halinde katılırlar. Aynı zamanda gündemdeki konularla ilgili olarak kamu kurumu niteliğinde ki meslek kuruluşlarının ihtisas meslek odalarının temsilcilerin de görüşleri alınır (6360 Sayılı Kanun, md. 8).

5216 sayılı büyükşehir belediye kanununa göre imar uygulamaların denetiminden üniversiteler, kamu kurumu ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğinde ki meslek kuruluşlarından yararlanılmaktadır. Ayrıca büyükşehir belediye meclis toplantısının zamanı ve yeri, mutlak usullerle yerel halka bildirilmesi gerekmektedir. Son olarak kanununun 15. maddesine göre gündemdeki konularla ilgili olarak büyükşehir belediye meclislerinde oluşturulan ihtisas komisyonlarına; sendikalar, kurum temsilcileri, uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve davet edilen uzman kişiler, ihtisas toplantılarına oy hakkı olmaksızın katılarak görüşlerini bildirirler. Komisyon raporlarının, halka duyurulması gerekmektedir. Aynı zamanda maliyet karşılığında isteyenlere ihtisas komisyonunun raporları verilmektedir (Aksu ve Kurtuluş, 2011: 121).

2.3. Türkiye'de Katılma Yönelik Diğer Düzenlemeler

Türk yönetim tarihinde gönüllülük anlayışı, eskiden beri süre gelmektedir. Modern anlamda yerel yönetim birimlerinin oluşmasından önce gönüllülük esasıyla vakıflar, kentsel hizmetlerin görülmesine katkı sağlamışlardır. Yerel kamu hizmetlerinin görülmesinde Tanzimat dönemine kadar gönüllük esasından yararlanılmıştır. Böylelikle

gönüllülük, sosyal yaşamın bir parçası olduğu kadar yönetim kültürünün de bir parçasıdır diyebiliriz. Gönüllü katılıma yönelik düzenlemeler ise 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanununun 77. Maddesi ve 5302 sayılı il özel idaresi kanununun 65.maddesinde düzenlenmiştir (Şengül ve Çetinkaya, 2013,).

Yerel hizmetlere gönüllü katılıma yönelik diğer bir düzenleme ise Belediye Zabıta Yönetmeliği'nin 49. maddesine istinaden oluşturulan Gönüllü Zabıta'dır. Yönetmelik tarafından zabıta teşkilatı oluşturulmamış olan belediyelerde veya zabıta teşkilatının olmasıyla birlikte zabıta hizmetlerinin yardımına ihtiyaç duyulan alanlarda, gönüllü zabıta teşkilatı kurulması belediyeler tarafından teşvik edilir. Yine aynı şekilde bu yönetmelik de "İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği" hükümlerine göre gerçekleştirilir. Son olarak diğer bir düzenleme ise 2006'da çıkarılan "Kent Konseyi Yönetmeliği", "kadın ve gençlik meclisleri" ile diğer çalışma gruplarını gönüllülük esasına dayalı katılımın gerçekleşeceği yapılar olarak tanımlamıştır (Önder ve Sezer, 2008: 289).

2.3.1. İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği

Yönetmeliğin temel amacı, yerel nitelikteki kamu hizmetlerin görülmesinde hemşehrilerin gönüllü katılım usul ve esaslarını gözden geçirmek olduğu belirtilmiştir. İlgili yönetmelikte gönüllü kavramının tanımı yapılmıştır. Yönetmeliğin 4. maddesine göre gönüllü kavramı: bireyin bilgi, yetenek ve becerisi, zaman ve olanaklarını ortaya koyarak çalışma alanı konusunda her hangi maddi bir kazanç elde etmeksizin yerel yönetim hizmetlerine katılan tüzel kişiler ve gerçek bireyler olarak ifade edilmektedir (Gönüllü Katılım Yönetmeliği, md.4).

İlgili yönetmeliğin 5. Maddesinde çalışma alanları belirlenmiştir. Bu alanlar (Gönüllü Katılım Yönetmeliği, md. 5):

- *"Özürlere, çocuklara, gençlere, yaşlılara, kadınlara, kimsesizlere ve düşkünlere yönelik eğitim, kültür, sağlık ve sosyal hizmetler.*
- *Bilişim, meslek edindirme kursları, kreş gibi eğitim hizmetleri*
- *Park, bahçe, kent estetiği, çevre düzenlemeleri ile katı atık gibi çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri,*
- *Başboş ve sahipsiz hayvanlara yönelik hizmetleri,*
- *Trafik, itfaiye, arama-kurtarma gibi denetim ve acil yardım hizmetleri,*
- *Tüm yaş gruplarını içine alan her türlü spor hizmetleri,*
- *Tarihi, kültürel mirasın ve tabiat varlıklarının yaşatılarak korunması hizmetleridir.*

- *Kütüphane, tiyatro, sinema gibi kültür hizmetleri”*

Gönüllü katılım yönetmeliğinin 6.maddesinde çalışma alanlarının hangi usul ve yöntemle yapılacağını belirlenmiştir. Bunlar (Gönüllü Katılım Yönetmeliği, md. 6):

- “Gönüllüler çalışacakları alanları belirtmek sureti ile ilgili il özel idaresi ve belediyeye müracaat ederler. Müracaatları uygun bulunanlar, ilgili birimin gözetim ve bilgisi dâhilinde sorumluluk alanlarında taraflarca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde çalışırlar.
- Gönüllülerin, çalışma süreleri içinde çalışma alanlarına gidiş ve gelişleri ilgili il özel idaresi ve belediyece sağlanabilir.
- Belirlenen usul ve esaslara aykırı davranışlarda bulunulması halinde gönüllülük ilişkisi sona erer, verilen kimlik kartları geri alınır.
- İl özel idaresi ve belediye, gönüllülere faaliyet alanına göre, gerekli kıyafet, araç, gereç, mekan sağlayabilir ve eleman tahsis edebilir
- Gönüllünün çalışacağı alan kent konseyinin oluşturduğu çalışma alanları içinde ise, bu çalışma kent konseyi çalışmaları ile birlikte değerlendirilir.
- Faaliyetlerin bitiminde gönüllülere teşekkür belgesi verilebilir.”

Gönüllü katılım yönetmeliğinin 7. Maddesi gönüllülerde aranacak özelliklerle ilgilidir. Kanuna göre kişinin reşit olması, reşit olmayanlardan en az on iki yaşını bitiren kişilerin yasal temsilcisinden izin alması, sivil toplum kuruluşları için ilgili alanda faaliyette bulunuyor olması, tüzel kişilerin de yetkili organlarından gerekli izinleri alması, çalışma alanlarıyla ilgili olarak sağlık kuruluşlarından sağlık raporunun alınması gerekmektedir. Ayrıca yabancı uyruklu gönüllüler için “27/2/2003 yılında ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan yönetmelikler hükümlerine aykırı olmamak şartıyla mahallin en büyük mülki idare amirine bildirilmiş olması gerekmektedir” (Gönüllü Katılım Yönetmeliği, md. 7).

Gönüllü katılım yönetmeliğinin 8. maddesi gereği belediyeler ve il özel idareleri kendi özel kanunlarına uygun olarak kendi aralarında yapacakları protokol ile kamu kurum ve kuruluşları, vakıflar, dernekler, meslek odaları, kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşları ve diğer yerel (mahalli) yönetim birimleri ile işbirliği ve ortak çalışma yaparlar. Ayrıca gönüllülere yerel yönetim birimleri tarafından onaylanmış resimli Gönüllü kimlik kartları temin edilmektedir. Kimlik kartlarının üzerinde gönüllünün T.C. kimlik numarası adı, soyadı, kan grubu, çalışma alanı ve görev yaptığı yerel yönetimin biriminin gibi bilgiler yer almaktadır. Gönüllüler çalışma süresince kimlik kartlarını üzerlerinde bulundurlar (Gönüllü Katılım Yönetmeliği, md.8-9).

Yönetmeliğinin 10. maddesi gereği gönüllülerin katılımı ile yapılan hizmetlerden doğan sorumluluklar ilgili il özel idaresine ve belediye ve aittir. Aynı zamanda gönüllüler

gerekli görülen alanlarda belediye ve il özel idaresi tarafından uyum ve yeterlilik eğimine tabi olurlar. Belediye ve il özel idareleri kayıtları tutmak için özel bir birim oluşturabilir ve yönetmeliğe aykırı olmamak şartıyla uygulama yönergesi çıkartabilir (Gönüllü Katılım Yönetmeliği, md. 10-13).

Gönüllü katılım yönetmeliği dışında ayrıca yerel hizmetlere gönüllü katılımı ele alan üç yönetmelik daha mevcuttur. 2006 yılında İçişleri Bakanlığı, “Büyükşehir Belediyeleri Özürlü Hizmet Birimleri Yönetmeliği’ni” çıkarmıştır. Yönetmelikçe, Özürlülere hizmet birimlerinde görev alacak olan sosyal çalışmacıların aynı zamanda gönüllüler ile işbirliği gerçekleştirmesine olanak tanınmıştır. Özürlülere yönelik gönüllü hizmetler, oluşturulacak yeni birimlerce “İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği” hükümlerine göre gerçekleştirilir (Önder ve Sezer, 2008: 289).

Yerel yönetimlerde gönüllü katılım toplumun alışık olmadığı bir durum olduğundan dolayı yerel yönetimlere gönüllü katılımı teşvik edici projeler hazırlayarak toplumun ilgi alanını bu yöne kaydırmak gerekmektedir. Bu yönde gerçekleştirilen projelerle, vatandaş gönüllü olmaya teşvik etmek, hizmetlere katılmayı sağlamak, birikimlerini ve güçlerini değerlendirmeyi sağlamayı çalışılmaktadır. Yerel kamu hizmetlerin bazıları, kurumsal bir destekten yardım almaya ihtiyaç duymaktadır. Gönüllü katılıma kurumsal destek sağlama noktasında yerel yönetimler, dernek, vakıf, kamu kurum ve kuruluşlar, meslek odaları yer almaktadır. Bu kuruluşlarla ortak işbirliğinin olması teknik, makine, mali, uzman vb. desteklerin sağlanması anlamına gelmektedir. Böylece yerel hizmetlere gönüllü katılımın altyapısını sağlanmaktadır. Ayrıca il özel idaresi ve belediyelere, yerel hizmetlere gönüllü katılımın gerçekleşmesi noktasında büyük oranda bu organlara önemli görevler düşmektedir. Belediyeler ve il özel idareleri bölgelerindeki vatandaşların kentlilik bilincini geliştirecek çalışmalar yaparak gönüllü katılımı sağlamaya çalışmalıdırlar (Önder ve Sezer, 2008: 290-291).

2.3.2. Belediye Zabıta Yönetmeliği ve Gönüllü Zabıtalık

Belediye zabıta yönetmeliği, 5393 sayılı belediye kanununun 51. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Belediye zabıtası, beldenin düzenini muhafaza eden, belde halkının esenlik, sağlık ve huzurunu koruyan, yetkili organların bu amaçla almış oldukları

ve alacakları kararları uygulayan özel zabıta kuvvetini ifade eder (Belediye Zabıta Yönetmeliği, md.3,4).

2007 yılında çıkarılan Belediye Zabıta Yönetmeliğın 49. maddesi gönüllü zabıtayı düzenlemiştir. Yönetmeliğın 49. maddesine göre gönüllü zabıta şu şekilde ifade edilmektedir: “Zabıta teşkilatı kurulmamış olan belediyelerde veya zabıta teşkilatı kurulmuş olmakla beraber zabıta hizmetlerinin desteklenmesine ihtiyaç duyulan yerlerde 9.10.2005 tarihli ve 25981 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliğı hükümlerine göre, gönüllü zabıta teşkilleri kurulması belediyelerce teşvik edilir.”(Belediye Zabıta Yönetmeliğı, md.49).

Türkiye’deki bazı belediyeler gönüllü zabıta uygulamasına yer vermeye başlamıştır. Kırklareli Belediyesi, zabıta mesleğinde gönüllülerin desteğı ile Belediye ve yerel yönetim hizmetlerinde halkın katılımını sağlanmaya çalışarak gönüllü zabıta uygulamasına yer vermeye başlamıştır (Kocaoğlu ve Bingöl, 2015: 54).

Amasra Belediyesi, “kentlilik bilinci” yönünden eğitilmiş gönüllülerin desteğini alarak Amasra Belediyesi sınırları içerisinde zabıta görev alanlarında ve çevre denetiminin güçlendirilmesi, olumsuzlukların giderilmesi, kente sahip çıkılması ve aktif katılımın sağlanması hususlarında halkın arasından belirlenecek gönüllü kişiler doğrultusunda zabıta ve çevre işlerine destek vermeleri açısından Gönüllü Zabıta Ve Çevre Denetmenliğı yönergesini yayınlamıştır (Gönüllü Zabıta ve Çevre Denetmenliğı Yönergesi, md.1).

Beşiktaş Belediyesi, 05.05.2017 tarihinde gerçekteştirdiğı meclis toplantısında ilçede daha verimli ve etkin hizmet sunmak için Belediye Zabıta Yönetmeliğının 49. maddesine istinaden Beşiktaş Belediyesi Zabıta Müdürlüğü bünyesinde Gönüllü Zabıta biriminin kurulmasını kararlaştırmıştır. Bu doğrultuda Beşiktaş Belediyesi, Gönüllü Zabıta Yönergesini hazırlayarak bu hizmetlerde yer almak isteyen gönüllü vatandaşların yerel hizmetlere katılımını sağlamak istemişlerdir. Yine aynı şekilde Karşıyaka Belediyesi 01.08.2019 tarihli meclis toplantısında zabıta mesleğinin benimsetilmesi, ön yargılarının kırılması ve zabıta mesleğinin kamuoyuna tanıtılması aynı zamanda kent bilincine sahip çıkılması, kente karşı işlenen suçların azaltılması ve kent denetiminin güçlendirilmesi için gönüllülük bilincinin artırılmasıyla birlikte gönüllü hemşehrilerinin bilgi ve birikimlerini kent yönetimine dâhil etmesi amacı ile Gönüllü Zabıta Yönergesi oy birliğı ile kabul edilmiştir (www.besiktas.bel.tr, 2019).

Gönüllü zabıta uygulamaları alanında belediyeler tarafından projeler gerçekleştirilmektedir. Bu projelerin biri Yalova Belediyesi tarafından gerçekleştirilmektedir. Yalova Kent Konseyi Kadın Meclisi ve Yalova Belediyesinin ortak projesi ile Yalovalı kadınlar gönüllü zabıta olmuşlardır. Bu hususta eğitim alan kadınlar, kentin sorunlarını, kentte gördükleri eksiklikleri tamamlamak üzere Zabıta Müdürlüğü ile birlikte çalışmalarını gerçekleştirecektir (www.milliyet.com.tr, 2019).

Büyükşehirlerin hizmet alanı genişlemesiyle birlikte hizmetlerde bir takım aksaklıklar ortaya çıkmaktadır. Hizmetlerde ki aksaklıkların aza indirilmesi için alternatif yöntemlerden yararlanmak gerekmez. Bu noktada gönüllü kişilere ve gönüllü kuruluşlara iş düşmektedir. Bunun örneklerinden biri de gönüllü zabıta uygulamasıdır. Gönüllü zabıta ile belediyeler vatandaşın, yerel hizmetlere katılımını sağlamaktadır. Halk, yerel hizmetlere katılarak hem hizmetlerin aksamasını azaltmakta olacaktır hem de yönetim sürecine dâhil olarak katılımcılığın gelişmesine katkı sağlayacaktır.

2.4. Türkiye’de Kent Konseyleri

1992 yılında Birleşmiş Milletler tarafından Rio’da “sürdürülebilir kalkınma, insan yaşamının iyileştirilmesi, temel gereksinimlerinin karşılanması, ekosistemin yönetilmesi ve ekosistemin korunması” gibi çeşitli konuları ele alan Yerel Günden 21 konferansı gerçekleştirilmiştir (Söylemez ve İlkhan Söylemez, 2011: 268). Yerel Gündem 21 kent konseylerinin temel dayanağını olarak kabul edilmektedir. Bu noktada Türkiye’deki Kent konseyleri ele alındığında; 1990’lı yıllarda adları Kent Konseyi olarak ifade edilmese de benzer kuruluşlar kurulmuştur. Bu kuruluşların amacı halkı yönetime dahil etmek, bilgi alış-verişini hızlandıran kent için ortak bir akıl oluşturulmasını sağlamaktır. Kent Konseyi benzerinde faaliyet gösteren bu kuruluşlara; İzmir’in Urla ilçesinde yer alan Kent Senatosu, Milas’daki Kent Kurultayı, Aliağa’da yer alan Kent Parlamentosu ve Antalya, Bursa, İzmit, Muğla ve Karşıyaka’daki Kent Meclisleri örnek olarak gösterilmektedir. Bu kuruluşlar her ne kadar kentlerden kentlere farklılık gösterse de hepsinin ortak amacı, kentteki bireylerin de katılımıyla ortak bir akıl oluşturmaktır (Görmez ve Altınışık, 2011: 40). Bunun yanında kent konseylerinin “kent konseyi” adı altında kuruluşu ele alındığında ise 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Yasası’nın 76. maddesinde karşımıza çıkmaktadır.

Bu döneme kadar farklı isimler ile çalışmalar yürütülse de Türkiye’de Kent Konseylerinin kuruluş 2005 yılındaki Belediye Kanununa dayandırılmaktadır (Şat, 2011: 115).

Kamu hizmetlerin görülmesi, yerel yönetimlerin yetkilerin artırılması ve karar mekanizmaların yerel idareler haline gelmesinde yerindelik kavramının etkisi vardır. Yerindelik ilkesinin yasal dayanağı ise Avrupa yerel özerklik şartı oluşturmaktadır. Avrupa yerel özerklik şartının 4. maddesinin 3. fıkrasına göre “kamusal görevler ve sorumluluklar tercihen ve genellikle vatandaşa en yakın birimler tarafından yerine getirilir” ifadesiyle yerindelik ilkesi ve yerinden yönetim tarif edilmektedir. Kent konseyleri ise yerindelik ilkesi çerçevesinde gelişen bir yapılanmadır (Bektaş, 2018: 36). Bu bağlamda Kent konseyleri, merkezi yönetimin, özel kuruluşların, meslek kuruluşların, yerel yönetimlerin STK’ların ortak akıl düşüncesiyle kent sorunların tespit edildiği, tartışıldığı, çözüm önerilerinin belirlendiği ve uzlaşmanın sağlandığı demokratik yapılanmalardır. Aynı zamanda kent konseyleri yerel demokrasinin gelişmesine de katkı sağlamaktadır (Erkul vd, 2013: 96-97).

Kent konseyi, o kentte yaşayan vatandaşların, yerel yönetim kuruluşların, ilgili kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile birçok kesimi bir araya getirmesi ve şehrin sorunlarını ele alarak çözüme kavuşturması bakımından dinamik bir yapıya sahiptir (Kocaoğlu, 2014: 4-5). Kent konseyinin genel olarak temel amacı yerel katılımı sağlamaktır. Yerel katılım sayesinde halk yönetim sürecine dahil olacak, var olan sorunlar halk tarafından çözüme kavuşturulacak ve çözümler etrafında projeler gerçekleştirilecek, böylelikle halk projelerin içinde yer alarak projelere daha fazla sahip çıkarak yönetimlere güvenleri pekişecektir. Aynı zamanda açıklık, şeffaflık gibi ilkelerde güçlenecektir (Kastellioğlu, 2015: 226).

5393 sayılı Belediye Kanun’un 13. Maddesinde; *“herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir”* denilerek hemşehrilerin hem karar almada hem uygulamada hem de denetlenmesinde aktif olmaları hedeflenmektedir. (Kerman, vd. 2011: 21). Yine 5393 sayılı Kanununun 76. Maddesinde; *“Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin,*

varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar. Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir” ifadeleri yer almaktadır (Görmez ve Altınışık, 2011: 40). 76. Maddede üzerinde durulan husus, aslında kurulan bu kent konseylerinin halkın sorunlarını dile getirmesi ve kapılarının herkese açık olmasının gerekliliğidir. Kent konseylerinin amacı kenti ve kentliyi korumak, kent için ortak bir akıl oluşturmak, kaynakların etkili ve verimli kullanımını sağlamak, sivil toplumu geliştirici faaliyetlerde bulunmak, dezavantajlı grupların yerel karar alma süreçlerinde aktif rol almalarını sağlamak, yönetimde saydamlık, eşitlik, katılımcılık, hesap verebilirlik gibi uygulamalara katkıda bulunmaktır (Büyükgenç, 2011: 336-337).

İçişleri Bakanlığınca düzenlenen “8 Ekim 2006 tarihli ve 26313 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kent Konseyi Yönetmeliğinin 6. maddesinde”, “ *kentin kimliğine ilişkin, tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerler sahip çıkmak ve geliştirmek*” maddesi yer alırken yine aynı yönetmeliğin 7. Maddesinde “kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi” konularına vurgu yapılmaktadır (Söylemez ve İlkhan Söylemez, 2011: 270).

Kent Konseylerinin yerel demokrasinin gelişimindeki etkileri azımsanamayacak kadar fazladır. Yerel demokrasilerdeki esas konu demokratikleşmedir. Demokratikleşmenin en önemli faktörlerinden biri de halkın kendini ilgilendiren konulara katılımıdır. Halkın katılımı, yerel demokrasiyi geliştirirken diğer taraftan kent konseylerinin amaçlarını yerine getirmektedir.

2.4.1. Kent Konseylerinin Tarihsel Arka Planı: Yerel Gündem 21 Deneyimi

1970’lerin sonrasında yerel yönetimlerin merkezi olarak ifade edilen ülkelerde yerel yönetimlere halk katılımı eksikliği en önemli konulardan biri olmuştur ve iktidarlar halk katılımını arttırmak için yeni yollar bulmaya yönelik çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Özelleştirme çalışmalarıyla birlikte bireylerin tüketici kimliğine ağırlık verilerek katılımın arttırılmasına yönelik çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda kurullarda yurttaş kesimlerin temsilcilerine yer verilmesi, gönüllü katılımın kurumsallaştırılması, yaşlılar, emekliler, özürllüler, kadınlar gibi temsil açısından özel

olarak desteklenmesi gereken grupların düşüncelerini yerel yönetimlere aktarılmasını sağlayan meclislerin oluşturulması, semt meclislerin oluşturulması gibi uygulamalar örnek olarak gösterilir (Çiftçi, 1996: 11-12).

1970'lı yıllardan sonra dünyanın kirletilmesi, doğal kaynakların azalması ve yerel yönetimlere halk katılımının eksikliğinin fark edilmesiyle birlikte konferanslar düzenlenmiştir. İlk olarak 1972 yılında Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı düzenlenmiş ve Gündem 21'in ilk uluslararası adımı atılmıştır. 1983 yılında BM Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu kurulmuş ve 1987'de Brutland (Ortak Geleceğimiz) Raporu Yayınlanmıştır. Daha sonra 1989 yılında kararlaştırılan Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1972 yılında düzenlenen konferanstan yirmi yıl sonra düzenlenen "Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı" takip etmiştir (Kastellioğlu, 2011: 57).

Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1992 yılında 179 ülkenin katılımıyla Rio de Janeiro'da düzenlenmiştir. Konferansta sürdürülebilir kalkınma amaçlarının hayata geçirilmesinin yanında, yerinden yönetimin önemi, doğrudan katılım ve çevreyi koruma gibi konular görüşülerek önemi vurgulanmıştır. Konferansta beş tane uluslararası belge kabul görmüştür ve konferansın temel çıkış noktası ise gündem 21 başlıklı küresel eylem planıdır. Gündem 21, sürdürülebilir gelişme kavramıyla birlikte ulusal ve uluslararası arasındaki eşitsizlikler, yoksulluklar ve ekosistemdeki bozulmalar üzerinde durmuştur. Temel amacı ise dünyayı 21. Yüzyıla hazırlamaktır. Gündem 21'in uygulayıcıları olarak devlet yönetimleri, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimleri toplantıda tanımlamışlardır (Savut, 2011: 345-346).

Gündem 21 belgesinin 28. Bölümünde "Gündem 21'in Desteklenmesinde Yerel Yönetimlerin Girişimleri" başlığında; Gündem 21'de belirlenen sorunların ve çözümlerin genellikle yerel yönetim faaliyetlerinden kaynaklandığı ve bunların çözümlerinin de yine yerel yönetimlerin büyük etkisi olduğu vurgulanmıştır. Yerel yönetimler, halka en yakın hizmet sunan birim olarak sürdürülebilir kalkınmayı gerçekleştirme konusunda halkı bilinçlendirme ve harekete geçirme noktasında önemli role sahiptirler. Gündem 21'in genel hedefi ülkelerdeki bütün yerel yönetim idareleri, gençlerin ve kadınların karar alma planlarına, süreçlerine ve uygulama süreçlerine katılmasını sağlayacak programların teşvik edilmesiyle 1994 yılına kadar "Yerel GÜNDEM 21" konusunda yerel yönetim birimleri ve vatandaşlarla birlikte bir görüş birliği gerçekleştirmektir. Yerel 21'in en önemli maddesi

özel girişimler, yerel organizasyonlar, vatandaşlar ve yerel yönetimler ile diyalogu geliştirerek yerel gündem 21'i uygulamaya başlamasıdır (Kara ve Şimşek, 2016: 250-251).

Gündem 21'lerin desteklenmeleriyle birlikte yerel yönetimler kendi devletlerinde ve beldelerinde katılımcı bir süreci başlatarak kendi şehirlerindeki yapılara has Yerel Günden 21 projelerini oluşturma konularında fikir birliğine varmışlardır. Yerel Gündem 21 sürdürülebilir kalkınma, hesap verme, insan hakları, şeffaflık, katılımcılık, açıklık, etkinlik gibi kavramlarla birlikte yerel yönetimlerin demokratikleşmesine imkân sunmaktadır (Kastellioğlu, 2011: 59). Türkiye Yerel Gündem 21'i 1996 yılında İstanbul'da düzenlenen Birleşmiş Milletler HABİTAT II "İnsan Yerleşimleri Konferansı" ile tanımıştır. Yine aynı şekilde HABİTAT II, toplantılarında katılımcı, şeffaf, insan haklarına saygılı ve halka hesap veren yerel yönetim birimleri üzerinde durulmuştur. HABİTAT II, Gündem 21'in etkin bir şekilde uygulanmasının şartı olarak yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer yerel aktörlerin etkin katılımına vurgu yapılmıştır (Kerman vd. 2011: 18).

Türkiye, 1992 Rio'da benimsenen kararlar ekseninde Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planı'nı 1998'in mayıs ayında yayımlamıştır. Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi bazı belediyeler tarafından 1997 yılında başlamıştır. Böylelikle halka en yakın birim olan belediyeler sorunlarla mücadele konusunda yeni yöntemler geliştirmeye başlamıştır. Yerel Gündem 21'lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi 1999 yılında son bulmuştur. Projenin diğer bir aşaması olan Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması Projesi 2000 yılında başlamıştır. Yerel Gündem 21 süreci gönüllülük kapsamında bir sivil inisiyatif hareketidir. Bu bağlamda halk meclisleri, halk toplantıları ve kent konseyleri bir aracı niteliğindedir (Adıgüzel, 2003: 50-51).

Yerel gündem 21, yerel sürdürülebilir kalkınma sorunlarına ve bu sorunların çözümlerinin uygulanmasına yönelik uzun dönemli stratejik bir planın hazırlanması ve uygulanması için yerel düzeyde Gündem 21'in hedeflerine ulaşılmasını amaçlayan çok sektörlü, katılımcı bir süreçtir. Yerel Gündem 21, vatandaşların yerel ihtiyaçlarının karşılanması, yaşam standartlarının geliştirilmesi, güvenli bir geleceğin sunulması yönündeki amaçlarıyla birlikte esasında çevre ve yaşam kalitesini geliştirme projesidir. Aynı zamanda Yerel Gündem 21 stratejik bir planın hazırlanması ve uygulanması üzerindeki vurgusu, çeşitli katılımcı mekanizmaları içeren ve yerel ortaklıklara dayalı "yönetişim" anlayışının yaşama geçirilmesini gerekli kılmaktadır. Yerel Gündem 21, proje

veya bir yerel program değildir tersine diğer aktörlerle bütünlük içerisinde yeni bir anlayış, yeni bir yönetim ahlakı geliştirilmesini içeren bir ana süreç niteliğini ifade etmektedir (Emrealp, 2005: 19-20).

Yerel Gündem 21'lerin merkezinde olan kent konseyleri “kentine sahip çık”, “aktif katılım” ve “çözümde ortaklık” söylemleri ile katılımlı ve ortaklık yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır (Kerman, vd. 2011: 20). 2002 yılında iktidara gelen AKP hükümeti sürdürülebilir kalkınma kapsamında reform tasarıları yasallaştırmaya başlamıştır. Bu kapsamda il özel idaresi, belediyeler ve büyük şehir belediyesi kanunları ile yerel yönetimlerin yetki alanları düzenlenmiştir

2.4.2. Kent Konseyleri: Mevzuat

Kent Konseylerinin Türkiye’de kuruluşlarının yasal dayanağını 2005 yılında çıkartılan 5393 sayılı Belediye kanunu oluşturmaktadır. Daha önce bu konuya değinilmesinin yanında bu bölümde Türkiye’deki kent Konseylerinin yasal dayanağı tekrar ele alınmaktadır. 5393 sayılı Belediye Kanunu, vatandaşın katılımını sağlama noktasında kent konseyi uygulamasını yasallaştırmıştır. Belediye Kanununun 76. Maddesiyle birlikte kent konseyi, hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma, hesap sorma, hesap verme, yerinden yönetim ve katılım ilkeleri hayata geçirilmeye çalışılmıştır (Kastellioğlu, 2011: 59-60).

5393 sayılı kanunun 76. Maddesi; Türkiye’de kent konseylerinin yasal dayanağı 5393 sayılı Belediye Kanununun 76.maddesi ile oluşturulmuştur (5393 Sayılı Kanun,md. 76); *“ kent konseyi, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.*

Belediyeler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyasi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usul ve esasları Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir”

İfadeleri yer almaktadır. Bu maddede kent konseylerinin kuruluş nedenleri ve kent konseylerine üye olabilecek kişi, kurum ve kuruluşların neler olduğu üzerinde durularak kent konseylerinin temel dayanağı oluşturulmuştur. Bu maddeden yola çıkarak, kent konseylerinin aynı kentte yaşayan bireylerin birliğini ve kent yönetiminde söz sahibi olmaları hedeflendiği görülmektedir. Özellikle hemşehrilik bilincinin geliştirilmesinin istenmesi ile kent ve kentli arasında iletişimin artırılmasına yani yönetişimin sağlanmasına önem verildiğini göstermektedir.

Kent konseylerinin bir diğer yasal dayanağı olarak 5393 sayılı kanunun 13 maddesi olan Hemşehri hukuku ile ilgili bölüm kabul edilmektedir. 13. Maddede (5393 Sayılı Kanun, md.13).“ *Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur.*

Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır.

Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.” İfadeleri yer almaktadır (5393 Sayılı Kanun, md.13).

Kent konseylerinin yasal dayanağı olarak kabul edilen 5393 sayılı kanunun 13. Maddesi ile yine 5393 sayılı kanunun 76. Maddesinde yer alan hükümler birbirini tamamlamaktadır. 13. Maddede hemşehrilik hukukundan, hedeflenen amaçlardan bahsedilirken 76. Maddede ise hemşehrilik hukukunun geliştirilmesi ile bireylerin kent konseylerinin aracılığı ile kentte söz sahibi olması amaçlanmaktadır.

Kent konseylerinin iki yasal dayanağını ele aldıktan sonra son olarak Kent Konseyleri Yönetmeliğinden de söz edilmesi gerekmektedir. Kent Konseyleri Yönetmeliği de Kent konseylerinin yasal dayanakları arasında kabul edilmektedir.

Kent Konseyleri Yönetmeliği, 2006 yılında 26313 sayılı Resmi Gazetede yayımlanması sonucunda yürürlüğe girmiştir. Yayımlanan Kent Konseyi yönetmeliğinde; Birinci bölümde; Kent konseyinin amacı, kapsamı, dayanak ve tanımları belirtilirken İkinci bölümde; Kent konseyinin kuruluşu, görevleri, çalışma ilkeleri belirtilmiştir. Üçüncü bölümde; Kent konseyi üyeliği ve organlarına yer verilirken son olarak dördüncü bölümde çeşitli ve son hükümlere yer verilmiştir (Kent Konseyi Yönetmeliği).

26313 sayılı Resmi gazete yayınının birinci bölümünün birinci maddesinde yönetmeliğin amacı “*kent yaşamında, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve katılım, yönetim ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirme çalışan kent konseylerinin çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir*” olarak belirtilmektedir. Bunun yanında yine aynı bölümün 3. maddesinde ise yönetmeliğin yasal dayanağının 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanun’unun 76. Maddesi olduğu ifade edilmektedir. Kent konseylerinin nerelerde kurulacağı konusunda ise “*Kent Konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idare genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde sekizince maddede belirtilen üyelerden oluşur*” şeklinde yer almaktadır. Sekizinci maddede ise kent konseyinin organları yer almaktadır:

“a)mahallinin en büyük mülki idare amiri veya temsilcisi b) belediye başkanı veya temsilcisi c)sayısı 10’u geçmemek üzere illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcileri, ç) mahalle sayısı yirmiye kadar olan belediyelerde bütün mahalle muhtarları, diğer belediyelerde belediye başkanının çağrısı üzerine toplanan mahalle muhtarlarının toplam sayısının yüzde otuzunu geçmemek ve yirmisinden az olmamak üzere kendi aralarından seçecekleri temsilcileri, d)beldede teşkilatını kurmuş olan siyasi partilerin temsilcileri e) üniversitelerden ikiden fazla olmamak üzere en az bir temsilci, üniversite sayısının birden fazla olması durumunda her üniversiteden birer temsilci f)kemi kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin baroların ve ilgili dernekler ile vakıfların temsilcileri, kent konseyince kurulan meclis ve çalışma yönetmeliğın dokuzuncu maddesinde “Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Meclisler ve Çalışma Grupları, Kent Konseyi başkanı” kent

konseyinin organları olarak yer almaktadır (Kent Konseyi Yönetmeliği, md, 1,3).

Genel olarak katılıma yönelik düzenlemeler; çevre sorunlarının başlaması, doğal kaynakların giderek azalması, özelleştirme çalışmalarının başlaması ve yerel yönetimlere halk katılımının eksikliğinin fark edilmesiyle birlikte başlamıştır. İlgili konferanslar düzenlenerek farkındalık oluşturulmaya başlanmış ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

2.4.3. Kent Konseylerinin Kurumsal Yapısı

Kent konseylerinin idari ve mali yapısının belediyeler ile olan ilişkisini ortaya koyabilmek adına kent konseyleri yönetmeliğinde yer alan maddelerin ele alınması gerekmektedir. İlk olarak kent konseylerinin idari yapısını ele aldığımızda 26313 sayılı resmi gazetenin 3. Bölümünde yer alan 9. Maddede kent konseylerinin organları olarak Genel Kurul, Yürütme Kurulu, Meclisler ve Çalışma Grupları ve Kent konseyi Başkanı yer almaktadır (Kent Konseyi Yönetmeliği, md. 9).

Genel Kurul: kent konseylerinin en etkili organı Genel kuruldur. Her yıl olmak üzere Ocak ve Eylül aylarında gerçekleştireceği iki toplantıdan az olmamak şartıyla üyelerin salt çoğunluğu ile toplanmaktadır. Genel kurula, Kent konseyinin başkanı başkanlık etmektedir. Fakat başkanın toplantıda bulunmadığı durumlarda ise yürütme kurulun en yaşlı üyesi toplantıya başkanlık etmektedir. Genel kurulun görevi; çalışma grupların ve meclislerin çalışma ve seçim usullerini yürütme kurulunun, yönetmelik hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla çalışma yönergesi ile belirlemektedir.

Yürütme Kurulu ise genel kurul tarafından birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıl görev yapmak üzere seçilen, kadın ve gençlik meclis başkanlarının da yer aldığı en az yedi kişiden oluşmaktadır. Yürütme kuruluna kent konseyi başkanının olmaması durumunda yürütme kurulu bünyesinde bulunan en yaşlı üye kurula başkanlık etmektedir. Yürütme kurulunun görevi, genel kurulun gündemini belirlemek ve genel kurul tarafından belirlenen görüşleri ilgili belediyeye iletmekte ve uygulamayı takip etmektedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, md. 10,11).

Kent konseyinin idari yapılanmasında yer alan bir diğer organ meclisler ve çalışma gruplarıdır. Kent konseyleri, kendi görev alanına giren konularda ilgili meclis ve çalışma gruplarını oluşturabilmektedir. Bu meclislerin çalışma esasları ve usulleri genel kurul

tarafından belirlenmektedir. Meclislerde ve çalışma gruplarında belirlenen görüşler, kent konseyi genel kurulunda görüşülmektedir. Belirlenen görüşler kabul edildikten sonra değerlendirilmek üzere belediyenin meclisine sunulmaktadır. Kent konseylerini idari yapılanmasında yer alan son organ ise kent konseyi başkanıdır. Kent konseyi başkanı, genel kurul tarafından seçilmektedir. Kent konseyi başkanının görev süresi, ilk dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıl olmaktadır yani yürütme kurulunun görev süresiyle paraleldir. Kent konseyi başkanının seçimi için ilk oylamada üye tamsayısının üçte iki ve ikinci oylamada yine üye tam sayısının salt çoğunluğu aranmaktadır. İkinci oylamada sal çoğunluğun sağlanamaması durumunda, oylamada en çok oyu alan iki aday için üçüncü tur oylama yapılmaktadır. Oylamada en fazla oyu alan aday, başkan olmaktadır. Kent konseyi başkanı seçimi, kent konseyinin ilk toplantısının birinci birleşimde tamamlanır. Kent konseyinin çeşitli nedenlerden dolayı görevinin başında bulunmaması durumunda, kent konseyi başkanına yürütme kurulunun en yaşlı üyesi vekâlet etmektedir (Kent Konseyi Yönetmeliği, md.12,11).

Kent konseylerinin idari yapılanmasında yer alan organları genel hatları ile incelendikten sonra ikinci olarak kent konseylerinin mali yapısı bu bölümde ele alınmaktadır.

Kent konseyini mali yapısı ile ilgili bilgiler yönetmeliğin 16. Maddesinde yer almaktadır. 16. Maddede yer alan ifadelerle göre “ *belediyeler kent konseylerine, bütçelerine ödenek ayırtmak suretiyle aynı ve nakdi yardım yapar ve destek sağlar.*” şeklinde yapılan açıklamaya göre kent konseyleri be belediyeler arasında ilişkinin bulunduğu görülmektedir. Geçici maddede de ise (Kent Konsey Yönetmeliği, md.16);

(1) “*YG21 Programının uygulandığı yerlerde, kent konseyi veya benzeri adlarla oluşturulmuş yapılanmalar bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilir. Kent konseyi bulunmayan belediyelerde ilk toplantı, belediye başkanının çağrısı ile yapılır.*”

(2) *kent konseyi ve benzeri adlarla oluşturulmuş mevcut yapılanmalara ve ilk toplantıya ilişkin işlemler bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç bir yıl içerisinde tamamlanır.*

(3) *kent konseyi ilk toplantısını, belediye başkanının çağrı yazısında bildirilen gündemle, ilan edilen yer ve tarihte yapar. Bu toplantıda yürütme kurulu oluşturulmuştur.*” ifadeleri yer almaktadır.

Kent konseylerinin idari ve malı yapısını, Kent konseyi yönetmeliğinde yer alan maddeler ışığında ele aldıktan sonra bu yapılar ile belediye arasındaki ilişkinin nasıl olduğuna değinilecek olursa idari yapılanma ve belediye ilişkileri için şunları söyleyebiliriz; Kent konseylerinin idari yapılanmasına bakıldığında farklı kuruluşlardaki mesleki ve sivil toplum kuruluşlarının etkisi bulunmaktadır. Kent konseylerinin idari yapılanmasında sadece belediyelerin bulunmaması, yani belediyenin baskın olmaması kent konseylerinin yönetiminin bağımsız olduğunu ortaya koymaktadır. Fakat kent konseylerinin bütçesinin belediyeden ayrılan ödenek ile oluşması, kent konseylerinin mali açıdan belediyelere bağımlı olmasına neden olmaktadır. Her ne kadar idari açıdan bağımsız olan bu iki örgütlenme mali açıdan birbirine bağımlı olması alınan kararlar, görüşülen konular ve yapılacak faaliyetler üzerinde belediyenin etkisinin olacağı düşünülmektedir. Kısaca kent konseylerinin mali özerkliklerinin olmaması, kent konseylerinin belediyelere göre hareket etmesine neden olacaktır.

2.4.4. Kent Konseyi İşlevi ve Faaliyet Alanları: Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Eksenli Bir Değerlendirme

Kent konseyinin işlev ve faaliyetleri 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2006 yılında yürürlüğe giren Kent Konseyi Yönetmeliğinde ele alınmıştır. Kent konseyinin işlevi olarak kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, sürdürülebilir kalkınma, kentin hak ve hukukunun korunması, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, hesap sorma ve hesap verme, saydamlık, katılım ve yerinden yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesi olarak önceki bölümlerde ele alınmıştır. Bu bölümde ise daha ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

5393 sayılı belediye kanununun kent konseyi yönetmeliğinin altıncı maddesinde kent konseylerinin işlevleri şu şekilde belirtilmektedir (Kent Konsey Yönetmeliği, md.6); “*yerel düzeyde demokratik katılımın yaygınlaştırılmasını, hemşehrilik hukuku ve orta yaşam bilincinin geliştirilmesini, çok ortaklı ve çok aktörlü yönetim anlayışının benimsenmesini sağlamaktır.*” Kent konseyinin bu maddede ele alınan görevi bireylerin yaşamış oldukları kentlerde daha fazla söz sahibi olmalarını sağlamak ve katılım düzeyini arttırmaktır. “*Sürdürülebilir gelişmenin sağlanması ve bu konuda ortaya çıkan sorunların çözümüne*

yönelik planların hazırlanması ve uygulamasını sağlamak” 2009 yılında eklenen bu maddede gelişmelerin dönemsel olarak değil, uzun yılları kapsayacak şekilde ileriki dönemlere aktarılması hedeflenmektedir. *“Kente ilişkin temel stratejiler ve faaliyet planlarının belirlenmesinde, uygulama ve izleme süreçlerinde tüm kenti kapsayan ortak bir akıl oluşturulmasına katkıda bulunmak”* bu maddede ise kentin asıl sahibi olan hemşehrilerin kentin geleceğini belirlemede rol sahibi olmaları hedeflenmektedir. Yönetim ve halk arasında karşılıklı ilişkileri geliştirerek, ortak akıl oluşturarak yönetişimin geliştirilmesi hedeflenmektedir. *“Yerellik ilkesi çerçevesinde katılımı, demokrasiyi ve uzlaşma kültürünü geliştirmek, kentin kimliğine ilişkin tarihi, kültürel, doğal ve benzeri değerlere sahip çıkmak ve geliştirmek”* maddesinde ise kentin sahip olduğu değerlere devlet gücü ile değil orada yaşayan bireylerin katılım sağlaması ile korunması ve daha iyi konuma getirilmesi hedeflenmektedir. *“Kent kaynaklarının etkili, verimli ve adil kullanımına katkıda bulunmak”* bu maddede ise kentte bulunan kaynakların israf edilmesinin önüne yine bireylerin girişimiyle geçilmeye çalışılmaktadır. *“Sürdürülebilir kalkınma anlayışına dayalı kentin yaşam kalitesini geliştiren, çevreye duyarlı ve yoksulluğu giderici programları desteklemek”* bu maddede ise yine diğer maddelerde olduğu gibi sürdürülebilirlik yani ileriye taşıma politikası uygulanmaktadır. Daha önce kültürel değerlerin sürdürülebilirliği hedeflenirken burada ise ekonomik kalkınma ve gelir seviyesinin yükseltilerek sürdürülebilirliği hedeflenmektedir. *“Sivil toplumun gelişmesine ve kurumsallaşmasına katkıda bulunmak”* bu maddede ise kent konseyi üyeleri arasında yer alan sivil toplum kuruluşlarını kapsayan ve sivil toplum kuruluşlarının etkisini arttırmayı hedefleyen esaslar yer almaktadır. *“Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak”* bu maddede ise dezavantajlı gruplar olarak adlandırılan çocuklar, yaşlılar, kadınlar ve engellilerin toplumsal hayatta daha fazla rol almasını sağlayarak kentin yönetiminde söz sahibi olmaları hedeflenmektedir. *“Kent yönetiminde saydamlık, katılım, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik ilkelerinin uygulanmasına katkıda bulunmak”* bu maddede ise kentte yapılan her türlü faaliyetlerde halkın bilgilendirilmesi, yapılan her çalışmanın halkın her kesimini kapsayacak ve halkın katılımı ile çalışmaların yapılmasını hedeflenmektedir. Yapılan her çalışma bireylerin sorularına cevap bulabileceği şekilde yapılması hedeflenmektedir. *“Kent konseylerinde oluşturulan görüşlerin değerlendirilmek üzere ilgili belediyeye gönderilmesini sağlamak”*

bu maddede ise kent konseylerini aslında belediyelere bağılı bir kuruluş olduğu ve alınan kararların sadece kent konseylerinin değerlendirmesi/görüşü olarak kalmasına neden olmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanununda yer alan gönüllülük kavramı hem belediyeler hem de kent konseyleri açısından öneme sahiptir. Gönüllülük esasına göre oluşturulan kent konseyleri, bünyesinde barındırdıkları gönüllüler sayesinde başarısını, hizmetlerin yayılması, yönetime destek olunmasını ve toplumda katılımcılığın özendirilmesi açısından büyük öneme sahiptir. Toplum ile kent konseyleri arasında köprü vazifesi gören gönüllüler, hizmetlerin daha etkin olmasını sağlamaktadırlar. Kısıtlı bütçeye sahip olan kent konseyleri, gerçekleştirecekleri projeleri gönüllüler sayesinde hayata geçirebilmektedirler. Aynı zamanda gönüllüler, kent konseylerinde profesyonel şekilde çalışan kişilere motivasyon vermektedir. Arasında uzman kişiler ve gönüllülerin katkılarıyla kent konseyi çalışmalarında ki etkinliği arttırmaktadır (Ağır, vd., 2017: 327-328).

Kısacası danışma görevi gören kent konseyleri, faaliyet ve etkinliklerinde gönüllülerden destek almaktadır. Gönüllülerin desteğıyle varlığını devam ettiren kent konseyleri yine gönüllüler sayesinde çalışmalarında ki etkinlik ve verimliliğı sağlayarak daha çok kitleye hitap etmektedir. Gönüllülük, her hangi bir zorlama olmadan kendi isteğıyle hizmete dahil olmasını ifade ettiğinden dolayı ayrıca çalışmaların, devamlılık ve süreklilik kazanmasına sebep olmaktadır. Mali olarak da yeterli bir bütçeleri olmayan kent konseyleri, gönüllü kuruluşlar ve gönüllü kişiler sayesinde projelerine maddi destek sağlamaktadırlar. Kent konseyler için gönüllüler, hem manevi hem de maddi olarak birer kazanımdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: DENİZLİ KENT KONSEYİ UYGULAMASI VE GÖNÜLLÜ KATILIM¹

Çalışmanın bu kısmında Denizli Belediyesi tarafından yerel hizmetlere gönüllü katılım üzerinden Denizli Belediyesi Kent Konseyi değerlendirilmeye tabi tutulacaktır. Denizli Belediyesi Kent Konseyi web sayfasından alınan bilgiler ile kent konseyi yetkilileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bilgilere/bulgulara yer verilecektir.

3.1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Kısıtlılıkları

Araştırmanın temel amacı ve kapsamı, Denizli Kent Konseyi örneği üzerinden hareketle yerel hizmetlere halkın katılımı ve gönüllü katılım konularının irdelenmesidir. Yerel yönetim ve katılım konusunu kavramsal şekilde ele alınan çalışmada Kent Konseyinin, bu süreçte nasıl bir rol oynadığı temel araştırma sorusu ekseninde Denizli örneğinden hareketle yerel hizmetlere gönüllü katılım noktasında Denizli Kent Konseyi değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Bu kapsamda Denizli Kent Konseyine ilişkin bilgiler verilerek, yapılan çalışmalar ve verilen hizmetler incelenmiştir ve Denizli Kent Konseyi ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilecektir.

Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi: Uygulamadaki Denizli Kent Konseyi ile ilgili çalışmalar ve dokümanlar incelenmiştir. Araştırmayı gerçekleştirirken Denizli Kent Konseyine bizzat gidilerek gerekli kişilerle görüşmeler yapılmış konuyla ilgili sorular sorularak veriler toplanmıştır. Çalışma ile ilgili detaylı olarak Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri Baran Akın ile görüşmeler gerçekleştirilmiş, sorular sorulmuş ve veriler toplanmıştır. Ayrıca Kent Konseyi proje danışmanı Yunus Kancı ile görüşülerek kent konseyi uygulamalarına yönelik bilgiler alınmaya çalışılmıştır. Denizli Belediyesi Kent Konseyine ilişkin verilerin bir kısmı yazılı belgeler olarak alınmış bir kısmı da yapılan görüşmeler ve gözlemler sonucu değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Kısıtları: 2005 yılında 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. ve 77. maddesi gereğince yerel hizmetlere gönüllü katılım yasal bir dayanağa kavuşmuştur. Ancak yasal dayanağı mevcutken Denizli ile gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda

¹ Çalışmanın bu kısmının oluşturulmasında, Denizli Kent Konseyi yetkilileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden ve Denizli Kent Konseyi web sayfasından (<http://kentkonseyi.denizli.bel.tr/>) alınan bilgilerden yararlanılmıştır.

yerel hizmetlere gönüllü katılım ile ilgili her hangi bir çalışma ve düzenlemeler mevcut değilken sadece gönüllülük esaslı sosyal sorumluluk projelerine yer verildiğine ulaşılmıştır. Bu durum ise çalışmanın konusu ve araştırma bakımından kısıtlamaya giderek konu ile ilgili detaylı inceleme Denizli Kent Konseyleri ile yapılmasını sağlamıştır. Denizli Kent Konseyi ile ilgili görüşmeler sırasında konuyla ilgili veriler elde edilirken bazı sorulara yeteri kadar cevap alınamamıştır. Denizli Belediyesi Kent Konseyinde yetkili daha çok kişiye ulaşılmaya çalışılmış ama geri dönüş alınmamış olmasından dolayı örneklem sayısının az olması çalışmanın diğer bir kısıtıdır. Bu çalışma sonucu elde edilen bilgiler sadece Denizli Belediyesi Kent Konseyi ile ilgili olduğundan dolayı elde edilen veriler kent konseylerinin hepsini kapsamamaktadır.

3.2. Denizli Kent Konseyi

Bu başlık altında Denizli Kent Konseyi'nin tarihsel arka planı, yasal dayanağı, kurumsal yapısı ele alınarak gerçekleştirilmiş olduğu faaliyetler incelenecektir.

3.2.1. Denizli Kent Konseyi'nin Oluşumu ve Tarihsel Arka Plan

Denizli ilinde kent konseyinin oluşumu 1997 yılına kadar uzanmaktadır. 1997 yılında, “Denizli Belediyesi Gençlik Meclisi” adı ile kurulan kent konseyi, Türkiye’de ilkler arasında yer almaktadır. 1999 yılın da Denizli Belediyesi “Yerel gündem 21 programı” kapsamında sürece dahil olmuştur. 1997 yılında oluşturulan Denizli Belediyesi Gençlik Meclisinin adı “Denizli Yerel Gündem 21 Gençlik Meclisi” olarak değiştirilmiştir. İlerleyen süreçte “Denizli Yerel Gündem 21 Kadın Meclisi” kurulmuştur.

2005 yılında çıkarılan 5395 sayılı Belediye Kanunu 76. Maddesinin doğrultusunda, Kent Konseyleri sürecinin başlaması ile 2006 yılında “Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisi” ve “Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisi” adını almıştır. Ve bu süreçte “Engelliler Meclisi” ve “Çocuk Meclisi” Denizli Kent Konsey bünyesine eklenmiştir. Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisi 2009 yılında Türkiye'nin en iyi meclisi seçilmiştir. Denizli Kent Konseyi, yerel yönetimlerde halkın demokratik katılımının artması, halkın kendi sorunlarına karşı yerel yöneticilerle bir araya gelerek ortak bir çözüm arayışına dahil

edilmesini sağlamak amacıyla kurulmuştur (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim, 2019).

3.2.2. Denizli Kent Konseyi Kurumsal Yapısı

Denizli Kent Konseyi, Kent konseyi yönetmeliğine göre yapısını oluşturmuş ve bünyesinde farklı birimlere yer vermiştir. Denizli Kent Konseyi, 5393 sayılı Belediye Kanununun 76.maddesinde ifade edilen belirtiler doğrultusunda, sivil toplumu önceleyen, yönetim eksenli demokrasiyi ilke alan, halkın yönetime katılımını ve demokrasiyi gerçekleştiren aynı zamanda halkın kendi sorunlarına sahip çıkmasını özendiren meclisler, çalışma grupları, bireysel ve kurumsal üyeler bir araya gelerek yapısını oluşturmuştur (Kent Konseyi Çalışma Yönergesi, md.4). Denizli Kent Konseyi, kent yaşamında hemşehrilik bilincinin sağlanması, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, çevreye duyarlılık, hesap sorma ve hesap verme, saydamlık, sürdürülebilir kalkınma, kentin hak ve hukukun korunması, yerinden yönetim ve katılım ilkelerini hayata geçirmek amacıyla çalışmalarını yürütür (Kent Konseyi Çalışma Yönergesi, md.5).

Denizli Kent Konseyi, demokrasi ve uzlaşma kültürünü gelişmesine etki ederek sivil toplumun kurumsallaşmasına yardımcı olmak, kentin kültürel mirasını, tarihini, turizm değerleri, doğasını ve sosyo-ekonomik yaşantısı ile bağdaşacak nitelikteki stratejilerin tanıtılması ve belirlenmesi sağlamak, gençlerin, engellilerin, kadınların ve çocukların yerel karar alma süreçlerine aktif rol almalarını gerçekleştirerek toplumsal yaşamdaki faaliyetlerini arttırmaya yönelik çalışmaları desteklemek gibi görevleri kendine hedef edinmektedir (Kent Konseyi Çalışma Yönergesi, md. 7).

Denizli Kent Konseyi, yürütme kurulu, genel kurul, başkan, çalışma ve meclis grupları olmak üzere beş tane organa sahiptir. Kent konseyinin en yetkili organı genel kuruldur. Yürütme kurulu üyeleri, genel sekreter, başkan konsey toplantılarının ve genel kurulun doğal üyesidirler. Aday olabilirler ve oy verebilirler. Kent Konseyi Genel Kurulu'nu temsil edecek kişiler, birinci dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıl görev yapmaktadırlar. Genel kurulun toplantıların gündemi, yeri ve saati on beş gün önceden kent konseyi başkanı aracılığıyla internet ortamında katılımcılara duyurulur.

Kent konseyi genel kurulu, bir yılda ikiden az olmamak şartıyla kent konseyi başkanı veya yürütme kurulu tarafından belirlenen zamanlarda ve yerlerde toplanır. Seçimli genel kurul toplantıları haricindeki konsey toplantıları için iki gün öncesinden duyuru yapılması gerekmektedir. Toplantılarda alınan kararlar, katılanların salt çoğunluğu ile alınır. Eğer oylamada eşitlik sağlanırsa başkanın yer aldığı taraf çoğunluk sayılır. Genel kurul, kent konseyi çalışma yönergesinin ilkeleri ve amaçları kapsamında çalışmalarını gerçekleştirir ve gerekli kararların alınması noktasında yürütme kuruluna yetki verebilir (Denizli Kent Konsey Yönergesi, md.11).

Kent konseyi yürütme kurulu; kent konseyi başkanı, genel sekreteri ve genel kurulca seçilecek 7 kişi ve kent konseyi meclis başkanları olmak üzere toplam 13 üyeden oluşur. Doğal üyelerin haricinde, 7 üyesinin seçimleri, genel kurul tarafından belirlenecek açık ve gizli oylama seçimi ile gerçekleşir. Yapılan seçim sonucunda en çok oyu alan 7 aday, yürütme kurulu üyeliğine seçilir. Yürütme kurulunun başkanı, kent konseyi başkanıdır. Başkanın olamaması durumunda kurulunun en yaşlı üyesi, yürütme kuruluna başkanlık eder. Yürütme kurulu ayda bir kez toplanmaktadır. Yürütme kurulu üyeleri veya kent konseyi başkanının isteği üzerine salt çoğunluğunun sağlanmasıyla olağanüstü olarak toplanır. Yürütme kurulunun gündemi, genel sekreter tarafından yürütme kurulu başkanının onayıyla belirlenir. Gündem toplantı öncesi üyelere yazılı olarak bildirilir. Kurulu'nun görev süresi; ilgili mahalli idareler seçim dönemini takip eden birinci dönem için iki, ikinci dönem için üç yıldır.

Kent konsey başkanı, çalışma grupların ve meclislerin çalışamaz hala gelmesi durumunda veya kent konsey yönetmeliğine aykırı davranılması durumunda ilgili meclisin başkanı, yürütme kurulu ve çalışma gruplarının fesih durumunu görüşmek üzere yürütme kurulunu olağanüstü toplantıya çağırır. Yürütme kurulu, olağanüstü ve olağan toplantıların gündemini ve zamanını belirler. Yürütme kurulunun almış olduğu kararlar karar defterine yazılmaktadır (Denizli Kent Konsey Yönergesi, md. 12).

Kent konseyi başkanı, genel kurul tarafından seçilir. Kent konseyi başkanının görev süresi, yürütme kurulunun görev süresiyle benzerlik gösterir. İlk dönem için iki yıl, ikinci dönem için üç yıldır. Kent konseyi başkanının seçimi için ilk oylamada üye tamsayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğunun sağlanması gerekir. İkinci oylamada salt çoğunluk gerçekleşmezse bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü

tur oylama yapılır. Üçüncü oylamada en fazla oyu alan aday, başkan seçilmiş olur. Kent konseyi başkanı; ilgili yasalar, yönetmelik ve bu yönergeden kaynaklanan diğer yetki ve görevleri yerine getirmektedir (Denizli Kent Konsey Yönergesi, md.13).

Kent konseyinin mali yapısı, belediyeler, bütçesinde kent konseyi'ne ödenek ayırmak kaydıyla nakdi ve ayni yardım yaparak destek sağlar. Aynı zamanda kent konseyi, amaçları doğrultusunda gerekli ve ilgili kurumlara proje başvurusunda bulunabilir, projelere iştirakçi olabilir ve ortaklıklar kurabilirler (Kent Konsey Çalışma Yönergesi, md.19).

Tablo 1:Denizli Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyeleri

No	Adı Soyadı	Görevi
1	Ali DEĞİRMENCİ	Kent Konseyi Yürütme Kurulu Başkanı
2	Baran AKIN	Kent Konseyi Genel Sekreteri
3	Fatih Mehmet DEMİR	Pamukkale Üniversitesi. Sağlık Kültür Spor Daire Başkanlığı Başkan Yardımcısı
4	Ragıp ÇELİK	Milli Eğitim Müdür Yrd
5	Mehmet İhsan ÖNÖZ	Denizli Ticaret Borsası Bşk. (Vekil)
7	Ozan ORPAK	Denizli Barosu
8	Mehmet SARICA	TMMOB İl Koordinasyon Kur. Skr.
9	Saim SÜCÜLÜ	Esnaf Odası Temsilcisi
10	Adnan KULOĞLU	Muhtarlar Derneği Başkanı
11	Bilsen ÖZEN	Kadın Meclisi Bşk.
12	Bilge Naz SAK	Gençlik Meclisi Bşk.
13	Sevil GÜNGÖR	Engelliler Meclisi Bşk.
14	Turguthan SALAR	Çocuk Meclisi Bşk.

3.2.3. Denizli Kent Konseyi Meclisleri

Kent konseyi görev alanına giren konularda çalışma grupları ve meclisler oluşturabilir. Meclislerin kurulması ve çalışma esas ve usulleri ilgili meclisin genel kurulunca belirlenir. Meclislerin seçimi kapalı oylama açık saçımla blok liste olarak yapılır. Meclislerin yürütme kurulu 13 veya 15 kişiden oluşur. Meclislerin, başkan ve yürütme kurulu üyeleri; pasif, aktif üyelere veya meclislere üye olmayan Denizli il sınırları içerisinde bulunan kişiler arasından yapılan seçim sonucunda belirlenir. Çalışma

grupları ve meclislerde belirlenen görüşler, kent konseyi başkanının teklifi üzerine genel kurulunda görüşüldükten sonra, değerlendirilmek amacıyla Belediye Meclisi'ne sunulur.

Meclislerin gündemleri ve seçim esasları meclislerin yürütme kurulunun aldığı kararla veya gerek görüldüğünde kent konseyi genel sekreterince en az 15 gün öncesinden belirlenir. Çalışma grupları, yürütme kurulu tarafından uygun görüldükten sonra en az beş kişiden oluşmak şartıyla kurulur. Görev süreleri de yürütme kurulu tarafından belirlenmektedir. Çalışma grupları, çalışmalarını kendi aralarından belirleyecekleri, raportör, temsilci ve temsilci yardımcısı aracılığıyla gerçekleştirir. Gerekli görüldüğü takdirde genel sekreterinin girişimi üzerine görev bölümü ve çalışma grubu yenilenebilir. Genel kurulunun doğal üyesi, çalışma gruba temsilcisidir (Kent Konsey Çalışma Yönergesi, md.14,15).

Denizli Kent Konseyinde yapılan görüşmeler sonucunda alınan bilgiler doğrultusunda, Denizli Kent Konseyi bünyesinde kadın meclisi, engelli meclisi, çocuk meclisi ve genç meclisi olmak üzere toplam dört meclis bulunmaktadır. Ayrıca Çevre, Orman, Su ve Sağlık Komisyonu, İmar ve Şehircilik Komisyonu, Eğitim, Kültür, Turizm, Sanat Kültür ve Spor Komisyonu, Tarım ve Hayvancılık Komisyonu, Sanayi, Ticaret ve Ekonomi Komisyonu, Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonu, AR-GE Komisyonu ve Afetler ve Zarar Azaltma Komisyonu olmak üzere sekiz tane çalışma komisyonu bulunmaktadır (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019).

Denizli Kent Konsey çalışma grupları, yürütme kurulu tarafından uygun görüldüğü takdirde en az beş kişiden oluşmaktadır. Çalışma grupların görev süresi yine yürütme kurulu tarafından belirlenmektedir. Çalışma grupları, çalışmalarını kendi aralarından belirledikleri raportör, temsilci ve temsilci yardımcısı aracılığıyla yürütür. Gerek görüldüğü zaman genel sekreterinin girişimiyle görev bölümü yenilenebilir. Genel kurulunun doğal üyesi çalışma grubu temsilcisidir (Denizli Kent Konseyi Yönergesi, md.16).

3.2.3.1. Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisinin Yapısı ve Faaliyetleri

Denizli Kent Konseyi adına çıkarılmış olan Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisi Yönergesi hazırlanmış olup bu yönergede, kadın meclisinin nasıl oluştuğu, organları, çalışma esas ve usulleri, üyelik koşulları düzenlenmiştir. Hazırlanan yönerge, 3. maddede belirtildiği gibi 5393 sayılı Belediye Kanununun 76. maddesine göre 8 Ekim 2006 tarih ve

26313 sayılı Resmi gazete de yayınlanan Kent Konseyi Yönetmeliğinin 16. maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisi, kent içinde yaşayan kadınların dil, ırk, din, eğitim, düşünce ve sınıf farkı gözetilmeksizin bireysel katılımı öngören, her türlü kurum temsilcisi kadını temsil etmek üzere kadının, demokratik, özgür ve doğrudan katılımına dayanan bir yapıdır (Denizli Kent Konseyi Kadın Meclis Yönergesi, md.2,3).

Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisinin çalışmaların özünde katılım, gönüllülük ve devamlılık esastır. Meclis toplantıları basına ve kamuya açık yapılmaktadır. İstisnai durumlarda meclis gizlilik yetkisine sahiptir. Gizlilik gerçekleştirilen toplantı sonucunda belirlenir. Sivil toplum örgütleri, kamu kurumları, meslek odaları, dernek ve vakıflar, mecliste kadın üyeleri temsil edilir. Kadın meclisi, şeffaf ve paylaşımcıdır. Bilgi paylaşımlarını eşit, koşulsuz ve tarafsız şekilde yapmaktadır. Kadın meclisinin, kadın meclis yürütme kurulu, genel kurul ve çalışma grupları olmak üzere üç tane organı vardır (Denizli Kent Konseyi Kadın Meclis Yönergesi, md.5,6).

Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisinin genel kurul üyeleri; belediye meclisi kadın üyeleri, ilçe belediye başkanların eşleri, kadın muhtarlar, kadın çalışmaları yapan sivil toplum kuruluşları, üniversite rektörü, halk eğitim merkezleri, aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü, Denizli barosu, meslek ve sendikalar, siyasi partilerin kadın kolları ve kadın kooperatiflerinden birer kadın temsilci, Denizli Büyükşehir Belediyesi'nde kadın çalışmalarıyla ilgili üç kadın temsilciden oluşmaktadır. Kent konseyi kadın meclisinin yapmış olduğu faaliyetlerinden birine katılan üyeler, genel kurulda oy kullanma yetkisine sahiptir.

Kadın meclisinin en üst yetkili kurulu genel kuruldur. İki yılda bir Kasım ayında seçimli genel kurul yapılır. Gerek görüldüğünde, yürütme kurulu tarafından olağanüstü genel kurul yapılabilir. Genel kurul divan, divan başkanı, divan başkan yardımcısı ve iki yazmandan oluşmaktadır. Genel kurulun görev ve sorumlulukları, kente ve kadına özgü etkinlik ve organizasyonlarda görev alabilecek kişileri oluşturmakla birlikte projeler üretmektir (Denizli Kent Konseyi Kadın Meclis Yönergesi, md.7).

Kadın meclisi yürütme kurulu, başkan, yardımcı ve sekreter olmak üzere toplam on kişiden oluşur. Yürütme kurulunun başkanı, kadın meclis başkanıdır. Kadın meclis başkanının görev süresi iki yıldır. En fazla iki sefer üst üste seçilebilir. Yürütme kurulunun

görev süresi de iki yıldır. Kadın meclis çalışma grupları, kadınların talepleri doğrultusunda yürütme kurulu tarafından gerçekleşir. Çalışma grupları kendi içerisinde bir raportör ve bir temsilci belirler. Çalışma grupları her ay kendi aralarında toplanır. Gerçekleştirilen bu toplantılara, kadın meclisi yürütme kurulu katılarak başkanlık eder. Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisine üye olmak için kadın olmak, Denizli ilinde ikamet ediyor olmak, zaman kavramına uymak, almış olduğu görev ve sorumlulukları kişisel çıkarları için kullanmamak, kadın meclisi ilke ve ideallerini zedeleyen tutum ve davranışlarda bulunmamak gibi şartları vardır (Denizli Kent Konseyi Kadın Meclis Yönergesi, md.8,9,12,13).

Tablo 2: Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisi

DENİZLİ KENT KONSEYİ KADIN MECLİSİ			
Başkan	Başkan Yardımcısı	Sekreter	Yönetim Kurul Üyesi
Bilsen ÖZEN	İlkay ŞAHİN ÇAĞIRCI	Hanife GÜNDOĞDU	Nurgül GÜNGÖR Nurcan KÜTÜK Züleyha ERKEN Nuran HELVACILAR Aynur DİNDAR Nezahat CANDOĞAN Feride FAKIOĞLU Nimet GÖKÇE Oya CANTÜRK Suna ÖZMUTAF
KOMİSYONLAR			
Aile ve Sağlık Komisyonu Çevre ve Turizm Komisyonu Kadın Ekonomi ve Siyaset Komisyonu Eğitim Kültür ve Sosyal İşler Komisyonu Kadın Danışma ve Dayanışma Komisyonu			

Denizli Kent Konseyi, ilgili kişi ile yapılan görüşmeler doğrultusunda kadın meclisi, Denizli ilindeki bütün kadınlara her hangi bir ayırım gözetmeksizin kent yaşamında söz sahibi olmalarını, kent sorunlarıyla ilgilenmelerini, kentsel bilincin geliştirilmesi ve kadınların kent yönetimine katılmalarının sağlanması aynı zamanda kadınların kendilerini sosyal, kültürel, ekonomik alanda geliştirmeleri bakımından etkili bir karar mercii olmayı amaçlamaktadırlar. Bu amaç doğrultusunda Denizli Kent Konseyi kurulduğu günden beri çalışmalarına ve faaliyetlerine devam etmektedir. Kadın meclisinin yürütmüş olduğu çalışmalar aşağıda sunulmuştur (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019):

- Sağlıklı evlilik okulu, Aile, toplumun en küçük yapı taşı olduğundan dolayı bu yapının rahatsız olması durumunda toplumunda sağlıklı bir toplum olmayacağına bu yüzden de böyle bir projeyi gerçekleştirerek Denizli’de aile birliğin korunması ve mutlu evlilikler oluşturulması için ve Türkiye’ye örnek olması amacıyla sağlıklı evlilik okulu projesini gerçekleştirmişlerdir. 24 Ocak 2012 tarihinde ailemi seviyorum projesi kapsamında hayata geçirilen projedir. Haftada 2 gün olmak üzere toplam 16 saattir. Bu proje hayata geçirildiği günden bugüne 36 grup, eğitim almıştır ve eğitim sonunda 1410 mezun vermiştir. Sağlıklı Evlilik Okulu yeni evlenecekleri çiftlere manevi kazanımlarının yanı sıra maddi kazanımlarda sunmaktadır. Sağlıklı Evlilik Okulu mezunları Belediye Meclisinde alınan karar ile Denizli’deki nikâh ücreti için yüzde 50 daha az ödemektedir.
- Bilinçli anneler, sağlıklı nesiller kapsamında oluşturulan Hamilelik Okulu, Denizli Büyükşehir Belediyesi Kültür, Turizm ve Tanıtım Daire Başkanlığı koordinatörü tarafından yürütülmektedir. Projenin amacı anne adaylarının gebelik, doğuma hazırlık, doğum ve sonrasındaki dönemlerde anne ve çocuk sağlığı açısından bilinçli bir süreç geçirmelerini sağlamaktır. Proje anlaşmalı hastane ve alanında uzman kişiler ile yürütülmektedir. Doğum öncesi ve doğum sonrası sağlıkla ilgili ortalama 2 saat bilgilendirme eğitimi ve 2 saat hamilelikte doğumu kolaylaştırıcı vücut egzersizleri, nefes alma ve rahatlama teknikleri olmak üzere 3 haftalık toplam 12 saat eğitim verilmektedir.
- Yeşil adımlar-1 projesiyle “naylon poşete hayır” sloganıyla, file ve bez torbalarının kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla Belediye Meclisi, İl Genel Meclisi, Ticaret Odası, Sanayi Odası, Valilik gibi kurumlarda projenin tanıtımı ve file, bez torbalarının dağıtımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu kurumlardan bu konularda topluma örnek teşkil etmeleri istenmiştir. Kurumlardan sonra alışveriş merkezleri gibi kamuya açık yerlerde projenin tanıtımı yapılmıştır.
- Yeşil adımlar-2 projesiyle artık pillerin geri dönüşümü konusunda pilot olarak belirlenen okullarda eğitimler düzenlenmiştir. Pilot okullara “pil atık kutusu” temin edilerek en az yirmi pil toplayan öğrenciler İl Genel Meclis’in desteğiyle alınan şarj aletleri hediye edilmiştir.
- Yeşil adımlar-3 projesiyle pilot olarak belirlenen okullarda Kolaoğlu firmasının desteğiyle sağlanan her okula birer tane kağıt atık ve plastik atık konteynırı hakkında Denizli Belediyesi Çevre Müdürlüğü’nün desteğiyle eğitim verilerek öğrenciler bilinçlendirilmiştir. Öğrenciler için eğitimlerin pekiştirilmesi için Atık Merkezine geziler düzenlenmiştir. Dünya ve Çevre Günü’nde en kısa sürede en çok atık toplayan ilk üç

kişiyeye Kadın Meclisi tarafından bilgilendirme kitapçıkları ve masa tenisi hediye edilmiştir.

- Yeşil adımlar-2 ve 3 projelerinde bahsi geçen pilot okulların öğrencilerine çevre bilincini aşılması ve yerinde tecrübe edilme amacıyla Orman Bölge Müdürlüğü'nün desteğiyle her öğrencinin bir fidan dikmesiyle “Kent Konseyi Kadın Meclisi Yeşil Adımlar Ormanı” oluşturulmuştur.
- KOSGEB ile kadın girişimcilik kursu, 30 kadın katılımcı ile 4 gün sürmüştür. Eğitimler kent konseyi salonunda gerçekleştirilmiştir. Eğitimler periyodik olarak 2 ayda bir olmak üzere tekrarlanmaktadır.
- Halk Eğitim'in desteğiyle yapılan “El Sanatları Kursu”nun eğitimleri 8 ay sürmüştür.
- Milli Eğitim Müdürlüğü İle ortak olarak düzenlenen “çocuk bakım kursu” 6 ay boyunca sürmüştür.
- KİHEP (Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı) eğitimcisi Sosyal Hizmetler Uzmanı Ayşegül Aksu'nun vermiş olduğu eğitim 3 ay devam etmiştir.
- 2010 yılında el emeği pazarı kurulmuştur. Kadınlar evlerinde yaptıkları el işini pazarlarda satmaktadır.
- Aile danışmanlığı projesi ile haftanın her günü belirli saatlerde psikolojik ve avukatlık desteği verilmektedir.
- Kadınlara yönelik “Kadınca Yaşamak” adlı bir seminer gerçekleştirmiştir. Seminerin amacı kadınların baskı altında kalmasının toplumda bilinçsizliğe neden olduğunun vurgusunun yapılmasıdır.
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri kapsamında Denizli merkez ve ilçelerden davet edilen yaklaşık 400 kadın ilk kez sinemaya gitmiştir.
- 8 Mart Dünya Kadınlar Günü etkinlikleri kapsamında 8 gün boyunca etkinlikler düzenleyerek 5 engelli genç kızın gelinlik giyme hayalini gerçekleştirilmiştir.
- Dünya Emzirme Haftası nedeniyle hamile yakınlarına ve anne adaylarına yönelik anlaşmalı hastanede bebek emzirme eğitimi verilmiştir.
- Kent Konseyi Kadın Meclisinde görevli gönüllü kadın zabıtalara, çiçek yetiştirme eğitimi verilmiştir. Eğitimi Park ve Bahçeler Müdürlüğü Ziraat Mühendisleri ile Peyzaj Mimarı vermiştir. Peyzaj Mimarı, ev içinde çiçek yetiştirme, çiçek saksısı ve toprak değiştirme, çiçeği toprağa dikme ve sulama konularında, Ziraat Mühendisi, gül budama, bahçede

çiçek yetiştirme gibi konularda Peyzaj Mimarı, ev içinde çiçek yetiştirme, çiçeği toprağa dikme ve sulama, çiçek saksısı toprak değiştirme gibi konularında eğitim vermiştir.

- 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kapsamında bir program düzenleyerek kadınlar kendi hazırlamış olduğu tiyatro gösterisini sunmuştur.
- Diyabet Haftası etkinlikleri kapsamında Gerzele mahallesinde bilgilendirme toplantısı yapılmıştır.
- DBB rehabilitasyon merkezi, doğal yaşam parkı ve sokak hayvanları barınma yerlerini ziyaret etmişlerdir.
- 25 Kasım kadına yönelik şiddete karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü etkinlikleri kapsamında, şiddete karşı mücadelenin sembol rengi olan turuncu balon uçurarak kadına karşı şiddete "hayır" demişlerdir.

Görüldüğü gibi, sosyal sorumluluk projeleri başta olmak üzere kadınların, aile ekonomisine katkı sağlamalarına yönelik faaliyetler, kadınlar için girişimcilik kursları ve kişisel gelişimlerine destek sağlanmasına yönelik faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Toplumun en küçük yapı taşı olan ailenin sağlam temeller üzerine kurulmasına yönelik kurslar başta olmak üzere toplumsal, sosyal ve kültürel etkinliklere yönelik birçok faaliyetler hala gerçekleştirilmektedir. Denizli Kent Konseyi Kadın Meclisi, meclisler arasında en aktif çalışan meclistir. Kadın meclisinin en önemli özelliği etkinlik ve faaliyetlerin sürekli olmasıdır. Örneğin, evlilik okulu projesi, kırk birinci dönemini tamamlamıştır. Böylelikle kadın meclisinin çalışmaları Denizli ilinde bilinirlik kazandı ve kadınlarında bu çalışmalara destek olduğunu söyleyebiliriz.

3.2.3.2. Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisinin Yapısı ve Faaliyetleri

Denizli Kent Konseyi adına çıkarılmış olan Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisi Yönergesi hazırlanmış olup bu yönergede gençlik meclisinin amacı, ilkeleri, oluşumu ve organları düzenlemiştir. Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisi gençlerin, kentle ilgili sorunların çözümünde ve kent yönetiminde aktif rol alması, sürdürülebilir kalkınma ilkeleri doğrultusunda çalışmalar yapmak, yerel düzeyde gençlik haklarını korumak ve geliştirmek; gençlerin, kentin kültürel, sosyal, sanatsal, bilimsel, teknolojik anlamda rol almalarını sağlamak, çevre ve insan hakları konusunda duyarlılıklarını arttırmak, gençlerin paylaşma ve dayanışmaya yönelik özelliklerini ortaklık bilinci içinde geliştirmek, kent

gençliğini uluslararası, ulusal ve yerel kamu kurum/kuruluşlarında temsil etmek ve bu amaç doğrultusunda görev yapmak gibi birçok amaca hizmet etmektedir (Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclis Yönergesi, md.3).

Denizli Belediyesi Kent Konseyi Gençlik Meclisi, gönüllülük, şeffaflık, kadın-erkek eşitliği, temsil, sürdürülebilirlik, çözümde ortaklık, aktif katılım, yönetişim, sosyal sorumluluk ve kentin yaşam kalitesinin artırılması ilkeleri çerçevesinde işlerini yürütmektedir (Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclis Yönergesi, md.4). Gençlik meclisi, 15-30 yaşları arasındaki kişilerden oluşmaktadır. Lise öğrenci temsilcileri, üniversite öğrenci toplulukları, üniversitelerin öğrenci konsey temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, kamu kurumlarının gençlik temsilcileri (Gençlik Merkezleri, Mesleki Eğitim Merkezleri, SHÇEK ve Halk Eğitim Merkezleri), siyasi parti gençlik kolları temsilcileri gençlik meclisini oluşturmaktadır (Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclis Yönergesi, md.5).

Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisi, genel kurul, yürütme kurulu, danışma kurulu ve çalışma Grupları olmak üzere dört tane organı vardır. Genel kurul, gençlik meclisinin en üst karar alma organıdır. Görevi, meclis yürütme kurulu tarafından belirlenen gündemi değerlendirmek, görüşmek ve gerekli gördüğü yerde eklemeler yapmaktır. Genel kurul iki yılda bir seçimli olmak üzere Kasım ayında toplanır. Genel kurul temsilcilerinin katılımında kadın – erkek eşitliğinin sağlanması gerekmektedir. Yürütme kurulu ise genel kurulda alınan kararların iki yıl boyunca uygulayıcısıdır. Yürütme kurulunun diğer görevleri ise kent yönetiminde kent konseyini temsil etmek, üye kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamak, en az üç aylık raporlar ile çalışmalarını değerlendirip Ulusal Gençlik Parlamentosu'na ve üyelerine bilgi verir. Yürütme kurulu on beş kişiden oluşur. Bir kişi en fazla iki kez seçilebilir. On beş günde bir toplanırlar.

Gençlik meclisi başkanı, kent konseyini yürütme kurulunda temsil eder. Başkan, çalışmalarının genel koordinasyonundan sorumludur. Yürütme kurulu ve başkanlık için üye şartı aranmaz. Vizyon sahibi, liderlik vasfı, alanında uzman, insanlarla ilişkilerinde başarılı ve genç olmak gibi özellikler aranır. Gençlik meclisi genel sekreteri, toplantı raporlarının hazırlanıp arşivlenmesinden ve yürütme kurulu organize etmekten sorumludur. Danışma kurulu ise yürütme kurulunun doğal üyesidir. Gençlik meclisi çalışmalarında gençlere danışmanlık yapacak sivil toplum kuruluşları, özel sektör, akademik kurumlar ve kamu kuruluşları temsilcilerinden oluşur. Gençlik meclisi çalışma grupları, genç

gönüllülerin katılımıyla oluşur. Gençlerin talepleri doğrultusunda yürütme kurulu kararı ile sürekli çalışma grupları belirlenir. Çalışma gruplarının ayda bir kez toplanma zorunluluğu vardır (Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclis Yönergesi, md.6).

Tablo 3: Denizli Kent Konseyi Gençlik Meclisi

DENİZLİ KENT KONSEYİ GENÇLİK MECLİSİ	
Başkan	Yürütme Kurulu Üyesi
Bilge Naz SAK	İlyas BEDİR Serhat TIKIM Tunahan BİRDEN Kemal TALİ Emine Dudu KAYA Osman YEŞİLYURT Zekeria MUZAMMİL Kübra TÜMAY Hilal ÖZTÜRK Mahmut KOÇAN Büşra BALCI Nur SALUR Numan YOLDAN Yağmur TANRIVERDİ
KOMİSYONLAR	
Proje Geliştirme ve İnavasyon Komisyonu Tanıtım ve Medya Komisyonu Sivil Toplum ve Halkla İlişkiler Komisyonu Eğitim, Kültür ve Sanat Komisyonu Sağlık, Çevre ve Hayvan Hakları Komisyonu Üniversiteler Komisyonu Liseler Komisyonu Dış İlişkiler ve Eurodesk Komisyonu Sosyal Sorumluluk ve Organizasyon Komisyonu Yerel Yönetimler Komisyonu	

Denizli Belediyesi Kent Konseyi Genel Sekreteri ile yapılan görüşmeler doğrultusunda şu bilgilere ulaşılmıştır. Gençlik Meclisi, ilk olarak 1998 yılında dönemin Belediye Başkanı Ali Marım'ın desteğiyle "Yerel Gündem 21 Denizli Gençlik Meclisi" adıyla kurulmuştur. 1999 yılında dönemin Belediye Başkanı Ali Aygören'in destekleri ile tüzüğü belediye meclisi tarafından onaylanan ilk gençlik meclisi olmuştur. 2006 yılında Kent konseyleri kanununun yürürlüğe girmesiyle birlikte meclisin adı Denizli Belediyesi Kent Konseyi Gençlik Meclisi olarak değiştirilmiştir. Gençlik Meclisinin yürütmüş olduğu çalışmalar aşağıda sunulmuştur (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim2019):

- Eğitim İçin El Ele projesi, 2008 yılında bir grup gencin talepleri doğrultusunda hazırlanan bir projedir. Katılımcı eğitimler tamamen gönüllülük esasına dayalı olarak, dersane ya da herhangi bir kursa gidemeyen lise ve mezun durumundaki öğrencilere ücretsiz bir şekilde sınavlara hazırlık kursları vermektedir. Şimdiye kadar bu projeden 4365 öğrenci faydalanma fırsatı bulmuştur. Bu öğrencilerden 1145'i üniversitelerin çeşitli fakültelerini kazanmıştır ve 507 öğretmende gönüllü olarak bulunmaktadır. 2017-2018 Eğitim öğretim dönemi için 510 öğrenci kayıt yaptırmıştır.
- Cankurtaran Gençlik Kampı Projesi, 2017 yılından itibaren mahalle meclislerinin yer aldığı mahallelerdeki gençler, liseli gençler, üniversiteli gençler olmak üzere Cankurtaran da etkinlikler düzenlemiştir. Lise ve üniversite olmak üzere 3 kategori olmak üzere etkinlikler yapılmıştır. İl Müftülüğü ile işbirliği yapılarak değerler eğitimi verilmiştir. DESKİ ve Çevre, Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı aracılığıyla çevre temalı eğitimler verilmiştir.
- 2. düzenlenen Cankurtaran Yaz Kampı'nda üniversite öğrencileri, kuş yemliği yapmıştır.
- Bilişim projeleri, Denizli Belediyesi Kent Konseyi binası içerisinde yer alan Habitat Bilişim akademisinde kurulduğu günden bugüne hizmet vermektedir. 10 yıllık süre içinde 3800 kişiye çeşitli branşlarda bilgisayar sertifikası verilmiştir. Grafik Tasarım ve photoshop eğitimi verilmiştir.
- 2011 yılında Türk Ulusal Ajansına yapılan başvuru sonucu Gençlik Meclisi, Eurodesk Türkiye temas noktası olmaya hak kazanmıştır. Böylelikle Gençlik Meclisi, Eurodesk Temas Noktası ofisini açarak gençlere, Avrupa fırsatları, gençlerin Avrupa faaliyetlerine katılımı hakkında bilgiler ve eğitimler verilmektedir.
- “Join For Active Youth Participation”-“Aktif Katılıma Sen de Dahil Ol 1” AB Eylem 1.3 projesi kapsamında 7 gün süren atölye çalışmaları ve sivil toplum fuar organizasyonları gerçekleştirilmiştir. Projeye Türkiye'den 25, İtalya ve Hırvatistan'dan 20 kişi katılmıştır.
- Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi tarafından yürütülen Vakfı “Gençlerin Bakışıyla Yönetim Modelleri” AB eylem 5.1 projesi kapsamında Türkiye'de toplamda 8 bölgede, bölge toplantıları yapılmıştır. Bu toplantılarda gençlerin konu üzerine fikirlerini ortaya koymaları, müzakere etmeleri sağlanmıştır. Ayrıca çeşitli panel, söyleşi, konferans gibi etkinlikler ile de gençlerin konu üzerine bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Bu süreç kapsamında Türkiye'nin her yerinden her fikirden gencin anket çalışmaları yapılarak her gencin fikirleri alınmıştır.

- Mangala ile engelleri yıkılım Ab Eylem 1.2 gençlik girişim Projesi, Engelli Meclisi ile ortak olarak yürütülmüştür. Proje kapsamında Balıkesir Gençlik Merkezi'nden gelen 10 eğitimci 4 gün boyunca 3 farklı engelli derneğinden yaklaşık 35 kişiye eğitim verilmiştir. Eğitimin finali ise mangala turnuvası ile yapılmıştır.
- Bir Dil Bir Kültür Projesi kapsamında 15 farklı ülkeden gelen 15 yabancı eğitimci ile 6 hafta boyunca 400 gence konuşma üzerine İngilizce eğitimi verilmiştir.
- "Time To Move 2019 ile gençlere Avrupa tanıtılmıştır.
- Avrupa Birliği (AB) fırsatları ve Avrupa gönüllülük hizmetleri kapsamında gençlere Eurodesk, Erasmus, Europass Cv ve motivasyon mektubu konularında seminer verilmiştir.
- Türkiye Çocuk Oyunları ve Spor Kulüpleri Konfederasyonu işbirliği ile yaz kamplarında görev alacak gönüllüler, eğitimlerini alarak yaz kamplarında çocuklarla birlikte geleneksel çocuk oyunları oynamışlardır.
- Gençlik Buluşması programı dolayısıyla bir araya gelen üniversiteli gençler, sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin birikim ve tecrübelerinden faydalanmışlardır.
- Pamukkale Üniversitesi Toplum Gönüllüleri Topluluğu'nun desteği ile "Hadi Gari Atak" projesi kapsamında 40 ilden 70 öğrenci, Denizli Teleferik ve Bağbaşı Yaylası'nda yapılan kampta bir araya gelmiştir. Öğrenciler, kampta ekoloji okur yazarlığı ve etkileri, bez çanta dikimi, doğal sabun yapımı, doğadaki canlı çeşitliliği ve korunmaları gibi konularda atölye çalışmaları yapmıştır.
- Erasmus Plus "Gençlik Değişimi- İnsan Kütüphaneleri" projesi kapsamında 9 farklı ülkeden Denizli'ye gelen 42 temsilciyi ağırlanmıştır.
- Pamukkale Üniversitesi (PAÜ) Tarih Topluluğu tarafından "Kıbrıs gazileri gelecek ile buluşuyor" konulu söyleşi düzenlenmiştir.
- KOSGEB işbirliğiyle gençlere "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi" verilmiştir. Eğitim sonrası 50 genç, düzenlenen törenle sertifikalarını almışlardır.
- Gençlik Projeleri Atölyesi" kapsamında proje döngüsü yönetimi eğitimi verilmiştir. Eğitime katılan 35 kursiyere katılım belgesi verilmiştir.
- Gençlerin kültürel hareketliliğini amaçlandığı From Stones To Shelter-From Grain To Bread Mobility Projesi ile Almanya'nın Obing kentine giden Kent Konseyi Gençlik Meclisi gönüllüleri Türk kültürünü tanıtmıştır. Motivasyon ve takım çalışmaları konularında eğitim alan gençlerin bulunduğu projede Polonya, İtalya ve Almanya'dan da katılımcılar yer almıştır.
- "Yerel Gençlik Politikaları Projesi" kapsamında Yerel Politika Sensiz, Ulusal Politika Gençsiz Olmaz" sloganı ile atölye çalışmaları yapılmaktadır.

- Gençlerin yaşadığı sorunların belirlenmesi ve ortaya çıkan sorunların yerel yöneticilere bildirilip çözümü yolunda çalışmaların gerçekleştirilmesi için Genç Dostu Kentler Çalıştayı gerçekleştirilmiştir.
- Medeniyetler Denizli'yi Keşfediyor projesi kapsamında 15 farklı ülkelerden gelen öğrencilere, Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler ve Gençlik Meclisi üyeleri ile bir araya gelerek Denizli'nin tarihi, kültürel ve turizm değerleri anlatılmıştır.
- Kent Konseyi Gençlik Meclisi Çal İlçesinin Sazak Geleceğe Değer Projesi kapsamında, Sazak İlköğretim okulunu ziyaret edilmiştir. Sazak İlköğretim Okulu ziyaret eden gençler, öğrencilerinin yüzlerini boyamış ve balon dağıtmışlardır. Gençler öğrencilerin oyun oynaması için okul bahçesine sek sek, okulun duvarlarına ise Nasreddin Hoca, Karagöz- Hacıvat ve Keloğlan gibi masal kahramanlarının ve Türk mizahının resimlerini çizerek boyamışlardır.
- “Küçük Hayallerin Büyük Umutları” projesi kapsamında Tavas ilçesinin Altınova, Ebecik ve Derinkuyu Mahalle’lerindeki ilköğretim ve ortaokulları ziyaret edilerek hayırseverlerin destekleriyle alınan çanta, kitap gibi kırtasiye malzemeleri yaklaşık 150 öğrenciye hediye edilmiştir.
- İş Kur Denizli İl Müdürlüğü ve Gençlik Meclisinin işbirliğinde İş Kulübü Eğitim programı düzenlenmiştir. Gençlik Meclisi gönüllüsü 15 kursiyere 5 gün süren eğitim sürecinde, iş arama ağlarını etkin kullanma, cv çeşitleri, cv hazırlama teknikleri, kendini tanıma, mülakat çeşitleri ve mülakat teknikleri ile İş-Kur’un programları hakkında bilgilendirme yapılmıştır.
- Eurodesk’in Time To Move 2019 faaliyetlerini gençlerle paylaşmak için Alışveriş Merkezi'nde bilgilendirme standı kurulmuştur.
- Yerel gençlik politikaları AB Eylem 5.1 projesi gerçekleştirilmiştir.
- “We Share The Same Literature”- “Aynı Edebiyatı Paylaşıyoruz” AB Eylem 1.1 projesi gerçekleştirilmiştir.
- “Trend”-“Türkiye’nin AB Uyum Sürecindeki Yeri” AB Eylem 1.3 projesi gerçekleştirilmiştir.
- “Gençler İşini Konuşuyor” AB Eylem 5.1 projesi gerçekleştirilmiştir.

Görüldüğü gibi, bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal, kültürel ve sanatsal alanlar olmak üzere birçok alanda etkinlik ve faaliyetler düzenlenmektedir. Yapılan çalışmalar arasında gençlerin kültürel ve ekonomik yönden gelişmelerini destekleyen nitelikte projeler gerçekleştirilmektedir. Gençlik meclisinin etkinlik ve faaliyetlerinin en nemli özelliğinden biride süreklilik göstermesi ve gönüllülük esasına dayanmasıdır. Örneğin, eğitim için el ele

projesi on birinci yılını tamamlamaktadır. Yaptığı çalışmalar doğrultusunda gençlik meclisi, 2009 yılında Türkiye'nin en iyi gençlik meclisi olarak seçilmiştir. En iyi gençlik meclisi seçilmesin sonra yaptığı çalışmalarla daha güçlü boyut kazanmış, kurumsallaşma sürecini her yıl daha ciddi adımlar atarak tamamlamış ve ülkenin en aktif gençlik meclisi haline gelmiştir. En iyi gençlik meclisi seçildikten sonra Denizli halkı tarafından tanınırlığı artmış, yerel ve ulusal karar alıcılar ile düzenli olarak bir araya gelerek faaliyetlerini devam ettirmektedirler.

3.2.3.3. Denizli Kent Konseyi Engelli Meclisinin Yapısı ve Faaliyeti

Denizli Kent Konseyi adına çıkarılmış olan Denizli Kent Konseyi Engelli Meclisi Yönergesi hazırlanmış olup bu yönergede engelli meclisinin amacı, oluşumu ve organları düzenlemiştir. Denizli Kent Konseyi Engelliler Meclisi, yaşana bilirlik, sürdürülebilirlik, kentsel hakların geliştirilmesi, düşüncelerin açıkça ifade edilmesi, karar alma ve uygulayabilme mekanizmaların geliştirilmesi, katılımcılık ve kentin kendi sorunlarına sahip çıkmalarını özendiren demokratik bir meclistir (Denizli Kent Konseyi Engelli Meclisi Yönergesi, md.2).

Denizli Belediyesi Kent Konseyi Engelliler Meclisi üyeleri seçme ve seçilme hakkına sahip temsilcileri, engelliler meclisinin yapmış olduğu faaliyetlerden birine yıl boyunca katılan her engelli üye olma ve oy verme hakkına sahiptir. Engelli meclisi; İl Milli eğitim Müdürlüğüne belirlen Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinden, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne Özel Özürlü Bakım Merkezinden, Denizli Belediyesi Meclisinde grubu olan siyasi partilerden, Pamukkale Üniversitesi'nin belirleyeceği ve Engelli olmak kaydıyla Baro'nun belirleyeceği birer temsilcilerden oluşur (Denizli Kent Konseyi Engelli Meclisi Yönergesi, md.5).

Denizli Belediyesi Kent Konseyi Engelliler Meclisinin genel kurul, yürütme kurulu, danışma kurulu ve geçici komisyonlar olmak üzere dört tane organı vardır. Genel kurul engelliler meclisinin en yetkili organıdır. Görevi yürütme kurulu tarafından hazırlanan gündemi değerlendirmek, görüşmek ve gerekli gördüğü yerlerde eklemeler yapmaktır. Engelliler meclisi genel kurulu, iki yılda bir olmak üzere Kasım ayında seçimli olağan Genel Kurul için toplanır. Kararlar toplantıya katılanların oy çokluğu ile alınır. Yürütme kurulu bir başkan, iki başkan yardımcısı, bir sekreter ve dokuz üye olmak üzere on üç kişiden oluşmaktadır. Yürütme kurulu genel kurul kararlarının iki yıl boyunca yürütücü

organıdır. Ayda bir kez toplanırlar. Meclis başkanı yürütme kuruluna başkanlık eder. Engelli meclisi başkanı tüm çalışmalarında yürütme kuruluna karşı sorumludur. Yürütme kurulu ve başkanlık için üye şartı aranmaz. Başkanlık için insan ilişkilerinde başarılı, liderlik vasfına sahip, alanında uzman, vizyon sahibi, sorumluluklarını yerine getirebilen ve engelli veya birinci derece engelli yakını olmak gereklidir.

Engelliler Meclisi Sekreteri, genel Kurul ve yürütme kurulu toplantılarını organize eden, Denizli Büyükşehir Belediyesi Engelliler Koordinasyon Merkezi ve Kent Konseyi Genel Sekreterliği arasında koordinasyon ve iletişim sağlayan, çalışma gruplarının çalışma ve projelerini kolaylaştıran, toplantı tutanaklarının kayıt altına alması gibi görevleri vardır. Engelliler meclisi danışma kurulu, engelliler meclisinin ihtiyaç duyulduğu uzmanlardan oluşur. Danışma kurulu üyeleri, kent konseyi genel Sekreterinin onayı ve engelliler meclisi yürütme Kurulu üyelerinin önerisi ile belirlenir. Engelliler meclisi çalışma komisyonları kendi içerisinde seçimle bir temsilci belirler. Komisyon görevi bittiğinde dağılır. Yerine yeni çalışma konusuyla ilgili komisyon kurulur. Komisyon üyeleri en az üç kişiden oluşur. Komisyonun görevleri arasında Komisyon faaliyetlerini organize etmek, Yürütme kurulu ve diğer üyelere haber ve bilgi vermek vardır (Denizli Kent Konseyi Engelli Meclisi Yönergesi, md.6).

Tablo 4: Denizli Kent Konseyi Engelliler Meclisi

DENİZLİ KENT KONSEYİ ENGELLİLER MECLİSİ	
Başkan	Yürütme Kurulu Üyesi
Sevil GÜNGÖR	Öztürk ÖZKAN Enver YUMRU Dr. Ayten BAHTİYAR Canan KAZAK Mahmut ÇİMENDAĞ Ramazan GÜNGÖRDÜ Gülistan ÇETİNKAYA Hatice ŞAHİN Meltem AKAY Aysun TONEL Meryem ÇAKIRTÜRK Berrin ÖNER

Denizli Belediyesi Kent Konseyi ilgili kişi ile yapılan görüşmeler doğrultusunda Engelli Meclisi, bu meclisin 2009 yılında kurulmasıyla birlikte engelli bireylerinde sosyal hayatta eşit ve özgür bireyler olarak tam ve etkin katılımlarının sağlanması amacı ile kurulmuş bünyesindeki gönüllülerle ve derneklerle yapmış olduğu farkındalık çalışmaları

yapılmıştır.. Bu amaç doğrultusunda engelli meclisi kurulduğu günden beri çalışmalarına ve faaliyetlerine devam etmektedir. Engelli meclisinin yürütmüş olduğu çalışmalar aşağıda sunulmuştur (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019):

- Her şeyin temeli eğitimle başlayacağı fikriyle birçok eğitimci misafir edilmiş ve birçok eğitim semineri verilmiştir.
- 3 Aralık Dünya Engelliler Günü Dolayısıyla özel eğitim gören öğrenciler ile birlikte Çatalçeşme Oda Tiyatrosu'nda protokolün ve okulların katkı ve katılımları ile çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.
- Türkiye'de ilk ve tek olarak "Hedef 2023 Engelliler Çalıştayı" gerçekleştirilerek tüm engel grupların bir arada olması yer alması sağlanmış, kurumlar ile paneller düzenlenerek engelli sorunları tespit edilerek çözümler üretilmiştir. Bu çalıştayın raporları ve çözüm önerileri gerekli mercilere ulaştırılmaktadır.
- Engelliler haftasında ilçe belediyeleri ile işbirliği yapılarak oradaki aileler ve vatandaşlar ile buluşmalar sağlanmıştır. Sarayköy Belediyesi ile bir gün boyunca süren etkinlikler yapılmıştır.
- Okullarda "Engelsiz Bir Dünya İçin El Ele" semineri verilmiştir. "Spor Engel Tanımaz" projesi kapsamında bisiklet turu düzenlenmiştir.
- Engelliler Meclisinin talebi ile akülü tekerlekli sandalyeler için şarj istasyonların yer tespiti yapılmış ve uygun görülen yerlere Denizli Büyükşehir Belediyesi tarafından yerleştirilmiştir.
- İlk kez bir kentin erişilebilirlik haritası hazırlanıp hizmete sunulmuştur.
- Engellilere istihdam kapılarını açmak için EKPS kursları açılmaktadır.
- 2017 yılında kent konseyi eğitim salonunda işaret dili kursu başlamıştır.
- Kentte yaşayan engellilerin hakları ve yasal mevzuatı bilinmesi gerektiği için kitaplar basılarak dağıtılmıştır.
- Görme Engelliler Spor Kulübü Derneği ve engelliler meclisi işbirliği ile her ay "Sesli Görenler Sesli Dergisi" hazırlanmaktadır. Derginin amacı görme engelli bireylerin ve evden dışarı çıkmakta sıkıntı yaşayan bireyler dikkate alınarak sosyal ve sportif konularda katkı sağlamaktır. "Sesli Görenlerin Sesli Sergisi" ile tüm yerelin haberi görme engelli vatandaşlara sesli olarak iletilmektedir.
- Engelliler meclisi üyeleri, Denizlisporlu futbolcularla bir araya gelerek, önemli maçlar öncesinde kendilerine başarı dilemiştir.
- Engelliler haftasında yürüyüş düzenlenmiştir, klasik arabalarında katıldığı ve güvercin uçurulduğu yürüyüşün ardından dans, şarkı ve halk oyunları gösterileri düzenlenmiştir.

Görüldüğü gibi meclis üyeleri ve engelli ailelerini bilinçlendirilmek üzere eğitim seminerleri verilmektedir. Sosyal hayat olmak üzere toplumsal farkındalıktan kültürel faaliyetlere kadar etkinlikler düzenlenmektedir. Engelli meclisi de gerçekleştirdiği çalışmalar sayesinde adından söz ettirmektedir. Ancak engelli meclisi, kadın meclisi ve gençlik meclisi kadar aktif olarak çalışmaktadır.

3.2.3.4. Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclisin Yapısı ve Faaliyetleri

Denizli Kent Konseyi adına çıkarılmış olan Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclisi Yönetmeliği hazırlanmış olup bu yönetmelikte çocuk meclisinin amacı, çalışma düzeni ve organları düzenlemiştir. Yönetmeliğin 5. maddesine göre çocuk meclisinin amacı, “*Denizli Büyükşehir Belediyesi ve mücavir alanları içerisinde yaşayan, Cumhuriyetimizin temel ilkelerine bağlı Milli ve Manevi değerlerimize saygılı çocuklar yetiştirmek, Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını ve milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş çocuklar yetiştirmektir.*”(Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclis Yönetmeliği, md.5).

Çocuk meclisinin organları genel kurul, beş meclis yürütme kurulu, çalışma komisyonları, bir başkan ve üç başkan yardımcısından oluşur. Çocuk meclisi 9-13 yaş aralığındaki çocuklardan oluşur. Mahalle muhtarları tarafından belirlenmiş olan çocuklar, rehabilitasyon merkezleri ve özel okullardan belirlenmiş engelli çocuklar, toplumda yer alan çocuk işçiler, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı İl Müdürlüğü’ne bağlı Çocuk Esirgeme kurumundaki çocuklar, Milli Eğitim Müdürlüğü’ne başvuruda bulunan İlkokul ve Ortaokul öğrencileri çocuk meclisini oluşturmaktadır (Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclis Yönetmeliği, md.8,9).

Çocuk meclis çalışma komisyonları; Çevre, Sağlık ve Yardımlaşma, Eğitim, Kültür ve Sanat, Spor ve Sosyal Etkinlikler, İç Tüzük ve Seçim, Basın ve Yayın, Çocuk Meclisince Uygun Görülen komisyonlar olmak üzere altı komisyondan oluşmaktadır. Komisyonlarda en fazla sekiz en az beş çocuk görev alabilir. Eğer komisyonlardan herhangi birine sekiz çocuktan fazla başvuru yapılırsa seçim yapılır. Komisyonlar yıllık faaliyet raporu hazırlayarak çocuk meclisinin onayına sunarlar. Komisyonlar ayda bir defa

olmak üzere uygun görülen yerde toplanılır (Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclis Yönetmeliği, md.15,16,18.20).

Çocuk meclisindeki yürütme kurulu, başkan ve başkan yardımcısı seçimi divan kurulu kararı ile açık veya gizli oylama ile yapılır. Gündem başkan tarafından belirlenmektedir. Meclis görüşmeleri açıktır. Herkes görüşmeleri dinleyebilmektedir. Meclisin kararları başkan veya başkan vekilleri ile katiplerden en az birisi tarafından imzalanarak çocuk meclis başkanlığına verilmektedir (Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclis Yönetmeliği, md.38,44,50,53).

Tablo 5: Denizli Kent Konseyi Çocuk Meclisi

DENİZLİ KENT KONSEYİ ÇOCUK MECLİSİ	
Başkan	Yürütme Kurulu Üyesi
Tutguthan SALAR	Mehmet Kaan KURTULMUŞ İzel KALKAN ElfinBerra ÇAY Zeynep Sena ÖZEL Dilara ÇETİNER Eray OKANOĞLU Kemal Kağan KONAN Kerem Kuthan KONAN Ayşe Sude ATEŞ Ceylin UŞAK Büşra KÜÇÜK Fatma KINACIOĞLU Veysel URHAN Sude ÇİL
KOMİSYONLAR	
Eğitim, Kültür ve Sanat Komisyonu Çevre, Sağlık ve Yardımlaşma Komisyonu Spor ve Sosyal Etkinlikler Komisyonu Basın ve Yayın Komisyonu İç Tüzük ve Seçim Komisyonu Çocuk Meclisine Uygun Görülen Komisyon	

Denizli Belediyesi Kent Konseyi ilgili kişi ile yapılan görüşmeler doğrultusunda Çocuk Meclisi, çocukların demokratik platformda anlayışlı, uzlaşmacı, saygılı ve hoşgörülü bir çerçevede kendi eylem planını oluşturmak, fikir üretmek ve sosyal hayattaki rollerini güçlendirerek kent yönetimine aktif katılımının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Denizli Belediyesi Kent Konseyi kurulduğu günden beri çalışmalarına ve faaliyetlerine devam etmektedir. Çocuk Meclisinin yürütmüş olduğu çalışmalar aşağıda sunulmuştur (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019):

- Çocuk meclis üyeleri kentteki okulları ziyaret ederek bu okullar hakkında bilgi almışlardır.
- 23 Nisan nedeni ile özel bir oturum gerçekleştirilmiştir.
- Çocuk meclisi üyeleri, Pamukkale Üniversitesi'ni ziyaret ederek, üniversite eğitimi hakkında bilgi almışlardır.
- Çocuk meclisi üyeleri, Denizlisporlu futbolcularla bir araya gelerek, önemli maçlar öncesinde kendilerine başarı dilemiştir.
- Çocuk meclisi üyeleri, Denizli Belediyesi Sokak Hayvanları Kliniği'ni ziyaret ederek, bilgi almıştır.
- Çanakkale Şehitlerini anma haftası dolayısıyla çocuk meclisi yürütme kuruluyla Çanakkale gezisi düzenlenmiştir.
- Çocuk meclisi ve Sevgi Eli işbirliğiyle "Paylaşıyoruz Kampanyası" düzenlenmiştir. Bu kampanya ile kullanılabilir düzeyde olan veya küçük tamiratlarla tekrar işlevsellik kazandırılacak durumdaki oyuncaklar ve kitaplar evlerden toplanarak ihtiyacı olan çocuklara 23 Nisan haftasında dağıtılmıştır.
- 23 Nisan etkinlikleri kapsamında Atatürk Stadyumu'nda bir yürüyüş düzenlenmiştir. Yürüyüşün ardından Çatalçeşme Oda Tiyatrosu'nda Tiyatro gösterisi, şiir dinletisi, halk oyunları gösterisi düzenlenmiştir.
- Yenişehir Bilgi Evi ve Kurs Merkezi öğrencilerinin toplamış olduğu oyuncak ve kitapları Denizli Çocuk Yuvası'nda kalan çocuklara hediye etmişlerdir.
- Türkçe kelime kullanımının artırılması için "Türkçemizi Koruyalım Projesi" başlatılmış, hazırlanan broşürler Çocuk Meclisi üyelerince vatandaşlara dağıtılmıştır.
- Milli Eğitim Müdürlüğü ve Pamukkale Üniversitesi işbirliği ile çocukların ve gençlerin gözüyle Denizli'yi görmek, yaşadıkları şehre sahip çıkmalarını ve aidiyet duygusu hissetmelerini sağlamak amacıyla 'Denizli' konulu ödüllü şiir yarışması düzenlenmiştir.
- Dünya Çevre Günü nedeniyle Turgay Mersin Ortaokulu'nda öğrenim gören 50 öğrenci Denizli Büyükşehir Belediyesi Bertaraf Tesisi ve Katı Atık Düzenli Depolama Sahasını ziyaret etmiştir. Çocuklar burada çöpten nasıl elektrik üretildiğini ve ayrıştırılan çöplerin nasıl yeniden doğaya kazandırılacağını öğrenmiştir.

Görüldüğü gibi, çocuk meclisi etkinlik ve faaliyetleri, çocukların gelişimlerini destekleyen niteliktedir. Çocuklarda farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda çocukların sosyal, kültürel, bilimsel ve kentlilik bilinçlerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Çocuk meclisi de yapmış olduğu etkinlikler sayesinde Denizli ilinde varlığından söz ettirmektedir. Ancak

kadın ve gençlik meclisi kadar aktif çalışmamaktadır. Gerçekleştirilen çalışmalar genellikle gezi, eğitim, tiyatro gibi alanlarda sınırlı kalmıştır.

3.3. Denizli Kent Konseyi Çalışma Gruplarının Etkinlik ve Faaliyetleri

Çalışma grupları, kent konseyinin görev alanlarında gönüllülük esasına dayalı oluşturulmuş, şeffaf ve katılımcı, gerekli görüldüğü konularda uzman desteği alan, yönetişime dayalı daha yaşanılabilir ve kaliteli bir kent yönetiminde, aktif rol almayı sağlayan kuruluşlardır (Kent Konseyi Çalışma Yönergesi, md.4). Çalışma grupları, en az beş kişiden oluşmaktadır. Bu kişiler kent konseyi yürütme kurulu tarafından belirlenir. Çalışma grupları, çalışmalarını raportör, kendi belirledikleri temsilci ve temsilci yardımcısıyla yürütmektedir. Aynı zamanda çalışma grubu temsilcisi, kent konseyi genel kurulunun doğal üyesidir. Çalışma süreleri, kent konseyi yürütme kurulu tarafından belirlenir (Kent Konseyi Çalışma Yönergesi, md.16).

Denizli Kent Konseyi, bünyesinde resmi olarak her hangi bir çalışma grubu bulunmamaktadır. Bunun yanında çalışma grubu adı altında Benim Mahallem, Kent Şairler Topluluğu ve El Emeği Pazarı projeleri yürütülmektedir. Kent Şairler Topluluğu, kent kimliğinin önemli olduğu bu bağlamda şehrin tarihi değerlerine sahip çıkarak sanatı ve kültürü ayakta tutarak ve şehrin şairlerine sahip çıkmak amacıyla oluşturulmuştur. 7. yılını dolduran Kent Şairler Topluluğu, her hafta cumartesi günü Tarihi Sürücüoğlu Evi'nde bir araya gelerek etkinliklerini gerçekleştirmektedir. Kent Şair Topluluğu çeşitli kültür ve sanat etkinlikleri kapsamında şiir geceleri ve anma geceleri düzenlemektedir. Türk edebiyatın önemli şairleri şiir gecelerinde anılmaktadır.

El Emeği Pazarı projesi ile kadınların, aile bütçesine katkı sağlaması ve boş vakitlerini verimli bir şekilde geçirmeleri amaçlanmaktadır. 12. yılını tamamlayan El Emeği Pazarı'nda kadınlar; çocuk elbiseleri, el işi örgüleri, takı, süs eşyaları, dantel, iğne oyası ve çeşitli çeyizlik ürünlerinin satışını yapmaktadırlar. Kadınlar her hafta Pelitbağ pazarında stant açarak satış yapmaktadırlar. Ayrıca Kınıklı, Yenişehir gibi önemli pazarlarda da stant açılmaktadır. Bu pazarlara ek olarak özel günlerde örneğin 8 Mart Kadınlar gününde Bayram Yeri'nde de stant açmaktadırlar. 2018-2022 dönemi için Ayşe Alancı El Emeği Pazarı Başkanı seçilmiştir.

Benim Mahallem projesi ile mahalle ölçeğinde yönetim birimi oluşturarak, karar alma süreçlerine aktif katılımının sağlanması ve kamusal alanın demokratik inşası amaçlanmaktadır. Bu proje ile mahalle meclislerinde, mahallede yaşayan vatandaşların istek ve talepleri doğrultusunda seminer ve kurslar verilmektedir. Aynı zamanda eski mahalle bilincini oluşturmak istenmektedir. Mahallelerin talepleri doğrultusunda bu güne kadar mahallelerde, “madde bağımlılığı, diyabet, mutlu aile, küçük ev kazaları” seminerleri yapılmıştır. Seminerlerin yanı sıra mahalle halkının talepleri de yerine getirilmektedir. Örneğin Muratdede Mahallesi’nde yer alan Osman Nuri Özsoy Ortaokulu ana kapısının caddeye çıkması ve öğrencilerin kaza geçirme tehlikesi olduğundan dolayı Mahalle Meclisinin talebi üzerine okulun önüne bir demir çit konulmuştur. Aynı zamanda mahallenin isteği üzerine ilk yardım kursu verilmiştir. Kursa katılan vatandaşlara sertifika verilmiştir.

Bu amaç ile hareket edilerek Zeytinköy, Hacıkaplanlar, Muratdede, Bahçelievler, Anafartarlar, İlbade, Fatih, Akçeşme, Gültepe, Yunus Emre, Sevindik, Karahasanlı, Pelitlibağ, Değirmenönü, Aktepe, Karşıyaka, Başkarcı, Korucuk, Hürriyet, Cumhuriyet, Kayıhan, Kınıklı, Akkonak, Kervansaray, Bağbaşı, İncirlipınar’da olmak üzere 27 mahallede Mahalle Meclisi kurulmuştur. Mahalle Meclislerine karar defteri verilmiştir. Mahalle Meclisi’nin doğal başkanı muhtarlardır. Mahalle Meclisleri, her ay toplanarak mahallenin sorunlarını, çözümlerini, projelerini, istek ve düşüncelerini görüşmektedir. Toplantı sonucunda alınan karar kent konsey meclislerinde görüşülmektedir. Aynı zamanda gerekli görüldüğü durumlarda alınan kararlar Denizli Büyükşehir Belediyesine ileterek Meclis toplantısında görüşülmektedir (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019).

3.4. Denizli Kent Konseyi’nin Yerel Karar Alma Süreçlerine ve Gönüllü Katılıma Bakışı

Yerel Gündem 21 Programı kapsamı süreci boyunca varlığını devam ettiren Kent Konseyi, yönetim, aktif katılım gibi Yerel Gündem 21 hedefleri doğrultusunda çalışmalarını yürüten bir birimdir. Kent Konseyi, gönüllük esasına dayalı olarak gerçekleştirdiği çalışmalarında süreklilik ve istikrarı hedeflemektedir. Buna örnek olarak eğitim için el ele, evlilik okulu gibi bir sürü proje örnek verilebilir. Yapılan etkinlik ve

faaliyetlerde gündemin takip edilmesi, toplumun her kesimine hitap edilmesi ve vatandaşların talep ve istekleri doğrultusunda projeler gerçekleştirmesi aynı zamanda karar alma süreçlerinde aktif rol alabilmek isteğinden dolayı kendi varlığından söz ettirerek göz önünde bulunmaktadır.

Denizli Kent Konseyi, çalışmalarında kamu kurumu ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları ve özellikle demokrasinin sacayağı olarak değerlendirilen sivil toplum örgütleri arasında köprü vazifesi görmektedir. Gerçekleştiren her proje, kendi hedefi doğrultusunda alanında ilgili olduğu sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları ile ortak gerçekleştirilmektedir. Denizli Kent Konseyi Meclis üyeleri ve gerçekleştirdiği projelerdeki kişilerin tamamı alanında uzman kişi ve üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Bundan dolayı gerçekleştirilen çalışmalar da başarılı olmaktadır. Kent konseyi mali ihtiyaçlarını belediyenin ayırdığı ödenek ve ilgili kurumlara yapılan proje başvuru sonucu karşılamaktadır. Ayrıca kent konseyi, hedeflerini gerçekleştirirken kendilerine sağlanan destekten memnun olduklarını ifade etmektedir. Ama her ne kadar memnun olduklarını ifade etseler de kendilerine ait bir bütçenin bulunmaması eksiklik olarak görülebilir.

Denizli Kent Konseyi yerel hizmetlere ve karar alma süreçlerine katılmaya son derece önem vermektedir. Denizli ilinde yapılan bir çalışma sonucu sivil toplum örgütlerinin, Denizli ilinde yeteri kadar tanınmadığı ve üniversite gençlerinin sivil toplum kuruluşlarına üyeliğinin az olduğu görülmüştür. Bu sebeple kent konseyi, gençlerin sivil toplum örgütlerine katılması ve çalışmalarda yer almasını gerekli gördüğü için bu yönde çalışmalar yapmaya başlamıştır. Yapılan çeşitli çalışmalarda gençler sivil toplum örgütleriyle bir araya gelerek sivil toplum örgütleri tanıtılması ve etkileşim kurulması sağlanmıştır (Denizli Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019). Kent Konseyi Genel Sekreteri Denizli, (3 Ekim 2019) gerçekleştirilen çalışmaların başarılı olduğu bu konu da çok güzel olumlu dönütlerin alındığını ifade etmektedir.

Denizli Kent Konseyi çalışmalarını; ekonomik, kültürel, sanatsal, bilimsel ve sosyal alanlarda gerçekleştirmektedir. Halkın gönüllü katılımı sayesinde bu alanlarda güzel çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Yerel hizmetlere katılım kadar yerel karar alma süreçlerine katılım da önemlidir. Denizli Kent Konseyinin bu konuda yapmış olduğu en önemli çalışma olarak Benim Mahallem projesi gösterilebilir. Her geçen gün yenisi kurulan

mahalle meclislerine katılım son derece memnun edicidir. Halk kendi sorunlarına kendisi çözüm arayarak sürece dâhil olmaktadır. Aynı zamanda gerçekleştirilen bu çalışmalar gerekli afiş ve internet üzerinden tanıtımı yapılarak daha çok kişiye ulaşmak hedeflenmektedir. Böylelikle gönüllü katılıma yönelik çalışmaları duyurarak halkın bilgilendirilmesini sağlamaktadırlar.

Denizli Kent Konseyi yerel katılıma önem vermektedirler. Halkın hizmetlere katılımını demokrasinin temel taşı olarak oluşturduğunu ifade etmektedirler. Yapılan etkinliklere ve faaliyetlere halkın katılımı ile vatandaşlar, yerel hizmetlerde söz sahibi olmaktadır. Denizli Kent Konseyi, kültür ve sanattan girişimciliğe, sosyal ve demokratik haklardan eğitime kadar vatandaşları ilgilendiren birçok konuda elini taşın altına koyarak halka hizmet vererek halkın katılımını sağlamaktadırlar. Halkın, gönüllü olarak hiçbir karşılık beklemeden yapılan çalışmalara katkı sağlamaları kent konseyinin en önemli özelliğini oluşturmaktadır (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019).

Denizli Kent Konseyi, Denizli ilinde tanınırlığı yüksek düzeydedir. Ayrıca kent konsey başkanı ile birlikte ilçelere kent konseyinin tanıtımı yapılmaktadır. Denizli Kent Konseyi, Denizli de pasif olarak değil aktif olarak çalışmaktadır. 2008 ve 2009 yılında Türkiye’de en aktif çalışan Kent Konseyi ve Gençlik Meclisi ödülünü aldık. Bu ödülde vatandaşların katkısı büyüktür. Denizli halkı her zaman gönüllü olarak projelerde yer almaktadır (Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile mülakat; Denizli, 3 Ekim 2019).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Merkezi idarenin tek bir merkezden kamu hizmetini yürütmesi hizmetlerin etkinliği ve verimliliği açısından pek mümkün değildir. Kamu hizmetleri verimlilik, etkinlik ve halka en iyi kamu hizmeti sunabilmesi ihtiyacı yerel yönetimlerin varlığını oluşturmaktadır. Yerel yönetimler halkın ihtiyaçlarını karşılamak, etkin, verimli, hızlı ve demokratik bir şekilde hizmetleri yürütmek için yerel yönetimler, yönetim yapılanması içerisinde vazgeçilmez bir unsurdur. Yerel yönetimler, toplumsal, ekonomik sorunlar başta olmak üzere birçok sorunla baş başa kalmaktadır. Halkın sorunlarına, isteklerine ve en iyi hizmeti sunabilmek için demokrasi, özgürlük, katılım gibi değerlere sıkı sıkı bağlı kalarak onlardan güç almaktadır.

Türkiye’de modern anlamda yerel yönetim yapılanmasına bakıldığı zaman yerel yönetimler, 19. Yüzyılda Tanzimat dönemiyle birlikte batılı ülkeler örnek alınarak özellikle Fransa’dan esinlenerek oluşturulmuştur. Tanzimat’ın ilan edilmesinden bu yana idari reform düşüncesi ve yerel hizmetlerin yeniden yapılandırılması düşüncesi gündemden hiç düşmeden varlığını sürdürmeye devam etmiştir. Fakat Tanzimat Dönemi modern anlamda beledi hizmetlerin ve ihtiyaçların, istenildiği gibi görüldüğü bir yerel yönetim sistemine şahitlik edememiştir. Osmanlı Devletinde yerel yönetim birimlerin oluşturulması genel olarak güvenliği sağlamak, vergilerin düzenli toplanması ve hizmetlerin karşılanması şeklinde olmuştur. Aynı zamanda yerel yönetimler, merkezi hükümete bağımlı kuruluşlar olarak etkinlik göstermektedirler. Tarihsel süreç içerisinde yerel yönetimler adına önemli gelişmeler Cumhuriyet döneminde olmuştur. Bu bağlamda Cumhuriyet’in ilanından sonra değişen ihtiyaçlara cevap verebilmek adına belediyelerde yeniden yapılanma süreci kapsamında 1580 sayılı Belediye Kanunu yürürlüğe girmiştir ve uzun yıllar(75 yıl) Türkiye’nin belediyecilik alanındaki temel kanunu olma sıfatıyla varlığını korumuştur.

Yerel yönetim reformu kapsamında merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde etkisini azaltmak, mali ve idari özerkliğin sağlanması, şeffaflık, açıklık, hesap verilebilirlik ve demokratik katılım gibi ilkeleri temel alarak hazırlanan 5393 sayılı belediye kanunu 2005 yılında yürürlüğe girmiştir. Belediyeler, ağır bir vesayet denetimi altında iken yapılan bu son yasal değişiklik ile vesayet denetimi azaltılmak istenmiştir. Yerel özerkliğin gelişmesine engel olan vesayet denetiminin yasal düzenlemelerle hafifletilmesi ve vesayet denetiminin amacına uygun hale getirilmesi belediyeler açısından son derece önemli bir

gelişme olmuştur. Belediyelerin görev, yetki ve sorumlulukları oldukça kapsamlı ve ihtiyaçları karşılayacak düzeyde ele alınmıştır. Yapılan son düzenlemenin düşünce temelinde yeni kamu işletmeciliği anlayışı ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı yatmaktadır. Yerel yönetim birimlerimizin en önemli ögesi olan belediyelerin gelişme devamlılığı, demokrasi ve katılım gibi değerlerinde giderek yaygınlaştığını göstermektedir.

Katılım, demokrasi ve özerklik yeni belediye kanunu çerçevesinde önem kazanmaya başlamıştır ve bu üç kavram arasında doğrudan ilişki vardır. Temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçiş süreciyle birlikte vatandaşların yerel yönetimlerde karar alma ve uygulama sürecine etkin bir katılım gerçekleştirmesinin, demokrasi açısından önemi büyük olacaktır. Yerel hizmetlerin daha etkin ve verimli sunulabilmesi için halkın da yerel hizmetlere katılımı gerekmektedir. Yerel nitelikte ki hizmetlere halkın katılımı, yerel yönetimler ile halk arasında yakınlaşmanın sağlanmasına, yüz yüze ilişkilerin güçlenmesine, yapılan hizmetlerinin denetleme imkânı bulmasına, bilgi alışverişinin sağlanmasına, yerel demokrasinin gelişimine de olumlu katkı sağlamaktadır. Yerel hizmetlere katılım yolları seçimi, halk toplantıları, kamuoyu yoklaması, yuvarlak masa toplantıları, kent konseyleri ve gönüllü katılım gibi yollarla halk yerel hizmetlere katılım imkânı bulmaktadır.

Çalışmanın konusunu oluşturan yerel hizmetlere gönüllü katılım yukarıda belirtilen değerler etrafında şekillenmiştir ve 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı kanun 77. Maddesi ile yasal dayanağını oluşturmaktadır. Ayrıca kanunun 76. Maddesinde kent konseyi yapılanmasına değinerek halkın yerel hizmetlere katılım olanaklarının yasal dayanağını oluşturmuştur. 5393 sayılı Belediye kanunu ile kent konseyleri, gönüllülük gibi konularda sivil toplum örgütleri ve vatandaş katılımına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler, katılımcı demokrasinin sağlanması, bilgi edinme hakkı, hesap verebilirlik, şeffaflık, açıklık açısından önemli bir gelişme olarak ifade edilebilir. Katılım ile ilgili yasal düzenlemelerin bulunmasına rağmen uygulamada yeteri düzeyde katılım gerçekleşmemektedir.

Gönüllülük her hangi bir maddi kazanç beklememektir. Gönüllü katılım kişinin kendi özgür iradesini kullanarak her hangi bir karşılık beklemeden yerel hizmetlere dahil olunmasıdır. Aslında yerel hizmetlere gönüllü katılıma bakıldığı zaman Türk toplumu için yabancı bir uygulama değildir. Tarihi Osmanlı dönemine kadar giden bir geçmişi vardır.

Osmanlı döneminde yaşadığı alanı güzelleştirerek daha yaşanılır bir çevre oluşturmak düşüncesiyle mahalle halkı, temizlik işleri başta olmak üzere birçok hizmeti yerine getirmekteydi. Aynı zamanda Tanzimat döneminden önce yerel hizmetler başta vakıflar ve loncalar olmak üzere gönüllü kişiler tarafından gerçekleştirilmekteydi. Zamanla modern belediye örgütlerinin kurulması, küreselleşme ve modernleşmenin de etkisiyle birlikte gönüllülük başta olmak üzere sahip olunan birçok değerın yitirilmesine zemin hazırlanmıştır.

Yerelleşme ve özelleştirme uygulamaları, yeni kaynakların ve sermaye ihtiyacından dolayı yeniden gündeme gelmiştir. Yerel yönetim kuruluşları güçlü olan ülkelerde bazı hizmetler gönüllü kişiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Yerel özerklik düzeyi güçlü olan ülkelerde birçok hizmet gönüllü kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de ise il özel İdareleri ve belediyelerde hizmetlere gönüllü katılım yönetmeliği ile gönüllü katılımın, nasıl düzenleneceği ve uygulanacağı yasal olarak düzenlenmiştir.

Yerel yönetimlere katılımın artırılması için vatandaşın bilinçlendirilmesi ve gönüllü katılım olanaklarından haberdar olması gerekmektedir. Aktif katılımın sağlanması, aktif vatandaşlığın sağlanması, kaynakların etkin kullanılması ve yerel demokrasi imkânının gelişmesinde gönüllü katılım olanaklarından yararlanmak gerekmektedir. Gönüllü katılım sayesinde bireyle yönetim arasında bilgi alışverişi, farkındalık ve güven duyguları gelişmektedir.

Vatandaşların gönüllü olarak kamusal mal ve üretim süreçlerine katılmaları gerekmektedir. Vatandaşın gönüllü katılımı ile hizmet maliyeti düşerken kaliteyi artırma potansiyeli yükselmektedir. Aynı zamanda yerel hizmetlerin gönüllülük çerçevesinde sunulması merkezi yönetimin yükünü hafifletecek bir uygulamadır. Aynı zamanda bireyler kendi zamanlarından, işlerinden fedakârlıkta bulunarak gönüllü katılımı gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda yerel yönetimlerce bireylere kolaylık sağlanması, bireylere yol gösterilerek yardımcı olunması ve bireylerin katılım konusunda motive edilmesi önem arz etmektedir.

Yerel hizmetlere gönüllü katılımın yaygınlaştırılması için belediye ve il özel idarelerine büyük bir görev düşmektedir. İl özel idareleri ve belediyelerin toplumun her kesimine ulaşarak vatandaşı teşvik edici projeler üretmesi ve gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ayrıca kaybolan mahalle kültürünün yeniden güçlendirilmesi ve gönüllü

katılıma teşvik edilmesi için muhtarlara da büyük görevler düşmektedir. Bu konuda muhtarların bilinçlendirilerek bilgi sahibi olması önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kent Konseyleri, yeni belediye kanunu ile yasal statüye girmiş olsa da uygulama alanı Yerel Gündem 21'e dayanmaktadır. Kent konseyleri, yerel demokrasinin güçlendirilmesi ve yerel yönetimlerin geliştirilmesi açısından önemli bir adımdır. Kent konseyleri, vatandaşların yönetime ve kararlara katılması açısından önemlidir. Kent konseyleri, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde hareket etmek ve yerel karar alma sürecinde etkin rol oynama imkânı bulmaktadır.

Kent konseyinde alınan kararların ilk belediye meclis toplantısında görüşülmesi yasal bir zorunluluk olmasına rağmen ve bu kararlar tavsiye niteliğindedir. Bu kararların tavsiye niteliğinde olması yeni yönetim anlayışına ters düşmektedir. Kent konseylerinin kendilerine ait bir bütçesinin olmaması etkinlik ve faaliyet alanlarını daraltmaktadır. Durumun böyle olması faaliyetler üzerinde belediyelerin de etkisi olduğunu göstermektedir. Kent konseyleri danışma kurulu işlevi görmektedir ve yaptırım gücü bulunmamaktadır. Bu durumun temel nedeni olarak ise kent konseylerinin kendilerine ait bir bütçesinin bulunmamasını, mali noktada ilgili belediyeye muhtaç olmasından kaynaklandığını söylenebilir. Fakat bunların yanında halkın yönetime katılımı noktasında önemli bir role de sahiptir. Demokrasinin beşiği olarak ifade edilen yerel yönetimlerde halkın kent yönetimine katılımı ve kentte ortak bir akıl oluşturulması kent konseyleri ile sağlanmaya çalışılmakta ve kentlilik bilincine de katkı sağlama yönünde çabalar ortaya konulmaktadır.

Çalışmada elde edilen bulgular ve bilgiler doğrultusunda Denizli Kent Konseyi bünyesinde barındırdığı kadın, genç, engelli ve çocuk meclisleri ile kültür ve sanattan girişimciliğe, sosyal ve demokratik haklardan eğitime kadar toplumun her kesimini ilgilendiren birçok konuda çalışmalar gerçekleştirerek önemli faaliyetler yürütmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile birlikte hareket eden Denizli Kent Konseyi, halkın yerel hizmetlere katılımlarını sağlamak amacıyla önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Ayrıca yapılan çalışmalar da devamlılık ve istikrarı sağlayarak kendini yenileyerek geliştirmeye devam etmektedir.

Denizli Kent Konseyinin, kurulduğu günden bu güne sürekli çalışabilen üstüne bir şeyler koyabilen ve her zaman önünü gören bir kent konseyi olma misyonunu sürdürdüğü söylenilebilir. Bu yüzden Denizli ilinde Denizli Kent Konseyi'nin varlığı bilinmektedir. Ayrıca Denizli Kent Konseyi, Pamukkale Üniversitesi'nde stant açarak, afiş ve broşür dağıtarak kendini tanıtarak varlığından söz ettirmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarını demokrasinin bir aracı olarak gören Denizli Kent Konseyi, özellikle gençlerin STK'lara katılım sayısını arttırmaya çalışarak bu yönde çalışmalar yapmaktadır. STK'lara katılımın sağlanmasıyla birlikte sorun tespitinin yapılması, çözüm önerilerinin ortaya konulması, kararların daha çabuk alınması ve toplumsal farkındalığın sağlanarak yeni projeleri hayata geçirme noktasında önemli girişimlerden bulunulmuştur.

Denizli Kent Konseyi'nin yaptığı çalışmalar incelendiğinde daha çok kadınlara ve gençlere yönelik çalışmalar gerçekleştirildiği; engelli ve çocuklara yönelik çalışmaların az olduğu dikkat çekmektedir. Kadın Meclisi ve Gençlik Meclisi, Engelli Meclisi ve Çocuk Meclisine göre daha aktif şekilde çalışmaktadır. Diğer taraftan, Denizli Kent Konseyi bünyesinde yasal olarak çalışma gruplarının bulunmaması bir eksiklik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde, Denizli Kent Konseyi'nde vatandaşların yerel hizmetlere katılımının gerçekleştiğinin ancak bu katılımın ne derece de yeterli olup olmadığı tartışma konusudur. Karar alma süreçlerine katılım noktasında Denizli Kent Konseyi'nin başlatmış olduğu "Benim Mahallem" projesi örnek bir uygulamadır. Her geçen gün mahalle meclislerinin sayısı artarak devam etmektedir ve halk, karar alma süreçlerine dâhil olmaktadır. Ayrıca katılım noktasında sadece Denizli Kent Konseyi'ne, iş düşmemektedir. Kent konseyi haricinde Denizli Büyükşehir ve İlçe Belediyelerine büyük işler düşmektedir. Belediyelerin gönüllü katılım noktasında proje gerçekleştirmeleri, yerel hizmetlere ve karar alma süreçlerine halkın katılımını sağlamaları gerekmektedir. Özellikle 6360 sayılı kanunun getirdiği yenilikler ve il sınırın değişmesi ile hizmetlerdeki aksaklıkların önüne geçilmesi, etkin ve verimli hizmet sunulabilmesi için vatandaşların yönetim sisteminin içerisinde daha çok yer alması gerekmektedir. Yasal dayanağı mevcut olan gönüllü itfaiyecilik, gönüllü zabıtalık gibi alanlarda Denizli Kent Konseyi öncülüğünde çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir.

EK1: Denizli Kent Konseyi ile Görüşme Formu

YEREL HİZMETLERE GÖNÜLLÜ KATILIMA YÖNELİK BELEDİYE YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİ BELİRLEMeye YÖNELİK GÖRÜŞME FORMU

Bu görüşme formu, "Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım: Karaman Örneği" başlıklı tez konusu kapsamında, Karaman Belediyesi yöneticilerinin görüşlerini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Görüşmeden elde edilen bilgi ve veriler, bilimsel araştırma dışında hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Görüşmeye katılanlardan kimlikleri ile ilgili herhangi bir bilgi istenmemektedir. Görüşmeye katıldığınız ve soruları içtenlikle cevapladığınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz? () Erkek () Kadın
2. Eğitim durumunuz? () Ön Lisans () Lisans () Lisansüstü
3. Yaşınız? () 20-29 () 30-39 () 40-49 () 50-59 () 60 ve üstü
4. Kurumdaki Pozisyonunuz?
5. Kurumdaki Görev Süreniz?
- 6-Bulduğunuz Pozisyondaki Görev Süreniz.....

Doç. Dr. Sefa USTA - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, SBE, Kamu Yönetimi ABD

Sevgi TEKİN-Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, SBE, Kamu Yönetimi ABD Y. Lisans Öğr.

MÜLAKAT SORULARI

- 1.Denizli Kent Konseyi ne zaman kuruldu?
2. Kent Konseyi bünyesinde hangi meclisler bulunmaktadır?
3. “Benim Mahallem” projesinin hedeflerinden ve çalışmalarından bahsedebilir misiniz?
4. “Benim Mahallem” projesi kapsamında oluşturulan mahalle meclislerine halkın katılımı nasıldır?
5. Kent Konseyi bünyesinde bulunan diğer meclisleriniz çalışma alanlarından bahsedebilir misiniz?
- 6.Çocuk meclislerinde nasıl çalışmalar yapmaktasınız?
- 7.Kent Konseyi ve Sivil Toplum Kuruluşları etkileşim içinde çalışma yapmaktadırlar mı?

8. Kent Konseyi ve Üniversiteler nasıl bir etkileşim içinde çalışmaktadırlar?

9. Bu projenin amacından bahsedebilir misiniz?

10. Gençlik Meclisi çerçevesinde oluşturduğunuz “Eğitim İçin El Ele” projesinden bahsedebilir misiniz?

11. Denizli halkı kent konseyi konusunda yeterli bir bilince sahip midir? Vatandaşların katılımı nasıldır?

12. Gönüllü Katılım ile ilgili neler düşünüyorsunuz?

13. Türkiye’de yerel katılım ile ilgili yasalar yeterli midir, bu konuda görüşleriniz nelerdir?

14. Denizli Kent Konseyleri açısından gönüllü katılımın avantajlarını ve dezavantajlarını düşünüyor musunuz?

KAYNAKÇA

- Acar D. ve Demir Ö. (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Adres Yayınları, Ankara.
- Acartürk, E. (2001), Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumunda Alternatif Yöntemler, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 1 ss. 46-60.
- Adıgüzel, Ş. (2003), Yerel Düzeyde Yönetime Katılım ve Yerel Yönetim Sürecindeki İşlevleri Açısından “Yerel Gündem 21”: Malatya Belediyesi Yerel Gündem 21 Örneği, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 12, Sayı:1 ss.45-63.
- Ağır, O., Belli, A. ve Arslan, Ş. (2017), Kent Konseylerinde Halk Katılımı Ve Gönüllülük: Adana Kent Konseyi Örneği, *Injosos Al-Farabi International Journal On Social Sciences/ Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, ISSN - 2564-7946, Vol. 1/3
- Akın, F. (2015), “Yerel Yönetimlerin Tarihsel Gelişimi ve Türk İdari Yapısındaki Yeri”, Mehmet Mecek, Mesut Doğan ve Bekir Parlak (ed.), *İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler*, Bekad Yayınları, Antalya.
- Aksu, H. (2008), 5393 “Sayılı Belediye Kanunu Çerçevesinde Kent Yönetiminde Yeniden Yapılanma”, Genç, N. Yılmaz, A. ve Özgür, H. (ed.), *Dönüşen Kentler ve Değişen Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Aksu, H. ve Kurtuluş H. (2011), Yerel Temsil Ve Katılım Açısından Sivas Belediye Meclisi, *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 470, ss.113-132.
- Alada, A.B. (1994). *Yerel Yönetim Ve Ahlak, yerel Yönetimlerin Geliştirilmesi Programı El Kitaplar dizisi*, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve IULE-AMME yayınları, Ankara.
- Alodalı, M., F., B., Özcan, L., Çelik, F. ve Usta, S. (2007), Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı ve Türkiye’de Belediyelerde Özerklik, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2007(3), ss. 1-11.
- Altın, A. (2010), “Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım: Çanakkale İli Örneği”, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale.

- Argüden, Y., Ilgaz, P. (2006), *Gönüllü Kuruluşların Yönetimi*, ARGE Danışmanlık Yayınları, 1. Basım, İstanbul.
- Arıkboğa, E. (2008), “Yerel Yönetimler ve Organları: Organları Arasındaki İlişkilerin Üç Boyutlu Analizi”, R. Bozlağan ve Y. Demirkaya (ed.), *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Avcı, M. (2014), İdarenin Kamu Hizmeti Faaliyetinde Daralma ve Dönüşüm: Özelleştirme ve Regülasyon, *TAAD Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 16, ss. 105-139.
- Aydınlı, H.İ. (2004), *Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Banazlı, A. M. (2018), Yerel Kamu Hizmeti Sunumunda “Yeniden Belediyeleştirme (Remunicipalisation)”: OECD Ülkeleri ve Türkiye’den Uygulama Örnekleri, *Medeniyet Araştırma Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 6, ss.111-132.
- Bayrakçı, E. (2016), *Yerel Yönetimler*, Dizgi Ofset, Konya.
- Bayrakçı, E. ve Kahraman, S. (2017), Yeni Kamu Hizmeti Anlayışı ve Belediye Hizmetlerinde Özelleştirme, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 37, ss. 299-315.
- Bektaş, S. (2018), Yerel Yönetimlerde Halkın Yönetime Katılımı, Kent Konseyi Kurul ve Organlarının Seçimle Belirlenmesi, Yüksek Lisan Tezi, *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (2011), “Dünyada Gönüllülüğün Durumu Raporu: Küresel Refah İçin Evrensel Değerler”, Birleşmiş Milletler Gönüllüleri, Art Press, Türkiye.
- Birleşmiş Milletler Gönüllüleri (UNV) programı Türkiye, (2013), Türkiye’de Gönüllülük Gönüllülüğün Rolünün ve Katkılarının Keşfedilmesi, [https://www.undp.org/docs/Publications/mdgs/Turkiyedegonulluluk\(15.09.2019\).](https://www.undp.org/docs/Publications/mdgs/Turkiyedegonulluluk(15.09.2019).)
- Boyalı, H. ve Gündoğdu, S. (2018), Kamuda Gönüllü Katılımın Uygulanabilirliği, Gürkan Kalkan (ed.), 8th International Conference of Strategic Research on Scientific Studies and Education 2018 Full Texts Book, Vienna/Austria.

- Bozkurt, Ö. ve Ergun, T. (2008), *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, Seriyeye Sezen (ed.), Todaie Yayınları, 2. Baskı, Ankara.
- Bozkurt, Ö. ve Ergun, T. (2014), *Kamu Yönetimi Sözlüğü*, Seriyeye Sezen (ed.), Todaie Yayınları, 3. Baskı, Ankara.
- Büyükgeç, Ö. (2011). Kent Konseylerinin Kurumsallaşması ve Sürdürülebilirliği, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 336-341, Bursa.
- Canman, D. (2002), *Kamu Görevlileri El Kitabı*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- Çiçek, Y. (2014), "Geçmişten Günümüze Türkiye'de Yerel Yönetimler", *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:11, Sayı:1, ss. 53-64, Kahramanmaraş.
- Çiftçi, O. (1996), "Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi", *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 6, ss. 5-14.
- Çukurçayır, M. A. (2002), *Siyasal Katılma Ve Yerel Demokrasi Küreselleşme Süreçlerinde Yurttaş, Yönetim ve Siyaset*, Çizgi Kitabevi, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2001), *Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyon Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*, Ankara
- [www.sbb.gov.tr >wp-content > uploads > 2018/11 > 08_YerelYonetimler \(erişim tarihi 01.08.2019\)](http://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/08_YerelYonetimler_erişim_tarihi_01.08.2019).
- Denhart, Robert (1972), *Yabancılaşma Ve Katılma Sorunu*, (Çev. Emine Örs), *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2.
- Doğan, K. C. ve Kalkışım, H. M. (2015), "Türkiye'de Yerel Siyasete Katılım Açısından Kent Konseyleri: Gümüşhane Kent Konseyi Örneği", *II. Uluslararası Kent Konsey Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa.
- Erdoğan, M. (2011), *Yerel Yönetimlerde Toplumsal Sermaye, Teori ve Katılımcı Pratikler, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir.
- Erkul, H., Baykal, T. ve Kara H. (2013), *Kent Konseyleri Üzerine Bir İnceleme: Çanakkale Kent Konseyi Örneği*, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 22, Cilt:10, ss.85-105.
- Ertan, B. (2002), *Yerel Yönetim Kavramı*, *Çağdaş Yerel Yönetim Dergisi*, C:11, S:1 ss. 22-30.

- Eryılmaz, B. (1997), *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*, Birleşik Yayıncılık, İstanbul.
- Eryılmaz, B. (2002), *Bürokrasi ve Siyaset*, Alfa Yayınları, İstanbul.
- Eryılmaz, B. (2010), *Kamu Yönetimi*, Okutman Yayıncılık, Ankara.
- Eryılmaz, B. (2011), *Kamu Yönetimi*, Okutman Yayıncılık, Ankara.
- Eryılmaz, B. (2013), *Kamu Yönetimi*, Okutman Yayıncılık, Kocaeli.
- Eryılmaz, B. (2015), *Kamu Yönetimi Düşünceler Yapılar Fonksiyonlar Politikalar*”, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Gençoğlu, M. (2011), “1864 ve 1871 Vilâyet Nizamnamelerine Göre Osmanlı Taşra İdaresinde Yeniden Yapılanma”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:2 Sayı:1 ss: 29-50, Çankırı.
- Görmez, K. (1997), *Yerel Demokrasi ve Türkiye*, Vadi Yayınları, Ankara.
- Görmez, K ve Altınışık, H. (2011), Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 30-50, Bursa.
- Gözler, K. ve Kaplan, G. (2013), *İdare Hukukuna Giriş*, Ekin Yayın Dağıtım, Bursa.
- Güder, N. (2006), *STK'ları İçin Gönüllülük ve Gönüllü Yönetimi Rehberi*, Ankara.
- Günday, M. (2004), *İdare Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara.
- İşbitirici, C. (2013), İtfaiye ve Gönüllük Uygulamaları, Kılıç, A.(ed.), *Tüyak 2013 Yangın ve Güvenlik Sempozyum ve Sergisi*, Tüyak Bildiriler Kitabı, İstanbul.
- Kalabalık, H. (2005), *Avrupa Birliği Ülkeleriyle Karşılaştırmalı Yerel Yönetim Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara.
- Kara, H. ve Şimşek, S. (2016), Kent Konseylerinin Sürdürülebilirliği ve İşlevleri: Kırşehir Kent Konseyi, *Sosyal Bilimler Araştırmalar Dergisi*, ss.245-269.
- Karanud, Z. N. (2018), Yerel Yönetimlerde Katılım ve Kent Konseyleri, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Karaaslan, M. (2007), Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformu Bağlamında Yerel Yönetimlerin Özerkliği ve Denetimi, Doktora Tezi, *Ankara Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.

- Kapani, M. (1998), *Politika Bilimine Giriş*, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Kastellioğlu, G. (2011), “Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği”, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa.
- Kastellioğlu, G. (2015),“Örneklerle Kent Konseylerinin 3 Temeli ve 3 Sorunu: Katılım, Demokrasi Ve Yönetişim”, *II. Uluslararası Kent Konsey Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Bursa.
- Keleş, R. (1998), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Kültür Yayınları, İstanbul.
- Keleş, R. (2000), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Keleş, R. (2009), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Kentleşme Şuarası (2009), *Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Yönetim Komisyon Raporu*, T.C. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Ankara.Erişim tarihi [https://webdosya.csb.gov.tr > kentges > editordosya > kitap10\(erişim tarihi, 01.08.2019\).](https://webdosya.csb.gov.tr > kentges > editordosya > kitap10(erişim tarihi, 01.08.2019).)
- Kerman, U., Altan, Y., Aktel, M. ve Lamba, M. (2011), Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri. *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 13-29, Bursa
- Kocaoğlu, M. (2014), Katılımcı Demokrasi Algılaması ve Kent Konseyleri: Kırşehir Kent Konseyi, *Hukuk ve İktisat Çalışmalar Dergisi*, Sayı: 1, Cilt:6, ss.1-15.
- Kocaoğlu, M. (2015), *Yerel Yönetimlerde Katılım Ve Kültür, Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışının Kültürel Temelleri*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Kocaoğlu, U. B. ve Bingöl, S. E. (2015), “Belediye Hizmetlerinde Gönüllü Katılım: Konya Örneği”, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 29 ss:53-62.
- Koçak, S. ve Ekşi, A. (2010), “Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler”, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 21, ss: 295-307.
- Koçar, H. (2014), Yerel Yönetimlerde Kamu Hizmet Sunum Yöntemlerinde Değişim: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği, Yüksek Lisan Tezi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Isparta.

- Korkut, H. (2011), Yerel Yönetimlerde Yönetime Katılma ve Açıklık, Ümraniye ve Şişli Belediye Örneği, Doktora Tezi, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.
- Kösekahya, G. (2003) “Katılımcılık ve İyi Yönetişim”, İyi Yönetişimin Temel Unsurları, Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Daire Başkanlığı, Ankara.
- Nacak, O. (2007), “AB Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi ve İdari Denetimi”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Oktay, İ. (2008), Belediyelerin Tarihsel Gelişimi, R. Bozlağan ve Y. Demirkaya (ed.), *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Ortaylı, İ. (1976), “Osmanlı Kadı’sının Taşra Yönetimindeki Rolü Üzerine”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt: 9, Sayı:1, ss: 95-10.
- Ortaylı, İ. (1978), “İmparatorluk Döneminde Mahalli İdarelerin ve Belediyeciliğin Evrimi” Ergün TÜRKCAN(ed.) *Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi (Birinci Kitap)*, Türk İdareciler Derneği Yayını, Ankara.
- Ortaylı, İ. (1985), *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Yerel Yönetim Geleneği*, Hil Yayınları, İstanbul.
- Ortaylı, İ. (2011), *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara
- Oruç, T. (2013). “Yerel Siyasette Temsil Ve Katılım: Kadın Aktörler”, Yüksek Lisan Tezi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.
- Ökmen, M. (2007), Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Jeotermal Isıtma Hizmeti Uygulamaları, M. Kösecik ve H. Özgür (ed), *Yerel Yönetim Üzerine Güncel Yazılar- II*, Ankara.
- Ökmen, M.ve Parlak, B. (2010), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler İlkeler Yaklaşımlar ve Mevzuatlar*, Alfa Akademi Yayınları, Bursa.
- Ökmen, M. ve Parlak, B. (2013), *Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler-Kavramlar-Yaklaşımlar-Yapılar-Mevzuat*, Orion Kitabevi, Ankara.
- Ökmen M. ve Parlak, B. (2015), *Yerel Yönetimlerde Yeni Vizyonlar*, Ekin Yayını, Bursa.

- Önder, Ö. (2013), “Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 18, ss: 312-326.
- Önder, Ö. ve Sezer, Ö. (2008), “Yerel Yönetim Reformunda Katılıma Yeni Bir Yaklaşım: Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”, *I. Uluslararası Yerel Yönetim Sempozyumu Bildiri Kitabı*, Sakarya.
- Öner, Ş. (2005), Katılımcı Demokrasi Açısından Belediye Kanunu, Hüseyin Özgür ve Muhammet Köse (ed.), *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1 Reform*, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Öner, Ş. (2006), *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye’de Belediye Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Pektaş, E. ve Fehmi A. (2010), “Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak Katılım Hakkı ve Türkiye”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, Sayı: 12, Cilt: 2. Ss. 23-49..
- Sadun Emrealp (2005), “Türkiye’de Yerel Gündem 21 Programı”, IULA-EMME Yayını, İstanbul.
- Savut, E. (2011), “Yerel Gündem 21 ve Kent konseyleri ve Uşak Kent Konsey Örneği”, *Kent Konseyleri Sempozyum Bildiri Kitabı*, Bursa.
- Sezen, S. (2007), Yerel Yönetimlerin Anayasal Çerçevesi, A. Sabuktay (ed.),Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi- TODAİE, Ankara.
- Söylemez, A ve İlkhan Söylemez, D. (2011), Büyükşehir Kent Konseyleri Kültür Sanat Çalışma Gruplarının Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi. *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 265-280, Bursa.
- Şahin, Y. (2017), *Yerel Yönetimler*, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Şat, N. (2011), Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri, *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, 113-132, Bursa.
- Şengül, R. (2013), *Yerel Yönetimler*, Umuttepe Yayınları, Ankara.

- Şengül, R. ve Çetinkaya, I. (2013). “Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Örneği”, Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar, 7. *Kamu Yönetimi Sempozyumu*, Hatay.
- T. C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, (2018), 2017 Yılı Mahalli İdareler Genel Faaliyet Raporu, Ankara.
- Toprak, Z. (1990), “Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt:23, Sayı: 1, ss: 49-68.
- Toprak, Z. (2006), *Yerel Yönetimler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Toprak, Z. (2007), *Yerelde Yönetişim Olgusunda Demokratik Kazanımlar, 2.Bölgesel Kalkınma ve Yönetişim Sempozyumu*, İzmir.
- Torlok, Ö. (1999), *Belediyelerde Hizmet Yönetimi ve Pazarlama*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Tortop, N. (1991), *Mahalli İdareler*, TODAİE Yayınları, Ankara.
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H. ve Özer, M.A. (2006), *Mahalli İdareler*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Turan, M., Güler, S. ve Güler, M. (2013), “Belediye Yönetimine Katılım Bakımından Stratejik Planların Değerlendirilmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C:18, S:2, ss: 241-267.
- TÜBA, (2011), *Türkçe Bilim Terimler Sözlüğü*, TÜBA Yayınları, Ankara.
- Urhan, V. (t.y), Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması, *Sayıştay Dergisi*, Sayı: 70, ss.85-102.
- Usta S. ve Çelik, F. (2012), Demokrasi Teorisi Çerçevesinde Katılım Perspektifinden Türkiye’de Yerelleşme Çabalarının Değerlendirilmesi, Ö. Önder ve F. Karışık (ed.), *Kamu Yönetimi ve siyaset Biliminde Karar Verme*, Orion Kitabevi, Ankara.
- Usta, S. ve Bilgiç, E. (2016), “Katılım Kültürünün Gelişiminde Kent Konseylerinin Rolü: Karaman Kent Konseyi Rolü”, *KMÜ Sosyal Ve Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 31, ss: 36-45.

Usta, S. ve Bilgiç, E. (2016), Yerel Yönetimlerde Hizmet Sunumu: Kamu Özel Ortaklığı Modeli, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 23. Ss.249-268.

Usta S. ve Bilgiç, E. (2017), Hemşehricilik Bilinci Ve Kent Konseyleri: Karaman İlinde Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2017(26), ss. 223-252.

Ünal, F. (2011), “Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yasal ve Yapısal Dönüşümü”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 30 ss: 241-248, Kütahya.

Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu (2001),

Yıldırım, S. (1993), *Yerel Yönetim ve Demokrasi: Kavramlar ve Yaklaşımlar*, Başkanlık Toplu Konut İdaresi ve IULA Emme Yayınları, Ankara.

Yılmaz, E. (2005), *Hukuk Sözlüğü*, Yetkin Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.

Yılmaz, M. (2013), “Kamu Yönetiminde Katılım: Türkiye’de Yerel Düzeyde Uygulanan Örnekler”, Yüksek Lisans Tezi, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Aydın.

Zeren, H.E, (2007), Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı: Tokat İli Merkezinde Uygulamalı Bir Çalışma, Yüksek Lisan Tezi, *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Tokat.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>.(Erişimtarihi10.08.2019).

<https://www.mevzuat.gov.tr> > MevzuatMetin > 1.5.5216.pdf. (Erişim tarihi 10.08.2019)

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.442.pdf (Erişim tarihi 01.08.2019)

www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5302.pdf (Erişim tarihi, 02.08.2019)

www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/10/20051009-5.htm (Erişim tarihi, 01.09.2019).

<http://itfaiye.ibb.gov.tr/img/2015102146341246609133481.pdf> (Erişim tarihi 16.10.2019).

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>.(Erişim tarihi 01.10.2019).

<https://www.amasra.bel.tr> > Kurumsal > Yönetmelikler(Erişim tarihi 20.10.2019).

<http://kentkonseyi.denizli.bel.tr/>(Erişim Tarihi: 11.11.1019).

<https://www.bursa.bel.tr> › dosyalar › birimek › gonullu-itfaiyecilik-yonetim(Erişim Tarihi: 16.10.2019)

www.mevzuat.gov.tr (Erişim tarihi 1.11.2019).

www.milliyet.com.tr›yalovali-kadinlar-gonullu-zabita-oldular-yalova-yerel...(Erişim Tarihi: 01.12.2019).

www.besiktas.bel.tr › Resimler › file › 2017-68 GÖNÜLLÜ ZABITA BİR...(Erişim Tarihi: 01.12.1019).

<https://www.mevzuat.gov.tr> › Metin › sourceXmlSearch=zabita(Erişim Tarihi: 01.12.2019).

<https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1921-anayasasi/>(04.06.2019).

<https://www.tbmm.gov.tr> › anayasa › anayasa24(Erişim Tarihi: 04.08.2019).

<https://www.mevzuat.gov.tr> › Metin1 › sourceXmlSearch=6360 › No=6360(Erişim Tarihi: 10.10.2019).

MÜLAKAT

Baran Akın, Denizli Kent Konseyi Genel Sekreteri ile Görüşme, Denizli, 3 Ekim 2019.